Raftul Denisei

David Foenkinos

FAMILIA MARTIN

roman

„David Foenkinos este un fel de magician care creează istorii uimitoare pentru a-i face pe cititori să se emoționeze, să zâmbească și să reflecteze.“
— La Presse —

book
HUMANITAS fiction

David
Foenkinos

FAMILIA MARTIN

Traducere din franceză de
SIMONA BRÎNZARU

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

DAVID FOENKINOS
LA FAMILLE MARTIN
Copyright © Éditions Gallimard, Paris 2020

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2022, pentru prezenta versiune în limba română (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-097-029-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Valoarea întâmplării este egală
cu gradul ei de improbabilitate.[1]
Milan Kundera

1. *Nemurirea* de Milan Kundera, trad. de Jean Grosu, Humanitas Fiction, Bucureşti, 2019, p. 265. (N. tr.)

1

Scriam căznit. Băteam pasul pe loc. Ani de-a rândul inventasem numeroase povești, inspirându-mă rareori din realitate. Pe atunci lucram la un roman despre atelierele de scriere creativă. Intriga se derula în timpul unui weekend dedicat cuvintelor. Iar mie tocmai cuvintele îmi lipseau. Personajele mele abia dacă-mi stârneau interesul, plictisindu-mă de moarte. Mi-a trecut prin minte că orice poveste reală ar fi mai interesantă. Orice existență care să nu fie ficțiune. Adeseori, în timpul sesiunilor de autografe, cititorii veneau să mă vadă și-mi spuneau: „Ar trebui să scrieți despre viața mea. Este incredibilă!“ Și cu siguranță că așa era. Puteam să ies în stradă, să opresc prima persoană care-mi apărea în cale şi să o rog să-mi dea câteva detalii biografice. Eram aproape sigur că asta m-ar motiva mai mult decât o ficțiune nouă. Astfel a început totul. Chiar așa mi-am spus: ieși în stradă, abordezi prima persoană pe care o vezi, și ea va fi subiectul cărții tale.

2

La parterul imobilului unde locuiesc se află o agenție de voiaj; trec în fiecare zi prin fața acestui birou straniu cufundat în penumbră. Una dintre angajate iese deseori să fumeze în fața intrării și rămâne aproape nemișcată cu ochii în telefonul mobil. Mi s-a întâmplat să mă întreb la ce se gândea; și necunoscuții au viața lor. Așadar am ieșit din casă spunându-mi: dacă este afară să fumeze, va fi eroina romanului meu.

Numai că necunoscuta nu era acolo. Mi-a lipsit doar un rotocol de fum ca să devin biograful ei. Însă la câțiva metri, o femeie se pregătea să traverseze strada, trăgând de un cărucior mov. Mi-a atras atenția imediat. Femeia aceasta nu știa încă, dar tocmai intrase pe teritoriul romanesc. Urma să devină subiectul principal al noii mele cărți (dacă avea să-mi accepte propunerea, desigur). Aș fi putut aștepta să mă simt inspirat sau atras mai mult de o altă persoană. Dar nu, trebuia să fie *prima persoană care-mi ieșea în cale*. Nu era loc de întors. Speram ca hazardul acesta organizat să mă ducă la o poveste palpitantă sau la unul dintre acele destine care ajută la înțelegerea unor mize

esențiale ale vieții. La drept vorbind, așteptam totul de la femeia aceasta.

3

M-am apropiat cerându-mi scuze că o deranjez. M-am adresat dând dovadă de o politețe onctuoasă, specifică celor care au ceva de vânzare. A încetinit pasul, mirată desigur că este abordată astfel. I-am explicat că locuiam în cartier și că eram scriitor. Când oprești o persoană din drumul ei, trebuie să mergi direct la esențial. Se spune deseori că persoanele în vârstă sunt neîncrezătoare, dar ea mi-a zâmbit imediat. M-am simțit suficient de încurajat ca să-i expun proiectul meu:

— Știți… Mi-ar plăcea să scriu o carte despre dumneavoastră.

— Poftim?

— Este adevărat că asta poate părea puțin cam ciudat… Dar este un fel de provocare pe care mi-am lansat-o. Locuiesc acolo, am spus arătând imobilul. Vă scutesc de alte detalii, însă mi-am propus să scriu despre prima persoană care o să-mi iasă în cale.

— Nu pricep.

— Credeți că am putea merge să bem o cafea, ca să vă spun mai multe?

— Acum?

— Da.

— Nu pot. Trebuie să ajung acasă. Am ceva de pus la congelator.

— Ah, da, înțeleg, i-am răspuns întrebându-mă dacă acest prim schimb de replici nu devenea cam neconvingător.

Mă entuziasmase intuiția mea, dar iată că era cât pe ce să scriu despre necesitatea de a nu recongela produsele decongelate. La numai câțiva ani de când obținusem Premiul Renaudot, simțeam cum mă străbate frisonul declinului.

I-am propus să o aștept la cafeneaua din capătul străzii, dar ea a preferat să o însoțesc. Îmi oferea așadar de la bun început încrederea sa. În locul ei nu aș fi lăsat niciodată un scriitor să intre așa ușor la mine în casă. Mai ales un scriitor în pană de inspirație.

4

Câteva minute mai târziu şedeam singur în sufrageria ei. Trebăluia prin bucătărie. În mod neaşteptat, eram extrem de emoţionat. Bunicile mele muriseră de câţiva ani; trecuse ceva vreme de când nu mă mai aflasem într-un decor bătrânicios. Erau multe elemente comune: faţa de masă de muşama, ceasul care ticăia zgomotos, ramele aurii care înconjurau chipurile nepoţilor. Cu inima strânsă, mi-am amintit când mergeam în vizită la ele. Nu ne spuneam mare lucru, dar îmi plăceau discuţiile noastre.

Eroina mea a revenit cu o tavă pe care erau aşezate o ceaşcă şi nişte fursecuri. Nu voia să ofere orice. Ca să o liniştesc, i-am povestit pe scurt cariera mea, dar nu părea agitată. Nici nu-i trecuse prin minte că puteam fi un om periculos, un impostor sau un manipulator. Mai târziu am întrebat-o cum se explica excesul acesta de încredere. „Aveţi o figură de scriitor“, mi-a răspuns ea, lăsându-mă puţin încurcat. În ceea ce mă priveşte, majoritatea scriitorilor sunt fie depresivi, fie libidinoşi. Uneori, ambele. Aşadar, pentru femeia aceasta aveam chipul cerut de meseria mea.

Eram nerăbdător să descopăr noul meu subiect de roman. Cine era ea? Mai întâi de toate, trebuia să ştiu ce nume de familie avea.

— Tricot, mi-a răspuns.

— Tricot, ca un tricot?

— Da, chiar aşa.

— Şi numele mic?

— Madeleine.

Prin urmare mă aflam în prezenţa lui Madeleine Tricot. Numele m-a lăsat perplex câteva secunde. Nu l-aş fi putut inventa vreodată. Mi s-a întâmplat să petrec săptămâni întregi căutând numele sau prenumele unui personaj, cu siguranţă convins că sonoritatea unui nume poate influenţa un destin. Asta mă ajuta să înţeleg anumite temperamente. Un personaj pe care îl chema Nathalie nu putea să se comporte ca un personaj numit Sabine. Cumpăneam avantajele şi dezavantajele pentru fiecare nume. Şi iată că, fără să tărăgănez, mă aflam în prezenţa lui Madeleine Tricot. Este avantajul oferit de realitate: câştigi timp.

În schimb, există un dezavantaj major: lipsa alternativei. Mai scrisesem un

roman despre o bunică şi problemele pe care le pune bătrâneţea. Urma să abordez iarăşi această temă? Nu eram foarte încântat, dar trebuia să accept toate consecinţele proiectului meu. Care mai era avantajul dacă începeam să contest realitatea? După ce m-am gândit puţin, mi-am zis că nu era o întâmplare faptul că o întâlnisem pe Madeleine: scriitorii au cu subiectul lor predilect un raport cvasisimilar cu o condamnare pe viaţă.[2]

2. Desigur, ieşind din casă la 10 dimineaţa, în arondismentul 17 din Paris, aveam şanse minime să dau peste o dansatoare de dansuri erotice. (N. a.)

5

Madeleine locuia în cartier de patruzeci şi doi de ani. Poate că ne mai intersectaserăm, dar chipul ei nu-mi spunea nimic. Acestea fiind zise, eram încă relativ nou în zonă, dar îmi plăcea să bat ore în şir străzile, ca să meditez. Făceam parte dintre cei pentru care scrisul seamănă cu un soi de anexare de teritoriu.

Madeleine cunoştea pesemne poveştile multora dintre locuitorii cartierului. Cu siguranţă că văzuse copii crescând şi vecini murind; ştia desigur ce afacere nouă a apărut în locul librăriei care dispăruse. E limpede că există o plăcere în a trăi o viaţă întreagă în cadrul aceluiaşi perimetru. Ceea ce mi se părea o închisoare geografică reprezenta o lume de repere, de evidenţe, de protecţie. Pasiunea mea nestăpânită pentru fugă mă împingea deseori să mă mut (eram, de asemenea, genul de om care nu-şi scoate niciodată paltonul într-un restaurant). La drept vorbind, îmi plăcea să mă îndepărtez de decorul amintirilor mele, spre deosebire de Madeleine, care mergea zilnic pe urmele propriului trecut. Când trecea prin faţa şcolii fetelor ei, le revedea poate alergând spre ea, aruncându-i-se de gât şi strigând: „Mama!“

Chiar dacă nu deveniserăm foarte apropiaţi, discuţia noastră demarase cu o mare uşurinţă. După câteva minute, amândoi – cred – uitaserăm contextul întâlnirii noastre. Asta mi-a confirmat ceea ce era evident: oamenilor le place să vorbească despre ei. O fiinţă umană este un concentrat de autoficţiune. O simţeam pe Madeleine radioasă la gândul că putea interesa pe cineva. Cu ce aveam să începem? Nu doream nicicum să o orientez în ierarhia amintirilor

sale. În cele din urmă, m-a întrebat:

— Poate ar trebui mai întâi să vă povestesc copilăria mea?

— Dacă doriți. Dar nu neapărat. Putem începe cu alte perioade ale vieții dumneavoastră.

— …

A părut cam pierdută. Era mai bine să o ghidez prin labirintul trecutului. Dar, chiar când voiam să încep discuția, și-a întors privirea către o mică fotografie înrămată.

— Am putea să vorbim despre René, soțul meu, mi-a spus ea. A murit de mult…

Prin urmare, i-ar face plăcere să vorbim despre el mai întâi.

— Ah, de acord… i-am răspuns, observând printre altele că, în afară de cititorii în viață, trebuia să mă mulțumesc și cu morții.

6

Atunci Madeleine a inspirat profund, asemenea unei scufundătoare în apnee, ca și cum amintirile ei se aflau exact în adâncul apei. Apoi a început povestea. Îl întâlnise pe René la sfârșitul anilor ’60, pe 14 Iulie, la un bal de la cazarma pompierilor. Își propusese, împreună cu o prietenă, să găsească un tip arătos cu care să danseze. Dar se apropiase de ea un individ mai degrabă firav. Încă de la început, Madeleine fusese impresionată de acest bărbat despre care se vedea că nu are obiceiul să abordeze o necunoscută. Ceea ce era adevărat. Simțise pesemne că avea ceva deosebit, în trupul și inima ei, dacă îndrăznise să o abordeze.

René i-a povestit mai târziu motivele pentru care fusese atât de tulburat. Conform spuselor lui, Madeleine era copia fidelă a actriței Michèle Alfa. Ca și mine, nici Madeleine nu știa cine era. Trebuie spus că Michèle Alfa nu făcuse prea multe filme după război. Descoperindu-i fotografia într-o revistă, tânăra avusese o surpriză: era o ușoară asemănare. Se putea spune că aducea puțin cu ea. Pentru René însă, Madeleine era aproape sosia acelei actrițe obscure. Emoția lui era alimentată de o altă senzație. Îl ducea cu gândul la un episod terifiant al copilăriei sale, din timpul războiului. Mama lui făcuse parte dintr-o celulă a Rezistenței. Urmărită de poliție, își ascunsese băiețelul într-un

cinema[3]. Cu stomacul strâns de frică, René se agăţase de chipurile pe care le vedea pe ecran. Cel al lui Michèle Alfa devenise sursa unei puteri protectoare şi liniştitoare de neuitat. Şi iată că, peste douăzeci de ani de atunci, avea să o regăsească în privirea unei femei întâlnite la balul pompierilor. Madeleine îl întrebase care era titlul filmului. *L'aventure est au coin de la rue*, i-a răspuns René. Mi-am ascuns uluirea: era aici o stranie legătură cu proiectul meu.

3. Întâmplarea asta mi-a amintit de regizorul Claude Lelouche, care povestea deseori că, în timpul ocupaţiei germane, mama lui îl lăsa zile întregi în săli de cinema obscure şi că astfel s-a născut vocaţia sa. (N. a.)

Pe atunci Madeleine avea 33 de ani. Toate prietenele ei erau deja măritate şi aveau copii. Îşi spunea că venise poate vremea şi pentru ea să intre în rândul lumii, „să se cumințească". A precizat că folosise termenul cu gândul la cartea *Memoriile unei fete cuminţi* de Simone de Beauvoir, care apăruse în urmă cu câţiva ani. Nu voia să pară lipsită de respect faţă de soţul ei, dar prefera să spună adevărul: atunci îşi ascultase mintea, nu inima. Era atât de plăcut să fii iubită de un bărbat care inspira calm şi siguranţă, şi nu ceea ce simţea ea; atât de plăcut, încât puteai uita de propriile sentimente. Cu timpul, delicateţea lui René învinsese. Nu era nici o îndoială: Madeleine îl iubise. Dar nu simţise pentru el pasiunea răvăşitoare provocată de prima ei iubire.

*

Se oprise o clipă, având reţineri desigur să evoce o poveste ce părea dureroasă pentru ea. Anumite suferinţe nu dispar niciodată, mi-am zis. Eram, evident, intrigat de această aluzie la o pasiune după toate aparenţele tragică. Pentru romanul meu putea fi o pistă căreia trebuia să-i acord atenţie la modul serios. Mi se confesa deja cât se poate de firesc, aşa că nu voiam să o grăbesc să-mi dea mai multe detalii despre ceea ce tocmai menţionase. Avea să revină la asta mai târziu. Iar, dacă nu pot să dezvălui acum elementele pe care le voi afla mai târziu, pot să anunţ deja că povestea asta va ocupa un loc important în naraţiunea mea.

Pentru moment, să rămânem împreună cu René. După întâlnirea de la bal, şi-au promis să se revadă curând. Câteva luni mai târziu erau căsătoriţi, iar câţiva ani mai târziu deveneau părinţi. Stéphanie se născuse în 1974, iar

Valérie în 1975. Pe atunci nu se întâmpla prea des să devii mamă în jurul vârstei de patruzeci de ani. Madeleine amânase momentul mai ales din motive profesionale. Se bucura să fie mamă, însă resimțise mai degrabă cu neplăcere consecințele asupra carierei sale. Pentru ea, reprezenta o nedreptate impusă de o societate dominată de bărbați. „Iar soțul meu lucra din ce în ce mai mult. Eram foarte adesea singură cu fetițele…“, spunea ea mai degrabă cu amărăciune. Dar era cam inutil să faci reproșuri unui mort.

Cu siguranță că René nu-și dăduse seama de frustrările soției sale. Era mândru de cariera lui la RATP[4]. Din simplu conductor de metrou ajunsese către sfârșitul carierei să dețină unul dintre cele mai importante posturi ale Regiei. Pentru el, era ca o a doua familie, astfel încât pensionarea a căzut ca o ghilotină. Madeleine se trezise cu un soț extrem de debusolat. „Nu suporta să stea degeaba“, a repetat ea de trei ori, cu glas din ce în ce mai stins. Trecuseră mai bine de douăzeci de ani de când pierise, dar discuția noastră conferea trecutului strălucirea unei emoții cu totul noi. René se trezea dimineața ca un soldat care știe că nu mai există nici un război în care să lupte. Soția l-a sfătuit să-și continue studiile, să facă voluntariat, dar el refuza orice propunere. De fapt, era profund mâhnit de felul în care foștii săi colegi se îndepărtaseră treptat de el. Înțelesese golul desăvârșit al relațiilor pe care le avusese, și de acum înainte totul i se părea absurd.

4. Régie Autonome des Transports Parisiens (Regia Autonomă de Transporturi Pariziene). (N. tr.)

Un cancer de colon îi însoțise debusolarea: un fel de a defini o stare de confuzie. În ziua înmormântării – trecuse abia un an de când se pensionase – veniseră numeroși șefi și funcționari ai RATP. Madeleine îi privise pe fiecare în parte fără să spună ceva: unii rostiseră câteva cuvinte în timpul ceremoniei, lăudând bărbatul cinstit și cald, dar el nu mai era acolo ca să audă aceste dovezi tardive ale unei prietenii de nezdruncinat. Atitudinea lor i s-a părut de-a dreptul jalnică, dar nu a spus nimic. A preferat să se lase în voia amintirii a ceea ce era blând între ei, acea formă de înțelegere calmă. Făcuseră atâtea lucruri împreună, trecuseră prin bucurii și suferințe, iar acum totul se isprăvise.

Madeleine vorbise de René extrem de însufleţită (aproape ai fi zis că urmează să ni se alăture în sufragerie). Pentru mine era cea mai frumoasă dintre posterități: să continui să trăiești în inima cuiva. M-am întrebat cum poți supraviețui unei iubiri de-o viață. Să trăiești patruzeci sau cincizeci de ani cu cineva, să ai uneori impresia că îl vezi atunci când te uiți în oglindă, și într-o bună zi totul dispare. Întinzi mâna, dar nu atingi decât vântul, simți mișcări stranii în pat sau rostești cuvinte care se transformă în replici fără răspuns. Nu trăiești singur, ci alături de o absență.

7

Madeleine a sfârşit prin a mă întreba: „Ai dori să mergem la cimitir la mormântul lui?“ M-am eschivat politicos, sub pretextul că nu m-aş simţi îndreptăţit (fiecare cu scuzele lui). Dar mai ales nu voiam să mă înham la un roman care să fie o stropitoare pentru florile de pe mormânt. Preferam să mă dedic celor în viață. Am profitat să le aduc în discuţie pe fetele ei. Prenumele lui Stéphanie a întristat-o imediat. Nu o puteam întreba direct pe Madeleine de ce; trebuia să fiu răbdător, convins că voi reuși să luminez în curând toate cotloanele întunecoase.

Stéphanie se stabilise la Boston după ce întâlnise un american. Ai fi zis, ascultând-o pe Madeleine, că fata ei s-ar fi măritat cu orice bărbat, numai să nu fie francez. De altfel, nu părea să știe prea multe despre americanul ăsta. În rarele dăți în care Madeleine îl văzuse fusese mereu incredibil de zâmbitor. Dar, după ea, zâmbetul semăna cu *o crăpătură într-un perete*, vedeai numai crăpătura, nu și peretele, nici casa din care făcea parte. Lucra la o bancă, dar Stéphanie nu intra nici-odată în detalii. Se vedea cu mama ei pe Skype, iar Madeleine era mereu nerăbdătoare să intre în legătură cu fiica și cu nepoatele online. Totuși era mai complicat să le strângi în braţe. Și mai era ceva: limba. Nu pricepea de ce Stéphanie nu vorbea franceza cu copiii ei. Astfel, Madeleine auzea prin intermediul ecranului computerului „Hello, Buni“ și „Happy Birthday, Buni“ de ziua ei de naștere. Era un soi de obstacol suplimentar pe care fiica ei îl ridica.

Din fericire, Valérie locuia în cartier și trecea să o vadă în fiecare zi.

Madeleine a zâmbit: „Am o fată pe care nu o văd niciodată şi una pe care o văd puţin cam mult!“ Chiar dacă nu era prea amuzant, am considerat o veste bună faptul că eroina mea avea umor sau capacitatea de autoironie. Dar mi se părea admirabil ca o femeie de vârsta mea să treacă atât de des pe la mama ei să vadă ce face. Valérie trebuia să fie genul de persoană pe care te poţi baza, care „lua totul asupra ei“, cum se spune în general despre acele existenţe pline de constrângeri familiale şi de abnegaţie permanentă. O simplă supoziţie, mai ales că Madeleine nu dorea să insiste asupra fetelor ei. Simţeam foarte clar că se petrecuse o despărţire între cele două surori. Aveam să aflu mai târziu că ele nu-şi mai vorbeau, precum şi motivele unui conflict care izbucnise în urmă cu mulţi ani.

8

Aceste prime confidenţe mă făcuseră fericit. Romanul meu prindea contur dincolo de aşteptări. Dar nu trebuia să mă bucur încă de victorie. Nu am încredere în ceea ce este uşor de obţinut. Orice evidenţă presupune un preludiu al dezastrului. Această certitudine mă transformă într-un pesimist, desigur; de aceea prefer să anticipez decepţiile. Speram atât de mult ca viaţa lui Madeleine să nu se încheie ca încă un roman neterminat.

Până una, alta, nu aveam motive să mă tem de asta. Madeleine se confesa spontan, şi eu o lăsam să plutească printre amintirile sale fără să o ghidez. Alungând rapid subiectul referitor la fete, a revenit firesc la viaţa ei profesională. Fusese croitoreasă, lucrase mai ales pentru Karl Lagerfeld. Am întrerupt-o imediat: nu i se părea straniu să te cheme Tricot, când ai o asemenea meserie? Ca şi când ai fi predestinat, nu[5]? Cred că asta i s-a repetat toată viaţa: nu eram prea subtil în încercarea mea de a relua conversaţia. A precizat că era vorba de numele soţului ei şi că lucra deja în momentul în care îl întâlnise. Dar, era adevărat, René îi spusese la cea de a doua întâlnire: „Tu eşti croitoreasă, iar pe mine mă cheamă Tricot. Suntem făcuţi unul pentru celălalt“. Nici el nu era foarte inventiv în replicile lui. Dar Madeleine zâmbise, şi uneori îţi poţi clădi existenţa pornind de la un zâmbet.

5. Se cheamă aptonim: când numele indică o legătură cu persoana care îl poartă. Pe Internet există o listă întreagă de aptonime celebre, de la dansatorul Benjamin Millepied (O

mie de picioare) la filozoful Robert Grossetête (Inteligentul). (N. a.)

Am profitat ca să o întreb ce părere avea despre Lagerfeld. „Era omul cel mai simplu din câți există“, a răspuns ea. „Nici vorbă de complexitate. Puteai înțelege totul imediat.“ Nu era chiar ceea ce îmi imaginasem despre el. M-am lăsat dus pe nesimțite de o digresiune mentală: informația asta era foarte favorabilă romanului meu. Dacă Madeleine urma să dezamăgească din punct de vedere romanesc, se înțelege, puteam să plasez ici-colo detalii picante despre marele designer german. Lagerfeld avea toate calitățile pentru a fi un subiect de avarie atrăgător.

A evocat cu încântare ceea ce părea să fie cei mai frumoși ani ai vieții sale; anii Chanel. Nu avea să uite niciodată sosirea lui Lagerfeld într-o perioadă în care firma își pierduse prestigiul. Se pusese chiar problema închiderii. Când venise pentru prima oară, străbătuse în liniște toate departamentele. O vizită ce păruse tuturor interminabilă. Nimeni nu știa ce intenționa să facă; urma să accepte propunerea și să preia toate colecțiile? Cerceta cu atenție țesăturile, se impregna de atmosfera locului. Lui Madeleine i se părea deosebit de frumos. Contrar a ceea ce se putea crede, nu era un om repezit. El, care adora cărțile, mergea ca și când ai răsfoi un roman. În cele din urmă, s-a apropiat de ea și i-a pus câteva întrebări: de când lucra acolo? Ce părere avea despre firmă? Cum vedea viitorul? O simplitate pe care nu o uitase niciodată. Cea de a lua un răgaz de gândire și de a asculta ființele de lângă tine. În aceeași seară a revenit cu câteva schițe. Nu spusese da, acordul era implicit. Și astfel se născuse incredibilul suflu nou Chanel.

Madeleine avea cincizeci de ani, fetele deveniseră adolescente, și educația lor era mai puțin copleșitoare, putea să se implice mai mult ca niciodată în munca ei. Îi plăcea agitația prezentărilor de modă, când toată echipa se implica în isteria din culise; erau anii străluciți ai lui Inès de la Fressange, în opinia lui Madeleine, o femeie extrem de plăcută și de elegantă. „A venit chiar la petrecerea cu prilejul pensionării mele. E ceva, totuși…“ Din nou, Madeleine părea emoționată evocând trecutul. Avea impresia că totul era atât de aproape; despre unele perioade de timp îndepărtate simțim că le putem atinge întinzând mâna.

A zâmbit când şi-a amintit de excesele acestei meserii. Fiecare colecţie căpăta dimensiuni nebuneşti, datorate senzaţiei că se poate inventa o epocă doar cu ajutorul unei bucăţi de pânză. Asta făcea din fiecare un exaltat. Îşi amintea de o sumedenie de certuri care, cu trecerea timpului, îi păreau neînsemnate; fleacuri ale unor ignoranţi ai efemerului: acum se aflau cu toţii sub pământ. Evocarea acestui trecut pasionat a adus-o, prin ricoşeu, pe Madeleine într-o existenţă cotidiană lipsită de proiecte. Prezenţa mea avea, poate, să confere o motivaţie puţin diferită timpului ei. În orice caz, entuziasmul meu părea că o face fericită.

Apoi a început să facă pauze, să fie mai puţin precisă, să spună aceleaşi anecdote. Era fără îndoială semnul oboselii de a vorbi mai bine de două ore. Nu trebuia să-mi extenuez izvorul de inspiraţie. I-am propus să o las să se odihnească, dar m-a rugat să mai rămân puţin: urma să sosească fiica ei.

9

Valérie era exact cum mi-o imaginasem. Nu-mi arătase nici o fotografie de-a ei, dar, ascultând-o pe Madeleine, în mintea mea prinsese contur o siluetă care se dovedea asemănătoare. Era o femeie mai degrabă elegantă, însă puteai observa o oarecare descurajare în înfăţişarea ei. Acestea fiind spuse, atitudinea ei a influenţat prima mea impresie. S-a arătat încă de la început neîncrezătoare, privindu-mă direct, cu suspiciune. Era de înţeles: mama ei invitase acasă un necunoscut care o hărţuia cu întrebări. Mai mult ca sigur, Valérie mă lua drept un şarlatan, ceea ce, în sine, nu era chiar aşa de departe de meseria de scriitor.

M-a întrebat încă o dată:
— V-aţi întâlnit pe stradă, şi mama v-a invitat la ea să beţi un ceai?
— Da, într-adevăr.
— Şi vi se întâmplă des să mergeţi aşa pe la femei în vârstă?
— Am să vă explic totul. Sunt scriitor…
Valérie s-a apropiat de mama ei:
— Eşti bine, mamă?
— Foarte bine, i-a răspuns Madeleine cu un zâmbet larg, care a luat-o prin

surprindere pe fiica ei.

Ca să detensionez atmosfera, am căutat numele meu într-un motor de căutare şi i-am întins telefonul lui Valérie. A constatat astfel că nu mințeam, că publicasem deja numeroase cărţi, dintre care unele se bucuraseră de un oarecare succes. Profitând de această imagine pozitivă, i-am explicat din nou motivul prezenței mele.

— Un subiect literar? Mama mea… un subiect literar? a răspuns ea şocată.

— Da.

— Mama mea? Un subiect literar?

— Este o idee puțin surprinzătoare, de acord… Dar m-am hotărât să opresc prima persoană care îmi iese în cale pe stradă… şi să scriu despre ea.

— Și aţi nimerit-o pe mama?

— Da. Mi-am spus că orice existenţă ar putea fi pasionantă.

— Cu siguranţă. Da, cu siguranţă. Dar cine va fi interesat de povestea mamei mele? Chiar şi mie, fiica ei, mi se întâmplă ca poveştile astea să nu mă prindă.

— Credeți-mă, va fi tare de tot. Mi-a istorisit despre tatăl dumneavoastră, despre sora dumneavoastră… despre Lagerfeld…

— A, da? Și ce a spus despre sora mea?

— Știți… felul în care mi-aţi pus întrebarea… un pic prea imperativ… mă face să cred că…

— Ah, am înțeles: scrieţi romanul ca să scoateți la iveală secrete de familie. Tot ceea ce deranjează.

— Nu… nu aş face nimic împotriva voinței dumneavoastră.

— Aşa spun toți. Nu citesc prea multe romane contemporane, dar am observat că a scrie este deseori un mijloc de a regla conturile.

— …

Nu știam ce să răspund. Avea dreptate. Romanele se vând din ce în ce mai puțin, iar acest fapt cântărește greu în preferința editorilor pentru polemici şi confesiuni scabroase. Era o ispită şi pentru mine? Nu puteam nega că nu aşteptam de la eroina mea câteva secrete de familie care să te motiveze să dai pagina şi să citeşti mai departe. În spatele atitudinii mele de scriitor interesat de viața unei bunici, nu se afla decât un vampir dornic de dezastre. Să fim

sinceri: fericirea nu interesează pe nimeni.

— Nu mai spuneţi nimic? a întrebat Valérie.

— Scuze, scuze… mă gândeam. Înţeleg perfect ceea ce simţiţi. Credeţi că mă interesează numai suferinţa. Prefer să fiu cinstit cu dumneavoastră: nu vă pot garanta nimic. Mama dumneavoastră a acceptat să-mi vorbească şi trebuie să fiu liber atunci când voi transcrie. Dar nu are nici o obligaţie să-mi spună tot…

— Ştiţi foarte bine ce va urma. Dumneavoastră îi veţi câştiga încrederea, este în vârstă, nu îşi dă seama chiar de toate…

— De ce spui asta? a intervenit sec Madeleine.

— Iartă-mă, mamă. Nu asta voiam să spun. Trebuie numai să verific ce anume îl motivează pe domnul.

— Încă o dată, vă înţeleg reticenţele, i-am spus. Dar nu am intenţii rele...

Valérie m-a privit fără să mai adauge nimic, apoi mi-a făcut semn să o urmez în bucătărie. „Revenim imediat“, i-a spus mamei sale, care părea şocată să fie astfel îndepărtată de la o discuţie ce o privea. Cu vârsta, devine cu siguranţă o obişnuinţă, eşti subiectul unei discuţii de parcă părerea ta nu ar conta. Urmând-o pe Valérie, mă gândeam la vehemenţa ei. De ce afirmase: „Nu îşi dă seama chiar de toate…“? Ai fi zis că se temea de ceva, se temea ca mama ei, din greşeală, să nu spună lucruri prea intime sau supărătoare.

Odată ajunşi în bucătărie, a început să vorbească cu voce joasă. Vizibil stingherită, a înşirat câteva fraze previzibile despre precauţii. Apoi a precizat că proiectul literar pe care-l aveam cu mama sa se va dovedi cu siguranţă complicat, deoarece mama ei îşi pierdea memoria. Bănuiam eu că odată cu vârsta precizia amintirilor păleşte. Dar Valérie a adăugat: „Suferă de un început de Alzheimer. Deocamdată este sub control, dar, pe zi ce trece, observ că se agravează, că uită momente din viaţa ei, prenume…“ Nu remarcasem nimic. Preţ de două ore, Madeleine navigase prin viaţa ei cu o limpezime desăvârşită. Valérie a evocat starea de încântare dată de o primă întâlnire; asemenea acelor prime şedinţe la psiholog care par extraordinare: ne eliberăm de tot cu o uşurare extatică, iar apoi, cu vremea, ne dăm seama că, în loc să ne ridicăm, mai mult ne afundăm.

Madeleine păruse fericită să scotocească în adâncul memoriei, de parcă ar fi vrut să-şi dovedească sieşi că ea era un roman pe care îl ştia pagină cu pagină.

— Cred că proiectul meu literar nu-i va face decât bine, mi-am permis să-i spun lui Valérie.

— Nu mă îndoiesc. Şi este clar că va fi interesant să stea de vorbă cu dumneavoastră, dar mă tem că de la un punct încolo se va afla faţă în faţă cu propria neputinţă. Înţelegeţi de ce sunt neliniştită? Până una-alta, mama este bine, nu ştie că suferă de primele simptome de Alzheimer. Nu-mi doresc defel ca proiectul dumneavoastră literar să-i facă rău…

Atunci, femeia aceasta pe care nu o cunoşteam a tăcut, ca şi cum ar fi căzut pradă emoţiei. Mi se păruse bănuitoare şi chiar un pic agresivă, dar acum înţelegeam că-şi apăra mama; o apăra aşa cum aperi un teritoriu atacat de duşmani şi din care pierzi mai mult pe zi ce trece. I-am adresat un zâmbet plin de compasiune; dar mi-a fost ruşine de acest zâmbet, pentru că era unul mincinos. Adevărul este că mă gândeam la romanul meu. Ca orice scriitor. Doar asta conta. Mi-am spus: proiectul tău constă în a opri o persoană întâlnită pe stradă pentru a scrie despre ea, şi nimereşti peste cineva care îşi pierde memoria. Ironia era prea mare. Dar mi-am dat seama că ar putea fi minunat să scrii despre o memorie care se diminuează, puteam să las pagini goale, capitole incomplete.

Atunci am hotărât să-mi răresc vizitele, ca să nu-mi obosesc eroina. Puteam pur şi simplu să stau cu ea, fără să fructific neapărat acest răgaz. Plimbări prin cartier sau cumpărături la supermarket: momente ale vieţii de zi de zi; totul putea fi interesant. Valérie mi-a întrerupt digresiunea:

— Desigur că mi se pare formidabil să scrieţi despre mama. E o idee cam trăsnită, dar formidabilă. Consider că poate fi un cadou pentru copiii mei, dar…

— Dar ce?

— Aş vrea să vă propun ceva…

— Da, spuneţi.

— Îmi închipui că, dacă veţi scrie despre mama, veţi dori să-mi puneţi şi mie întrebări.

— Da, probabil.

— În acest caz, aţi putea să scrieţi şi despre mine. În fine, nu despre mine, ci despre toată familia mea. Despre soţul meu, despre copiii mei.

— Nu mă gândisem chiar la asta…

— Proiectul dumneavoastră literar presupune să aveţi ca sursă de inspiraţie o persoană reală?

— Da.

— Nu vă împiedică nimic să lărgiţi acest proiect incluzându-i şi pe apropiaţii săi. Nu ştiu dacă suntem interesanţi, dar avem cu siguranţă lucruri de povestit.

— Este evident, dar…

— Ascultaţi, vă propun asta pentru a mă arăta cooperantă. Nu vreau să vă rog să găsiţi o altă persoană pe stradă.

— …

A făcut o pauză, apoi a continuat:

— Am observat că prezenţa dumneavoastră îi face bine. Am văzut asta imediat ce am sosit. Dar intuiţia mea mă determină să vă fac această propunere. Nu vreau ca mama să aibă impresia că tot proiectul literar se bazează pe ea. Asta mă sperie.

— …

Nu ştiam ce să cred despre propunerea ei. Mi se părea o infidelitate faţă de prima mea intuiţie. Dar proiectul meu presupunea să mă las în voia hazardului, şi nimic nu mă împiedica să continui acest hazard. Valérie a lăudat o vreme avantajele ofertei sale şi am înţeles de ce proceda astfel. Nu voia să împiedice o aventură care, judecând după zâmbet, o entuziasmase pe mama ei. Însă dorea să despovăreze un dispozitiv care risca să devină constrângător pentru o memorie nesigură. De altfel, se pare că nu prea aveam de ales.

Ne-am întors în salon, şi Valérie a anunţat: „Totul este în ordine, mama. Un scriitor va scrie despre viaţa ta; totuşi este ceva frumos. Şi va scrie şi despre viaţa noastră. De altfel, o să meargă cu mine acasă în seara asta, la cină“. Aşadar, nu aveam de ales. Dar era mai degrabă liniştitor să ai personaje care se ocupă de povestire.

Şi iată-mă luând cina cu o familie pe care nu o cunoşteam. Eu, care evitam toate invitaţiile şi alte situaţii sociale inconfortabile, mă aflam în centrul unei acţiuni cât se poate de improbabile.

Prezentându-mă, Valérie şi-a anunţat soţul şi copiii că urma să iau cina cu ei în scopul de a scrie o carte. Privirea lor dezvăluia un fel de siderare. O fată, care mi-a fost prezentată sub numele de Lola, a bombănit: „Mama, ce înseamnă nebunia asta?“ La care fratele ei a răspuns: „Era mai bine când se apucase de olărit“. Mama lor le-a retezat-o printr-un „Vă aud!“. Patrick, soţul, nu a spus însă nimic. Ar fi putut să fie prietenos, să mă întrebe ce doream să beau, să i se pară situaţia amuzantă, dar nu, avea exact aerul unui soţ care suportă un moft al soţiei. Luase o mutriţă dubitativă faţă de Valérie, ca să-i arate că, pentru a-i face plăcere, accepta o situaţie absurdă. Dar ea ştia să fie convingătoare; în câteva ore, devenise ambasadoarea căutării mele literare.

Când ne-am aşezat la masă, domnea o tăcere totală. Toţi se aşteptau să vorbesc, desigur, să pun întrebări. Am sfârşit prin a mă prezenta în câteva cuvinte, nu mai înainte de a bălmăji că eram acolo în primul rând ca să-i ascult. Dar nimeni nu voia să vorbească. Valérie, vizibil stingherită de atitudinea lor, a încercat să destindă atmosfera: „E o situaţie stânjenitoare!“ Am schiţat un gest liniştitor, spunând că nu era nici o grabă. Înţelegeam foarte bine acest timp de adaptare şi poate că trebuia să le câştig încrederea înainte de a-mi face vreo confidenţă.

Apoi mi-am îndreptat atenţia asupra lui Patrick. Avea aerul unui copil care nu renunţase la ideea că trebuie să devină puternic. Părea mai în vârstă decât Valérie; de fapt, erau născuţi în acelaşi an. Se întâlniseră pe băncile facultăţii. Se plăcuseră într-un fel instinctiv, dar nu era vorba despre o dragoste la prima vedere. Fără să minimalizez lucrurile, am putea vorbi despre o iubire raţională. Pentru Patrick fusese prima sa mare poveste de iubire. Înainte de a o întâlni pe Valérie fusese mai degrabă respins de fete, avusese un soi de adolescenţă puţin ingrată, dar nu ştiam mai multe; cu prilejul următoarelor noastre discuţii, va evita să abordeze această perioadă complexă. Cu toate astea, simţeam că ceea ce reprezenta miezul personalităţii sale – lipsa de

încredere în el însuşi – atunci se crease, între treisprezece şi şaisprezece ani, în acest sentiment de a evolua în afara exaltărilor afective. Uneori este nevoie doar de câteva eşecuri pentru a deveni insensibil faţă de succes pentru totdeauna.

Constrâns de încă o privire a soţiei sale, Patrick nu a avut încotro şi a început să vorbească. În loc să-şi povestească anii copilăriei sau vreo amintire oarecare, a preferat să spună ce făcuse peste zi. Lucra pentru o companie de asigurări de mai bine de şaptesprezece ani. Încercam să-mi imaginez cum ar fi o viaţă atât de liniară, să mergi zilnic în acelaşi loc, să întâlneşti aceiaşi oameni şi să ai aceleaşi conversaţii în faţa automatului de cafea, de la care puteai primi şi ciorbă. Trebuia să fie ceva care să-ţi dea siguranţă ca să treci prin viaţa profesională astfel. La drept vorbind, Patrick se afla într-o neliniştitoare zonă de turbulenţe. De câteva luni, în departamentul său fusese numit un director nou. Jean-Paul Desjoyaux era caricatura unui mercenar al rentabilităţii. Scopul lui era să verifice totul în permanenţă. Ca să fiu mai explicit: urmărea cele mai neînsemnate greşeli şi îşi îndemna angajaţii să se denunţe unii pe alţii.

În dimineaţa aceea, Desjoyaux îl convocase ca să-i propună o întâlnire peste trei zile. Ce supliciu. De ce nu precizase imediat ce voia să-i spună? Urma să aibă un nod în gât pentru câteva zile. Desjoyaux nu lăsase să i se citească nimic în privire, chipul lui nu dezvăluia nimic. Gradul suprem al hărţuielii: maniera aceasta rece şi aproape zâmbitoare de a comite o crimă salarială. Cu siguranţă că o asemenea atitudine dovedea sadism; era pe deplin conştient, dat fiind contextul general, că va face să sufere un angajat, anunţându-l că vor discuta peste trei zile; ba mai rău, adăugase că era *imperativ* să-l vadă. Cuvintele au un sens. Imperativ vrea să spună că este vorba despre ceva important, hotărâtor; mirosea a condamnare.

În seara când ne-am întâlnit, Patrick luase cina cu familia, spunându-şi că nu peste multă vreme va deveni şomer. Asta i se întâmplase lui Lambert; concediat de azi pe mâine. Reducere de personal. „Nu-i grav“, i s-a spus. „Sunteţi tânăr, nu aveţi copii, va fi lesne să o luaţi de la capăt.“ În ziua de azi nimic nu este lesne, şi cu atât mai puţin să o iei de la capăt. Patrick se

întâlnise cu Lambert în urmă cu două săptămâni şi i se păruse tras la faţă. Lambert încercase să lase impresia că totul este în ordine, dar era evident că lucrurile nu stăteau aşa. Patrick se prefăcuse că îl crede pe Lambert, ca să nu-l stânjenească, dar acum îi părea rău; ar fi trebuit să-i spună: „Ascultă, se vede de la o poştă că nu eşti bine. Hai să bem o cafea şi să vedem ce putem face“. Dar nu, nu a spus nimic şi l-a lăsat pe Lambert să coboare la metrou şi să se piardă în mulţime.

Patrick încercase să-l sune, dar intrase mesageria, care spunea că numărul format nu este alocat. De ce se întâmpla asta? Toată lumea vrea să-şi păstreze numărul. Să poţi fi contactat este sloganul vremii noastre. Probabil că nu-şi plătise facturile, iar contractul fusese reziliat. Nu exista altă explicaţie. Patrick nu-l mai putea contacta, nu mai avea posibilitatea de a discuta cu el şi altceva decât banalităţile schimbate între doi colegi care se întâlnesc pe stradă şi îşi zâmbesc forţat. Poate că peste trei zile va fi rândul lui. Poate că-şi va pierde şi el numărul de telefon… O să fie de negăsit. Peste trei zile, perversul acesta de Desjoyaux îi va explica de ce dorea *imperativ* să-l vadă.

Desigur că anumite detalii mi-au fost povestite mai târziu de Patrick. Dar, la cina aceea, el s-a confesat destul de mult în cele din urmă. Valérie părea surprinsă, cu atât mai mult cu cât debutul serii nu lăsa defel să se întrevadă aşa ceva. Hotărât lucru, nu cântărisem nevoia fiecăruia de a se confesa, de a exprima ceea ce îşi aminteşte de îndată ce o ureche exterioară îşi propune să asculte. Rolul meu nu era nici să comentez, nici să dau sfaturi, cel puţin nu pentru moment. Mă mulţumeam să emit câteva semne de compasiune, cu distanţa de care aveam nevoie ca să transcriu lucrurile fără să fiu prea afectat. Cu siguranţă că atitudinea asta a fost cea care l-a determinat să mă întrebe:

— Dar poveştile mele despre Desjoyaux chiar vă interesează?

— Da, bineînţeles. Şi cred că vor fi interesaţi şi cititorii. Cu toţii avem în jurul nostru un Desjoyaux, am spus cu toată seriozitatea de care eram în stare.

Şi chiar eram convins de asta. Nu pentru că am avea toţi un şef psihopat, ci pentru că, în ceea ce mă priveşte, toate poveştile îşi răspund. Deseori sunt surprins să constat în ce măsură cititorii se regăsesc în romane, inclusiv în cele a căror intrigă este dintre cele mai neplăcute. Pândim pretutindeni

reflectările intimității noastre. Aşa că, da, eram sigur că acest Desjoyaux ar putea fi un fel de simbol al tratamentului ingrat prin care fiecare dintre noi trece într-un moment sau altul al existenței. De altfel, putem fi empatici cu acest bărbat fragilizat, acest bărbat care încerca să țină piept unei forme de umilire organizată. În orice caz, asta simțeam.

11

Patrick îşi încheiase povestea. Vorbise mult şi i-am mulţumit. A urmat un nou moment de tăcere. Cine avea să se ocupe de continuarea romanului meu? În răgazul acesta în care păstrase tăcerea, m-am gândit la *Șase personaje în căutarea unui autor* de Pirandello. Îmi place ideea aceasta de a inversa o situație a actului creator, ca şi cum o culoare ar putea să plece în căutarea unui pictor. Cum personajele mele aveau un autor la masă, lor le revenea misiunea de a continua să mă inspire.

Entuziasmul meu avea să fie stins de copiii cuplului. Nu-mi arătau nici un interes. Trăim într-o lume în care totul pare normal. Să fie asta oare din cauza televiziunii, care difuzează neîncetat reportaje despre jurnaliști aflaţi într-un mediu străin, prin care trăim şi noi tot felul de situaţii improbabile? Şi asta de la polițiști într-o tabără de nudişti la cupluri în criză, aflate pe o insulă pustie. Să vezi tot sau să ştii tot poate duce la scăderea curiozităţii; va veni o vreme în care nu o să mai aibă nici un farmec să călătorești pentru că există Google Maps. Mă gândeam la toate astea observând chipurile apatice ale celor doi adolescenţi. Încercam să-mi închipui efectul pe care l-ar fi avut asupra mea dacă, la vârsta lor, mama ar fi invitat la masă un scriitor; cred că aş fi vrut să aflu mai multe despre el, despre motivele sale şi aş fi încercat chiar să trec drept cineva interesant (asta ar fi fost greu, dată fiind lipsa de încredere în mine însumi). Eram surprins de atitudinea lor, cu toate că ştiam că adolescența e o vârstă la care lumea exterioară pare uneori o natură moartă.

La cei cincisprezece ani ai lui, Jérémie lăsa senzaţia că duce pe umeri o greutate imensă. Impresia aceasta era accentuată de lentoarea cu care făcea până şi cea mai neînsemnată mişcare. Chiar şi a mesteca era un maraton. În fine, era destul de tipic; părea cu totul reprezentativ pentru vârsta lui. Începeam să mă întreb dacă nu cumva destinul mă îndreptase către personaje pe care le-aş fi putut inventa și eu. O bunică pe cale de a-şi pierde memoria, o soţie cam tristă, un bărbat hărţuit la locul de muncă şi iată că mai aveam şi un adolescent care nu strălucea de împlinire. Erau ei oare rodul imaginației mele obosite? Nu, chiar existau.

Cum să întrerup această spirală negativă în care plonjase mintea mea? Trebuia să cred în puterea gândirii pozitive. Dacă eşti convins că ţi se pot întâmpla lucruri extraordinare, uneori chiar au loc. Mă fascinează cei care, având o existenţă împlinită, mărturisesc: „Dintotdeauna am avut încredere în mine. Știam că voi reuşi…“ Dacă încrederea în sine însuşi nu este garanţia stării de bine, este în schimb terenul favorabil pentru orice existenţă împlinită fericit. Astfel, trebuia să cred în personajele mele. Trebuia să mă conving că, în ciuda aparentei lor banalităţi, ar putea să apară vicii captivante sau acţiuni neaşteptate care le-ar face existenţa palpitantă. În pofida postulatului meu iniţial („orice existenţă este interesantă“), aşteptam din partea lor un supliment de suflet; acestea fiind spuse, cred că trebuie să existe un cititor sau o cititoare pe care să-i intereseze căscatul unui adolescent născut în 2005; cu siguranţă că este o nişă editorială, dar se spune că există un public pentru orice.

*

Desigur, puteam să modific realitatea; n-ar fi greu să adaug ici-colo câteva peripeții improvizate sau câteva nevroze încântătoare. În *Promisiunea zorilor*, Romain Gary face întocmai portretul mamei sale? Oare autorul nu a îngroşat trăsăturile, povestind neobosita şi copleşitoarea afecțiune a acestei femei? Pasiunea nemăsurată pentru fiul ei, maniera în care îl plasa mai sus de stele fac din ea un personaj sublim şi extrem de romanesc. În orice autobiografie există tentația de a flirta puţin cu imaginația.

*

Oare Jérémie îmi citise gândurile mele neliniştite? Asta era în mintea mea când s-a îndreptat în scaun. A fost un pic straniu să-l văd lungindu-se astfel pe scaun: părea cu totul altcineva, privirea i se însufleţise.

— E tare de tot! Avem un biograf oficial, a spus el.

— Mulţumesc, am răspuns fără să pricep dacă era un compliment ori o constatare.

— Bine, aş fi preferat-o pe Amélie Nothomb.

Ca să par că mă simt în largul meu, am zâmbit auzind această glumă. Era mai degrabă un lucru pozitiv; mă aflam în faţa unui specimen dintr-o

categorie pe cale de dispariţie: un adolescent capabil de o referinţă literară. La drept vorbind, a fost singura izbândă sociabilă din seara aceea. Nu puteam pretinde mai mult: o replică per cină era de-ajuns.

Totuşi nu era din cauza lipsei de curaj. Valérie îşi îndemna fiul să fie mai vorbăreţ. A sfârşit prin a bolborosi ceva despre dezamăgirea de a nu avea o intrare în Wikipedia pe numele său, ca să nu mai fie nevoit să se prezinte (încercare amuzantă, dar nu prea reuşită pentru că abia bălmăjea). Zdrobit de presiunea maternă, a lăsat să-i scape, cu un ultim oftat, că albastru este culoarea lui preferată. Am încercat să fiu ironic la rândul meu şi să precizez că acest element cromatic va fi decisiv pentru naraţiunea mea; o replică plină de umor care s-a lovit de minunata atmosferă un pic cam rece. Dar nu era grav; puteam să aştept ca personajele mele să mi se confeseze, aşa ca Madeleine sau Patrick. La drept vorbind, asta mi se întâmplă şi când scriu ficţiune. Pot inventa bărbaţi şi femei care nu au nici o dorinţă de a face ceva anume. Trebuie să ascult de voinţa lor. Sau de ceea ce s-ar putea numi proasta dispoziţie a imaginarului meu.

12

Oare cum s-ar fi desfăşurat cina în lipsa mea? Mi-era de ajuns să privesc televizorul mare ce trona în sufragerie, ca să-mi fac o idee. Intrasem într-o familie care se lăsa purtată de valul unei rutine sigure; pasageri ai aceleiași vieți care sfârşeau prin a coabita fără să se întâlnească. Cu toate că tragedia aceasta de apartament era banală, nu provoca mai puțină suferință. Oare viața nu era o maşinărie de experimentat lehamitea? Încercam să mi-i imaginez pe Valérie şi pe Patrick iubindu-se, făcând dragoste, călătorind şi visând la viitor, fericiții părinți ai doi copii plini de voioșie. Ce se întâmplase cu toate aceste imagini? Puteam să scriu despre lumea asta înghițită de povara anilor. Văd întotdeauna trecutul pe chipul prezentului; văd întotdeauna copilul din adult şi strălucirea pasiunii în umbrele cuplurilor care se plictisesc. În ciuda primirii lor rezervate, oamenii aceştia mă înduioșau; simțeam fragilitatea lor, care răspundea emoțiilor pe care le resimțeam la rândul meu. Ne unea stupefacția cotidianului lipsit de suflu.

Dacă Valérie mă invitase la ei ca să diminueze presiunea asupra mamei sale, se gândise pesemne și că prezența mea ar insufla familiei sale o energie nouă. Cu siguranță că nu aveau să rămână insensibili față de această situație haioasă. Dar nu se petrecuse nimic de acest fel, eram un intrus. Simțeam că Valérie încearcă să-și ascundă dezamăgirea. Fiul ei nu-i făcea jocul. În ce o privește pe fiica ei, știa dinainte că nu va face nici cel mai neînsemnat efort. Mi-o șoptise încă de la sosire: „Lola este la vârsta ingrată. Cu ea nu se poate discuta nimic“. Nu pot spune că fusese antipatică, ci doar pur și simplu indiferentă. Chipul ei exprima o dorință teribilă de a fi altundeva. Era acolo fără să fie acolo, încât mi se părea că iau cina împreună cu *Pătrat alb pe fond alb* de Malevici.

Era în clasa a XI-a și nu știa prea bine ce voia să facă după ce termină liceul. Conform spuselor mamei sale, era o sursă de angoasă pentru ea. Încă din prima seară, a respins orice prezentare spunând: „Nu am nici un chef să scrieți despre mine. Este dreptul meu“. Iată ce m-a determinat să aflu mai multe. În timpul cinei am observat-o de câteva ori fără să reușesc să-mi fac o părere. Putea fi tristă, banală, pasionată, încântată în secret, blazată, visătoare, melancolică, ambițioasă, inventivă și mai știu eu ce? Poate că ea însăși ezita? La vârsta ei, destinul are adesea forma unei ciorne. Pe durata cinei, mi-a aruncat niște priviri care puteau să pară cam dure („Cine mai este și ăsta?“), dar simțeam o anumită blândețe („Mi-e milă de el cu proiectul lui cretin“). La urma urmei, mi-a făcut plăcere să mă întreb cine era și cum va evolua în cartea mea; nu mă înspăimânta gândul că o voi descoperi la pagina 45 sau 114. Avea toate caracteristicile unei personalități de mijlocul romanului; era exact genul care repornește intriga.

13

Cina aceasta nu răspunsese tuturor aşteptărilor, dar nu era cazul să mă aştept ca fiecare secundă petrecută împreună cu personajele mele să hrănească bestia romanescă. Era un proiect care trebuia să se împlinească rămânând cât mai aproape de realitate, inclusiv cu momente de tăcere și de insubordonare față de absoluta performanță narativă. Puteam să îndepărtez mai târziu momentele prea inconsistente. Cine ar crede povestea unei vieți

palpitante non-stop? Cel mai adesea, în existența noastră de zi de zi, brodăm peripeții în jurul plictiselii. Prin urmare, trebuia să mă mulțumesc cu ceea ce îmi oferiseră și să consider începutul acesta foarte promițător. De altfel, îmi plăcea ideea aceasta de *promisiune*.

Văzând cum evoluaseră lucrurile pe durata cinei, Valérie mi-a propus să ne întâlnim a doua zi la prânz. Ar putea vorbi mai nestingherită. Avea dreptate; subestimasem până acum acest element esențial. Era cu siguranță ineficient să-i aduni laolaltă pe toți protagoniștii; separat, ar vorbi cu plăcere; asemenea acelor interogatorii ale poliției în care complicii sunt interogați pe rând, ca să se evite interferențele.

Așa că am părăsit familia Martin. Da, am uitat să precizez, este numele de familie. Un nume răspândit în Franța; nu pot calcula exact probabilitatea de a nimeri peste cineva cu numele de Martin, dar trebuie să fie destul de mare. De obicei, în romanele mele, personajele au nume mai alambicate. Îmi place la nebunie să strecor litera K; sunt convins că un K îl va ajuta pe eroul meu să fie mai interesant. Așa că, nu pot să neg, mi s-a părut un semn mai degrabă neliniștitor să dau peste numele Martin. Poți oare să construiești un roman bun despre cei care se cheamă Martin?

Ca să mă liniștesc, am căutat pe Internet și le-am scris numele complet. Am dat peste o sumedenie de Patrick Martin și de Valérie Martin. Chestia asta mi-a plăcut mult. Mai întâi, pentru că este numele ideal care nu poate fi niciodată găsit pe Facebook. Nu există nici o șansă ca un psihopat să descopere urma unei Valérie Martin, pe care să o fi întâlnit într-o seară. Există o mare putere a anonimatului la cei cu numele de Martin, iar asta le conferă obligatoriu o viguroasă putere de luptă, ca să reziste într-o multitudine. Sunt chinezii numelui. Iar asta este incontestabil ceva romanesc.

Am vrut să studiez câteva omonime ale personajelor mele. Întru câtva pentru a ști care dintre ele ar ajunge să iasă în evidență (fiecare cu ciudățeniile sale). Printre sutele de Patrick Martin, cel mai vizibil era un mare patron. Mai mult, era chiar vicepreședintele Medef[6]. Este adevărat că numele de Martin te duce cu gândul la un lider. Îți spune ceva despre economisirea colectivă dintr-o întreprindere și despre planul social. În ceea ce o privește pe

Valérie Martin, privirea mi-a fost atrasă de un osteopat din Verrière-le-Buisson. Un nume ca Valérie Martin este foarte liniştitor în cazul unei hernii de disc. Nu e deloc un nume care să mişte vertebra care nu trebuie. Desigur, şi rezonanţa Verrière-le-Buisson contribuia la imaginea aceasta reconfortantă. E un nume de oraş atât de plăcut. Te şi vezi bând un ceai de iasomie în sala de aşteptare a lui Valérie Martin. Înainte de a continua căutarea, mi-am notat adresa pentru următoarea mea criză de lumbago. Situaţia era aceeaşi şi pentru Jérémie Martin, găseai cu nemiluita. În cele din urmă, am ales un consilier regional din sud-est, braţul drept al preşedintei. Hotărât lucru, se pare că funcţiile de conducere sunt făcute pentru cei cu numele Martin. Îmi imaginam cât de mult se putea conta pe el. „Chemaţi-l pe Jérémie Marin. Avem o problemă cu HLM[7]-urile din Marsilia“, pesemne că îi plăcea preşedintei să spună. „Dar, doamnă, este în vacanţă…“ „Chemaţi-l când vă spun!“ Şi câtă dreptate avea doamna preşedintă. Jérémie Martin chiar era genul care să-şi întrerupă vacanţa. A părăsit insulele Baleare imediat, cu dosarele subsuoară. Soţia şi copiii l-au însoţit la aeroport, ca să-şi ia la revedere, mişcându-şi braţele în acelaşi ritm. Odată ajuns la birou, i-ar spune preşedintei: „E în regulă, mă ocup eu“. Şi toată lumea s-ar linişti.

6. Mouvement des entreprises de France – Mişcarea întreprinderilor din Franţa, cea mai mare federaţie patronală din Franţa. (N. tr.)

7. Habitation à loyer moyenne – locuinţe cu chirii scăzute. (N. tr.)

La final am avut o mică surpriză. Introducând în motorul de căutare „Lola Martin“, am dat peste o cântăreaţă de biguine[8].[9] O cântăreaţă de biguine, nu puteam spera la ceva mai bun. I-am ascultat imediat cântecul, *Ti Paule*, un adevărat imn închinat Martinicăi şi care mirosea a punch şi a fericire lesne dobândită. Ascultându-l pe Deezer, am citit şi comentariile aferente. Pimpky 46 postase următoarele: „O încântare solară pentru urechile mele! Şi pe urmă nu-i chiar aşa de uşor să te impui în domeniul ăsta dominat de bărbaţi! Respect Love!“ Curajoasă Lola aceasta! Şi mereu zâmbitoare; întruchiparea eleganţei de a lupta.

8. Stil muzical şi dans originare din Martinica. (N. tr.)

9. Desigur, numele apărea chiar lângă o consilieră financiară de la BRED (Banque regionale d’escompte et de dépôts). (N. a.)

Am vizitat toate aceste pagini ca să mă liniștesc; nu știu de ce am o relație atât de angoasantă cu numele. La fel a fost și cu Madeleine Tricot. Mi se pare că pentru un personaj cel mai important este numele său. Restul decurge de aici. Neputând să-l aleg pe cel al personajelor mele, aveam impresia că am devenit tatăl unui copil care avea deja un nume. Atunci mi-am propus să observ cum își duceau existența câțiva dintre cei numiți Martin, mai ales omonimi, ca să le evaluez potențialul romanesc. Mă liniștisem, eram în cele din urmă foarte fericit cu familia mea Martin.

14

Am ajuns acasă cu puțin înainte de ora 11 noaptea. Pe birou, calculatorul era deschis. Am citit ultimele cuvinte pe care le scrisesem înainte să las totul baltă. De dimineață parcă mi se făcuse greață de ficțiune și coborâsem în stradă ca să caut o poveste. Mi se părea un gest smintit sau deplasat, dar la urma urmei nu contează, nu trebuie să găsești o definiție pentru propriile intuiții. Tot ce știam este că acum aveam la dispoziție o întreagă familie. Cinci personaje a căror viață urma să o pun pe hârtie. Eram deja foarte entuziasmat la gândul că le voi reîntâlni și că voi cunoaște urmarea poveștii lor. Până una-alta, am făcut o scurtă recapitulare.

CE ȘTIU DESPRE PERSONAJELE MELE (1)

Madeleine Tricot, în jur de 80 de ani (nu am întrebat-o ce vârstă are). Văduvă. Mamă a două fiice: Valérie și Stéphanie. Una este stabilită în străinătate. Se pare că a existat o problemă între surori. Madeleine a lucrat în domeniul modei și deține câteva informații despre Lagerfeld (de insistat). A amintit de o primă iubire cu sfârșit tragic. Chiar mi-aș dori să aflu mai multe despre asta. Suferă de tulburări de memorie. Un început de Alzheimer, crede fiica ei. Dar mie nu mi s-a părut.

Valérie Martin, 45 de ani. Căsătorită, doi copii. Ca să nu fie presiunea prea mare asupra mamei sale, s-a gândit că ar fi bine să scriu și despre ea și familia ei. Profesie: profesoară de istorie și geografie la un liceu aflat la periferia pariziană. Merge des să-și vadă mama. Nu pare foarte fericită.

Patrick Martin. De-o vârstă cu soţia sa. Lucrează în asigurări. A fost convocat să se prezinte peste trei zile la noul său şef, Desjoyaux (de verificat ortografia). Se teme să nu fie concediat, îndepărtat. Pare genul pesimist şi anxios. Semn exterior: poartă mustaţă (încă nu ştiu dacă acest detaliu poate fi interesant, dar îl notez).

Jérémie Martin, 15 ani. Prototipul adolescentului: adormit şi indolent. Totuşi a dat dovadă de un oarecare umor.

Lola Martin, 17 ani. Mai degrabă ascunsă, aproape că nu a deschis gura în timpul cinei. Dincolo de neîncrederea în ceea ce mă priveşte, mi s-a părut că nu este prezentă, ca şi cum ar trăi în lumea ei. Nu vreau să mă las dus de val, dar lasă impresia cuiva care ascunde ceva.

15

Am avut nişte vise bizare în acea primă noapte. Toată familia Martin îmi făcea reproşuri teribile, ameninţând chiar că mă omoară. Pentru mine era ceva nou să fiu astfel supus răzbunării personajelor mele. Aveam totuşi sentimentul că dădeam dovadă de respect, că nu acţionam fără consimţământul lor. De ce inconştientul meu se simţea încolţit? Scrisul este o formă de trădare. A deveni scriitor este destinul oamenilor vinovaţi. Poate că anticipam un moment care avea să vină, cel în care personajele mele nu vor mai suporta ce scriam despre ele. Astfel m-am trezit cu gustul unei acre premoniţii.

16

Valérie îmi propusese să ne întâlnim la locul ei de muncă pentru a lua prânzul împreună. Părea că apreciază foarte mult proiectul meu, iar asta îmi întărea convingerea că procedasem bine acceptându-i propunerea. Dar nu era un motiv să abandonez sursa mea iniţială; voiam să o vizitez pe Madeleine după-amiază. În prezent, viaţa mea se rezuma la întâlniri cu membrii acestei familii.

Când am coborât din bloc, am văzut-o pe angajata de la agenţia de voiaj

fumând o țigară. Femeia despre care în urmă cu o zi îmi spusesem că ar putea deveni eroina romanului meu. O vedeam tot timpul în fața imobilului unde locuiesc. Și dacă aș scrie un al doilea roman paralel, dedicat ei? Aș putea urmări mai multe povești și să văd, la final, care dintre ele ar fi mai interesantă. Nu, era imposibil. Trebuia să rămân fidel primei mele intuiții și, mai mult, hazardului. Am renunțat imediat la proiectul acesta de adulter romanesc.

Totuşi, din punct de vedere literar, Valérie îmi plăcea. Totdeauna am fost atras de personajele care se află într-o stare intermediară. Nici fericită, nici nefericită. Vegetează într-o zonă stranie, în care chestiunea împlinirii personale se pierde în labirintul anilor care trec. Totuși se vede bine că situația nu mai poate dura. Frustrările acumulate încep să devină insuportabile. Simți că totul se poate schimba de la o clipă la alta. Zâmbetul pe care mi l-a adresat când ne-am văzut nu a făcut decât să accentueze această impresie. Am văzut-o făcându-mi un semn cu mâna, deși era destul de departe, în celălalt capăt al curții școlii, pe care a traversat-o cu un pas vioi, parcă ușurată că avea prilejul să scape din clădire o oră.

De obicei, ia prânzul la cantină, într-o sală rezervată profesorilor. Vorbeau tot despre elevi și problemele lor. Valérie ar fi putut să ia prânzul singură într-un restaurant, ca să respire. Dar, dacă cineva ar fi zărit-o, ar fi fost de rău augur. S-ar fi putut interpreta ca o nesupunere față de regulile vieții colective. Nevoia de singurătate este considerată adeseori drept o postură antisocială. Totul este complicat în relațiile umane, încât uneori renunțăm la dorințele noastre, pentru a evita eventuale explicații. Astfel, Valérie nu mergea niciodată singură să ia prânzul, lăsându-se înregimentată de obligația de a fi alături de ceilalți. Așa se explica entuziasmul ei. *A avea o întâlnire în oraș* era un permis de liberă trecere legitim, un alibi divin.

17

Ne-am instalat la o masă dintr-o cafenea modestă cu un televizor mare, pe care puteai vedea videoclipuri, plasat în capătul sălii. Mi s-a părut că Valérie se aranjase puțin, dar o făcuse suficient de discret ca să nu fiu sigur. Poate că

voia să facă impresie bună în cartea mea[10]. Deşi îmi propusesem să profit la maximum de timpul care ne fusese acordat, ca să-i pun cât mai multe întrebări, ea mi-a luat-o înainte:

10. Nu știa că nu-mi place să fac descrierea fizică a personajelor mele. (N. a.)

— Am cumpărat una din cărţile dumneavoastră azi-dimineaţă.

— Ah, mulţumesc. Aş fi putut să vă ofer un exemplar.

— Nu-mi mulţumiţi. Pur şi simplu am vrut să aflu ceva mai multe despre bărbatul căruia îi voi povesti tot.

— Este de înţeles. Dar nu vorbesc prea mult despre mine în romanele mele.

— Mi-am dat seama că nu este foarte autobiografic. Cred totuşi că aşa voi putea să vă cunosc cât de cât. Prin intermediul tonului pe care-l folosiţi, de exemplu. Am citit doar câteva pagini, dar mi se pare că deslușesc ironia celui care și-a pierdut iluziile.

— Ah, da… Poate. Dacă asta aţi simţit.

— Nu sunteți puțin depresiv? a întrebat ea zâmbind.

— Eu? Nu… deloc.

— Aveţi un umor depresiv.

— Dacă așa spuneți.

— Și la urma urmei mi se pare destul de încântător.

— Vă mulţumesc.

— Pot să vă pun o întrebare personală?

— Da.

— Sunteți însurat?

— …

Aş fi putut foarte bine să nu retranscriu dialogul acesta și răspunsul pe care aveam să i-l dau. Să păstrez în roman doar ce are legătură cu familia Martin. Dar nu pot ascunde posibilele interacţiuni: ele fac parte din proiectul meu. Infiltrându-mă în viețile altora, devin protagonist. Nu trebuia așadar să exclud faptul că o să ajung, la rândul meu, un actor în această poveste.

Până una, alta, trebuia să răspund. Ce să spun? Totdeauna mi-a venit greu să vorbesc despre mine. Dacă romanele mele nu sunt autobiografice, nici

relaţiile mele umane nu sunt. Nu am simţit nevoia de a mă confesa cuiva. Desigur, sfaturile sau încurajarea unui apropiat în momente dificile pot fi un balsam. Dar am impresia că nu e nimic de spus când te copleşesc suferinţele. Ale mele s-au cicatrizat adesea prin tăcere. Şi pe urmă mai este ceva: poate că e absurd, dar mi se pare că mă cunosc mai bine decât oricine altcineva; îmi văd greşelile şi defectele, văd perfect ceea ce am ratat. Atunci păstrez pentru mine cuvintele a ceea ce este intim. Mi s-a întâmplat să vorbesc despre mine cu prilejul unor mese între prieteni, de exemplu, numai ca să ofer câteva gajuri în dialogul obligatoriu al confesiunii. Până la urmă, nu-i nimic uimitor că scrisul a devenit pentru mine o obsesie; este cel mai bun mod de a călători departe de tine însuţi. Şi încerc mai degrabă să fug de mine decât să mă înţeleg. Dar iată că trebuia să-i povestesc viaţa mea sentimentală lui Valérie şi, în mod implicit, cititorului. Mereu se-ntâmplă aşa: nu te poţi strecura printre picături când este vorba de un interogatoriu. Trebuie să spui neîncetat cine eşti, ce îţi place sau cu ce te ocupi, dacă eşti singur sau împreună cu cineva. Iar în ceea ce mă priveşte gândul de a vorbi despre mine este totuna cu a merge în vacanţă pe strada mea.

Şi mă mai bloca o altă întrebare. M-am gândit la cuvintele lui Valérie despre mine. Evocase un umor „destul de încântător“. Asta nu prevestea nimic bun. Hotărât lucru, prânzul acesta lua o întorsătură nepotrivită. Eram acolo ca să scriu despre ea, şi nu, cu siguranţă, ca să creez vreo tulburare, oricât de neînsemnată. Adevărata problemă în acapararea persoanelor reale este de a şti să te plasezi la o distanţă convenabilă faţă de ele. Dacă eşti rece, nu reuşeşti nimic; dacă eşti prea călduros, ai putea denatura povestirea. Nu aveam problema asta cu ficţiunile; personajele mele nu încercau niciodată să intre în relaţie cu mine. Ne-o închipuim pe Julieta întrebându-l pe Shakespeare dacă este însurat? Începeam să mă îndoiesc de capacitatea mea de a realiza un asemenea proiect. Ca să nu mai pun la socoteală că Valérie nu trebuia să strălucească pentru a mă găsi şarmant. De la o vreme, puterea mea de seducţie semăna cu un film de Bergman (fără subtitrare).

Trebuia să nu mai tergiversez şi să fiu pur şi simplu cât mai natural. „Nu sunt căsătorit. Sunt singur de puţin timp“, i-am răspuns. Am văzut în privirea lui Valérie că voia să ştie mai multe; în orice caz, era evident că se aştepta să

dezvolt puţin subiectul. Ceea ce am şi făcut. Ultima mea prietenă hotărâse, după şase ani petrecuţi împreună, să mă părăsească. Practic de la o zi la alta. Sigur, am avut şi zile bune, şi zile mai puţin bune, dar multă vreme crezusem că povestea noastră este aşa, pasională, şi că rătăcirile inimii nu puneau în discuţie esenţialul: că ne iubeam. Vorbeam despre mine pentru că nu aveam de ales; trebuia să oferi ca să primeşti. Valérie a sfârşit prin a mă întrerupe:

— Iertaţi-mă că vă întreb, dar sunteţi sigur că nu a întâlnit pe altcineva?

— Nu cred.

— Nu credeţi?

— Nu, la drept vorbind, sunt sigur. Ştiu că mi-ar fi spus.

— Nu întotdeauna spui adevărul când te desparţi de cineva.

— Nu şi în cazul nostru.

Am adăugat un „iată“ care, în general, înseamnă că dorim să punem capăt subiectului evocat. Nu voiam să continui şi să-i mărturisesc că Marie plecase rostind fraza: „Mai bine singură decât cu tine“. Da, asta spusese. Şi am fost extrem de supărat pe ea. Dar sunt convins că o spusese cu scopul de a mă răni, pentru că nu mă putea face să reacţionez. Nu văzusem semnalele pe care mi le transmisese; cele ale tristeţii sale, ale neiubirii, ale neîmplinirii ei. Doar când a plecat am înţeles aceste lucruri. Atunci am simţit cum mă cuprinde dintr-odată o melancolie pe care crezusem că am eliminat-o în sfârşit din viaţa mea de mai multe săptămâni. Din fericire, Valérie, într-un elan de o delicateţe desăvârşită, m-a întrerupt spunând:

— Poate că eraţi imposibil. Sunt sigură că a trăi împreună cu un scriitor nu e uşor de suportat.

— …

— Dar, în fine, întotdeauna vi se întâmplă ceva.

În sfârşit punea capăt conversaţiei începute de ea. O aluzie la existenţa anostă alături de soţul ei. Dar a făcut-o zâmbind; înainte de a ne arăta disperarea, replicăm într-un anumit fel. Văzuse în despărţirea mea semnul unei vieţi palpitante. Când nu eşti mulţumit de viaţa ta, ţi se pare că viaţa celorlalţi e fabuloasă; opinie exprimată fără cea mai neînsemnată luciditate. Dacă aş fi anunţat că sufeream de cancer, ar fi exclamat: „O, e minunat! Cel puţin se întâmplă ceva în corpul dumneavoastră!“ Mai mult ca niciodată mi

se părea că ajunsesem într-un punct critic al existenţei acestei femei.

18

Acum, după ce evocasem viaţa mea sentimentală ca să-i dau satisfacţie lui Valérie, era timpul să mă concentrez asupra ei. Dar trebuia să o fac metodic. Nu-mi puteam permite să primesc, într-o anarhie totală, elemente biografice dezordonate şi resentimente recente. A înţeles ce doream şi s-a supus cu docilitate. Înainte de toate, doream să înţeleg contextul vieţii sale profesionale. Se împlineau doisprezece ani de când lucra la liceul Karl Marx din Villejuif. Lua metroul în fiecare zi, într-o rutină implacabilă. Ascultând-o, am înţeles că entuziasmul i se atenuase progresiv, de la un an la altul. Îşi amintea de perioada studiilor de istorie de la universitate şi de primii ani de învăţământ. Nu ştia exact când lucrurile începuseră să o ia pe o pantă descendentă. Îşi amintea că, într-un an, înainte de începerea şcolii, simţise o lene enormă la gândul de a se întoarce în clasă. Vara i se păruse neobişnuit de scurtă.

Poate că meseria ei era pur şi simplu mai dificilă ca până atunci? Se vorbea din ce în ce mai mult despre părinţii elevilor care se plângeau de copiii lor, care puteau deveni chiar violenţi. Profesorii erau supapele de siguranţă ale unei societăţi în criză. Şi cu atât mai mult într-un liceu de la periferie. Nu, nimic din toate acestea. Valérie nu întâmpinase nici o problemă majoră în liceul unde lucra, majoritatea elevilor erau atenţi şi dornici să înveţe. Când i s-a propus un post la Paris, într-un liceu totuşi mai aproape de casă, preferase să rămână la Villejuif; aici avea reperele ei, aici era fericită să urmărească parcursul anumitor elevi de care se ataşase în mod deosebit. Atunci de ce îşi pierduse plăcerea de a preda?

Cu câteva luni mai înainte se confesase unei colege, profesoară de spaniolă, o femeie puţin mai în vârstă decât ea, cu care era prietenă şi care i-a răspuns: „E absolut normal ce simţi. Orice profesor simte asta la un moment dat. Existența noastră are la bază o rutină calendaristică; şcoala începe întotdeauna în septembrie, vacanţele sunt de fiecare dată în aceeaşi perioadă; ajungem în cele din urmă să ni se pară că anii se suprapun şi că viaţa trece astfel fără nici o asperitate. De tine depinde să faci o schimbare. Poţi să-ți

duci elevii într-o excursie şcolară, să inovezi, să inventezi ceva...“ Colega ei avea dreptate. Valérie se simţea zdrobită de o formă de rutină pe care nu încerca să o combată, deşi avea o consistentă marjă de manevră. În cele din urmă a hotărât să-şi ducă elevii la Auschwitz. Excursia a creat o legătură şi mai strânsă între colegii de clasă, elevii păreau transfiguraţi de călătoria făcută la locul care păstra amintirea ororii. Totuşi îşi aducea foarte bine aminte cum seara, în hotelul din Cracovia, nu reuşea să alunge sentimentul unui vid absolut. Lipsea ceva important din viaţa ei, dar nu îşi dădea seama ce anume.

Ca şi cum ar fi fost stânjenită de aceste confidenţe, Valérie a schimbat subiectul şi a vrut să vorbim iarăşi despre mine:

— Mărturisesc că nu vă cunosc. Dar i-am vorbit colegei de franceză despre dumneavoastră. Ar fi fericită dacă aţi accepta să vă întâlniţi cu elevii ei.

— Da, poate mai târziu. Acum mă ocup de romanul meu. Şi aş prefera să nu ne mai abatem de la tema aceasta şi să vorbim în continuare despre dumneavoastră.

— Chiar vă interesează?

— Aceeaşi întrebare mi-a pus-o şi soţul dumneavoastră.

— Avem ceva în comun, a spus ea cu o ironie făţişă.

— În orice caz, evident că mă interesează. Lehamitea este o chestiune majoră a vremurilor noastre. Cu siguranţă datorită faptului că ne raportăm cu totul altfel la împlinirea personală.

— Adică?

— Acum fiecare are ambiţia de a fi fericit. Asta a schimbat în mod necesar aşteptările noastre.

— Dacă spuneţi dumneavoastră.

— Pretutindeni în jurul meu văd oameni care îşi schimbă viaţa profesională. „A se reconverti“ devine norma. Îţi dai seama la 40 de ani că nu mai vrei să lucrezi într-o agenţie imobiliară, ci că preferi să predai yoga. Numai asta văd. De ce profesorii ar trebui scutiţi de aşa ceva? Pentru că sunt funcţionari? Ceea ce simţiţi mi se pare de înţeles. Poate că doriţi să faceţi altceva?

— În orice caz, nu yoga! Mă întristează că nu mai am nici o tragere de inimă ca să-mi fac meseria. De fapt, nu vreau să schimb nimic, ci doar să-mi

regăsesc dorinţa de a-mi face meseria.

— Chiar vă înţeleg, ştiu cum e să-ţi pierzi cheful pentru ceva.

— În orice caz, aveţi dreptate în ce priveşte aceste cariere fragmentate. Am o prietenă care era pediatru şi a abandonat tot ca să deschidă o fabrică de brânză în Corsica! O femeie extraordinară. Ar trebui să scrieţi despre ea, mai degrabă. Dacă vă dezamăgesc, vă pot da numărul ei de telefon.

— Nu mă dezamăgiţi, i-am răspuns spontan.

Valérie a părut fericită să audă acest compliment atipic, că era o eroină interesantă. Nu prevăzusem să mă implic atât de mult în discuţii; voiam să rămân în plan secund şi să strâng confidenţe. Dar subiectul mă înduioşase. Ştiam perfect ce înseamnă să-ţi pierzi dorinţa. De atâtea ori m-am trezit pierdut în mijlocul unui roman fără să mai simt vreo motivaţie. Şi, ca prin minune, bucuria cuvintelor revenea la un moment dat. Devii rapid bipolar când scrii. Aşa că o înţelegeam pe Valérie şi senzaţia ei că este blocată în mijlocul unei meserii care nu i se mai pare interesantă.

19

Timpul trecea şi urma să ne despărţim curând. Aş fi putut să aştept întâlnirea următoare ca să o întreb în legătură cu sora ei, dar nu mă puteam opri să nu mă gândesc la asta:

— Îmi permiteţi să vă vorbesc despre altceva?

— Da, desigur.

— Ieri am simţit o oarecare tulburare în clipa în care am pomenit-o pe Stéphanie. Mama dumneavoastră părea stânjenită…

— …

— Ce s-a întâmplat?

— Sunt lucruri despre care nu am chef să vorbesc.

— Înţeleg.

— Nu faceţi mutra asta. Am promis că voi fi sinceră, aşa că voi fi sinceră. Dar e prea devreme să vorbim de-spre sora mea.

Mă repezisem prostește să strâng cele câteva elemente către sfârşitul întâlnirii, şi totuşi intuisem corect că este un subiect sensibil. Şi cu siguranţă

dureros. Eram supărat pe mine, fiindcă dovedisem lipsă de tact. Mi se dezvăluise deja atât de mult şi, mai ales, îmi permisese să intru în familia ei. I-am dat de înţeles că dispunea de timpul în care îmi va face confidenţe şi că nu era obligatoriu să ne spunem tot. Eram convins că obţii mai mult de la oameni dacă nu-i presezi. Deseori am scris aşa, fără să încerc încrâncenat să găsesc cuvintele, ci aşteptând să vină ele la mine.

Am ieşit din restaurant ca nişte prieteni care iau prânzul împreună din când în când. Discuţia fusese lungă şi fluidă şi mi-ar fi plăcut să se prelungească. I-am întins mâna, dar ea m-a sărutat pe obraz, spunându-mi: „Pe diseară, la noi acasă!“ Şi a plecat grăbindu-se, însă după câţiva metri s-a întors: „Trebuie să vă spun… Cred că nu-mi mai iubesc soţul. Îl voi părăsi. E important să ştiţi… pentru cartea dumneavoastră“. Şi şi-a văzut de drum ca şi când nu mi-ar fi transmis nimic deosebit; doar un punct şi o virgulă într-un roman.

20

Eram stupefiat. De ce mi-a spus asta brusc? Fără să-mi lase măcar posibilitatea de a răspunde. Mi-am zis că acţionase astfel ca să-mi facă romanul mai interesant. Şi precizase: „E important să ştiţi… pentru cartea dumneavoastră“. Era aşadar o confidenţă ca să dea un zvâc proiectului meu. Cât am luat prânzul am simţit că se temea că viaţa ei nu este destul de palpitantă şi că trebuia să o liniştesc în privinţa acestui aspect. Spusese asta ca să-mi demonstreze contrariul? Credea cu adevărat ceea ce spusese? Luasem cina cu un cuplu epuizat, ducându-şi viaţa de zi cu zi fără un entuziasm adevărat. Totuşi, mi se părea straniu să-mi dezvăluie o informaţie atât de intimă. În pofida pactului care ne unea, rămâneam un străin. Am început să cred că, dimpotrivă, prezenţa mea o îndemna să verbalizeze ceea ce simţea. Determinând-o să vorbească despre ea, o propulsam către o luciditate nouă. Nu luasem în calcul acest aspect al situaţiei, dar pot să spun de pe acum: intruziunea mea în familia Martin avea să provoace ravagii.

21

Valérie avea să-mi dea câteva detalii ceva mai târziu. Soţul ei nu o mai

atingea. Se simţea moartă pentru viaţa senzuală. Da, erau vorbele ei: *moartă pentru viaţa senzuală*. Erau cuvinte dure. Poţi muri dacă nu mai eşti privit.

Totuşi, Valérie simţea că putea să placă încă. Pierre, unul dintre colegii ei, profesor de matematică, îi bătea apropouri din ce în ce mai clare. Îi făcea complimente pentru cum arată sau îi propunea să iasă să bea ceva după ore. Acest interes masculin nu o lăsa indiferentă, dar în inima ei nu se putea împiedica să nu vadă în asta ceva jalnic. Nu avea chef să şi-o tragă într-un hotel din Villejuif după ore cu un bărbat care nici măcar nu o excita prea mult şi care nu avea de gând să-şi părăsească soţia. Aceste adultere lamentabile îi trezeau repulsia. Voia să fie atinsă, dar nu oricum: lipsa afecţiunii nu o făcea nefericită.

Îl respinsese pe Pierre, care sfârşise prin a se culca cu Malika, consiliera de orientare profesională a elevilor. Pe Valérie o dezgusta că toată lumea ştia asta; ar fi neplăcut să ajungă ţinta unui bondoc neinteresant. Îşi imagina cele două trupuri triste călărindu-se câteva săptămâni sau cel mult câteva luni. Nu exista nici o şansă ca cei doi să fie cuprinşi subit de o pasiune devorantă. Nu, aşa ceva nu avea cum să se întâmple. Era o poveste fără nici o surpriză. Cu toate astea, a intervenit un detaliu uimitor: soţia lui Pierre descoperise aventura soţului ei. Ne-am fi aşteptat la o psihodramă conjugală, dar nu, nici măcar. Este culmea plictiselii: să nu reacţionezi când celălalt îţi abandonează trupul. Pierre, în nebunia paradoxului uman, era copleşit din pricina asta. Şi-ar fi dorit ca soţia lui să aibă o reacţie, una minimală, dar nu, ea nu spusese nimic şi nici nu avea să spună ceva vreodată.

Valérie era convinsă că reacţia soţului ei ar fi fost alta. Chiar dacă nu o mai atingea, ar fi fost terminat la gândul că l-ar putea înşela. Îi făcea bine să ştie asta. Poate că era tot ce le mai rămăsese, sentimentul fragil că încă îşi mai aparţineau puţin unul celuilalt.

22

După ce am luat prânzul, m-am hotărât să merg la Madeleine. M-a primit cu un zâmbet larg, apoi a dispărut în bucătărie, ca să-mi pregătească un ceai. Era exact aceeaşi scenă din ziua precedentă. Pe când mă aflam în salon, m-

am gândit din nou la bunicile mele. Mă întrebasem adesea cum îşi petreceau zilele. La fel şi Madeleine. Cum îşi umplea timpul? Mergea la cumpărături, se plimba, îşi vedea fiica şi uneori nepoţii şi îmi imaginam că se uita şi la televizor (una din bunicile mele stătea numai pe TF1). Poţi umple astfel o existenţă? Cum ne raportăm la timp când ştim că este numărat? Toate aceste întrebări mă obsedează.

Când a revenit, am întrebat-o dacă a avut o dimineaţă plăcută. Mi-a răspuns imediat: „N-am stat o clipă!“ Nu ştiam ce program avusese, dar primisem răspunsul. Nu părea că se plictiseşte. De altfel, e destul de surprinzător să constaţi că persoanele în vârstă se plictisesc rareori. Spre deosebire de copii, care se plâng de îndată ce rămân fără activitate. Cu siguranţă că există o manieră diferită de a te raporta la timp odată ce ai trecut de o anumită vârstă, iar asta nu presupune neapărat să ai o ocupaţie. Îmi aduc aminte că, într-o bună zi, uitându-mă de afară, spre fereastră (bunica locuia la parter), o zărisem stând pe canapea fără să facă nimic. Ai fi crezut că meditează, însă nu, părea că luase o pauză de sine. Iar pe chip puteai citi tot soiul de emoţii, dar sigur nu plictiseala.

Pe când urma să încep şedinţa dedicată amintirilor, Madeleine m-a întrerupt:

— Cum a fost, ieri, acasă la fiica mea?

— Foarte bine.

— Şi cum ţi s-a părut soţul ei?

— Foarte simpatic, m-am simţit obligat să răspund, ca să păstrez o formă de neutralitate.

— Şi Jérémie? Sunt sigură că nu i-a tăcut gura!

— …

Ne referem oare la aceeaşi persoană? Pot exista desigur atâtea romane câte priviri, dar mi se părea cu totul improbabil să-l văd pe adolescentul mut un vorbăreţ. Păstra oare în el toate cuvintele, ca să le reverse numai în prezenţa bunicii sale? În cele din urmă, Madeleine mi-a spus că era fericită că scriu şi despre restul familiei sale. Se simţea uşurată de povara că aştept prea mult de la ea. Exact ceea ce crezuse şi Valérie. De altfel, aveam să-i dau dreptate şi în privinţa memoriei nesigure a mamei sale. Cu prilejul acestei a

doua întrevederi, am observat la Madeleine câteva scăpări. Erau neînsemnate şi poate că le remarcasem numai din pricina observaţiilor fiicei sale, dar mi se părea că-şi caută mai mult cuvintele.

I-am propus să răsfoim împreună albumul cu fotografii. Astfel am plecat într-un periplu însoţit de imagini spre trecut. Erau atâtea amintiri despre fete. Am remarcat-o pe Valérie la vârsta de şapte sau opt ani. Era nepotrivit să mă gândesc că tocmai luasem prânzul cu această copilă devenită adulte. Privind fotografia, vedeam ceva ca o tristeţe în privirea ei, tristeţe pe care o observasem în timpul întâlnirii noastre. Putem oare sesiza în expresia unui copil vibraţiile viitorului său? Privirea mea oprită asupra fetei de altădată se contaminase de Valérie de astăzi. Într-una dintre fotografii, sora ei o ţinea de mână. Stéphanie părea mult mai luminoasă; dar era o lumină care te orbeşte puţin.

Mai erau atâtea alte amintiri de depănat. Am dat peste o fotografie, în alb-negru desigur[11], de la căsătoria sa. Asta m-a făcut să-mi doresc să vorbim din nou despre René. Dar nu-mi doream să o stingheresc pe gazda mea. Îmi imaginez durerea resimţită în momentul în care te cufunzi în ceva ce nu mai există. Ne prefacem că ne obişnuim cu spaima de a trăi fără celălalt, un soi de politeţe umană, în timp ce inima noastră este amputată. La drept vorbind, încă de la primele cuvinte rostite de Madeleine, am resimţit acelaşi lucru ca şi data trecută. Adorase să-şi petreacă viaţa alături de acest bărbat, dar nu se simţea nici o pasiune. Vorbea despre el ca despre un tovarăş de drum, aproape un prieten. I-a evocat discreţia, chiar şi în moarte: „A suferit, însă a sfârşit prin a pleca atât de liniştit, în somn“. Apoi a adăugat dintr-o răsuflare: „Un vis…“

11. Este incredibil cum albul şi negrul se potrivesc unor anumite situaţii, scoţând în evidenţă un eveniment tern. (N. a.)

Aşadar, acesta este visul ultim al unei vieţi – să pleci în somn.

Discreţia despre care amintise o puteam observa şi în fotografii. Bărbatul acesta părea că se retrage, schiţând zâmbete modeste, era stânjenit să fie acolo; un bărbat ce părea o umbră. Mi-a vorbit iarăşi despre pasiunea lui René pentru munca lui. Iubea atât de mult RATP-ul. Ştia până şi cea mai neînsemnată anecdotă despre staţiile de metrou; nimic nu-l entuziasma mai

mult ca implementarea de staţii noi. Anunţul că linia 7 va continua până la Villejuif era pentru el echivalentul primului pas al lui Armstrong pe Lună. Madeleine credea că obsesia pentru liniile drepte îşi avea originea în copilărie. Mi-a repetat istorioara în care a trebuit să se ascundă într-o sală de cinema. Precizând că aceasta se întâmplase de mai multe ori. Trăise astfel cu spaima de a fi nevoit să se ascundă mereu, să nu doarmă niciodată în acelaşi loc, să respire cu spaima în oase. În cele din urmă, mama lui fusese arestată după denunţul unuia din membrii propriei reţele. Murise destul de repede, probabil după ce fusese torturată; dar asta este o ipoteză; familia ei nu a reuşit să afle adevărul. Aşadar, Madeleine era convinsă că pasiunea lui pentru linia dreaptă apăruse în copilăria complicată şi agitată. O teorie stranie, dar plauzibilă. Metroul este, prin excelenţă, drumul de la care nu poţi devia. Este paroxismul drumului sigur; un antidot pentru orice hoinăreală, pentru orice urmărire.

În mod evident, René detesta schimbările. Existenţa se întemeia pe ritmuri regulate şi pe locuri familiare. Vară de vară plecau în vacanţă în acelaşi loc: un camping la Vichy. „Pentru apele termale“, a precizat Madeleine, citind în privirea mea că asociam acest oraş cu colaboraţionismul. Mi se părea straniu ca un bărbat care şi-a pierdut mama în timpul războiului să-şi dorească să-şi petreacă toate vacanţele acolo. Cu cât îmi povestea mai multe despre soţul ei şi despre preferinţa lui pentru previzibil, cu atât mi se părea mai derutant. Există o mare putere romanescă în banal. De altfel, majoritatea psihopaţilor au vieţi bine delimitate, ca hârtia imprimată, pentru manuscrise muzicale. Desigur că m-am abţinut să-i împărtăşesc lui Madeleine această observaţie, dar părea fericită că soţul ei lasă impresia unei persoane interesante. Era ca şi cum îi ofeream acestui bărbat o recunoaştere postumă.

23

În timp ce Madeleine părea uneori că bântuie într-o lume paralelă, agăţându-se de nu ştiu ce senzaţie din trecut, m-a privit drept în ochi şi mi-a spus: „René a fost un soţ bun şi un tată bun, dar bărbatul pe care l-am iubit cu adevărat se numeşte Yves. L-am cunoscut pe când aveam 22 de ani şi vreme de trei ani am trăit o poveste minunată. Dar m-a părăsit subit. A plecat şi s-a

stabilit în Statele Unite. A fost un martiriu. Am trăit cea mai dureroasă perioadă a vieţii mele…“ Madeleine s-a oprit brusc. Anumite poveşti pot numai să se întrerupă brusc, ghilotinate parcă de emoţie. Nu ştiam ce să spun. Bineînţeles că voiam s-o întreb mai multe despre acest bărbat, să înţeleg motivele despărţirii lor, dar eram mai ales emoţionat. Tocmai rostise aceste cuvinte cu o intensitate extraordinară. Dezvăluia necunoscutului care eram ceea ce îi stătuse pe suflet dintotdeauna.

După o lungă tăcere, am sfârşit prin a o întreba:

— Nu aţi încercat niciodată să aflaţi ceva despre el?

— Nu. Şi nici nu l-am revăzut niciodată. În fine, o dată, am fost cât pe ce să-l revăd…

— Când?

— Nu-mi mai aduc bine aminte. Cred că fetele aveau zece sau doisprezece ani. Am primit un bileţel la birou, la Chanel. Habar n-am cum dăduse de mine acolo. Îmi schimbasem numele…

— Ştia că lucraţi în domeniul modei. Poate că a sunat la toate casele de modă şi a căutat-o pe Madeleine…

— Dar pe atunci pe toate ne chema Madeleine!

— În orice caz, v-a căutat şi v-a găsit. Şi? Ce s-a întâmplat?

— Nimic.

— Cum adică?

— Mi-a trimis bileţelul pentru că era la Paris, spunându-mi că ar fi fericit să mă revadă. Aşa, doar două rânduri, pur şi simplu, şi numele hotelului unde era cazat. După atâţia ani de tăcere. Aş fi putut să mă bucur, dar am simţit contrariul. Eram supărată pe el, fiindcă apăruse aşa, pe neaşteptate. Aveam viaţa mea, munca, fetele. Trecusem peste ce era mai greu. Nu era frumos din partea lui să-mi facă asta. Mi-am spus că nu voi merge. M-am ţinut tare… dar…

— Dar aţi mers totuşi?

— Da. Dorinţa era prea puternică. Şi pe urmă trebuia să ştiu de ce plecase astfel. Mă înnebunea faptul că nu înţelegeam. Atunci m-am dus la hotel…

— Şi?

— Nimic. Plecase în dimineaţa aceleiaşi zile. Soarta nu a vrut să ne revedem. M-a cuprins din nou disperarea. Mă obseda gândul acestei întâlniri

care fusese cât pe ce să aibă loc.

— Groaznic. Și nu v-a lăsat un mesaj, o adresă?

— Nu. Îmi închipui că, de vreme ce nu venisem la întâlnire, nu a considerat necesar să-mi lase o adresă.

— Asta-i tot?

— Da.

— Nu ați încercat niciodată să dați de el?

— Cum?

— Nu știu. Căutându-i numele pe Internet. Sau pe Facebook. Care este numele de familie?

— Yves Grimbert.

— Vreți să încerc?

— Ce anume?

— Să-l găsesc.

— …

Madeleine a dat din cap și am considerat acest semn drept o încuviințare. Am deschis aplicația Facebook de pe mobil. Am dat peste câteva persoane cu numele de Yves Grimbert, dar unul singur părea să fie de-o vârstă cu ea. Era imposibil să demarezi o anchetă mai rapidă. Probabil că modernitatea noastră a lăsat mulți detectivi privați șomeri; s-a dus vremea urmăririlor. Conform profilului, bărbatul locuia la Los Angeles. Am întrebat-o pe Madeleine dacă voia să-i vadă fotografia, și ea a încuviințat. „El este“, a răspuns fără să arate cea mai mică emoție. Probabil că era în stare șoc. A continuat să-și privească iubirea din tinerețe și a sfârșit prin a spune: „Nu s-a schimbat deloc“. Nu aș fi îndrăznit să scriu o asemenea frază într-un roman. Mi s-a părut nespus de frumos că putea spune asta despre acel bărbat după aproape șaizeci de ani. Intensitatea unui sentiment este capabilă să oprească timpul.

Mă gândeam că și-ar dori să afle mai multe despre el. Nu era greu să fac o căutare mai avansată. Dar părea că ceea ce tocmai văzuse îi luase toată energia. Acum voia să se odihnească, înțelegeam perfect. În timp ce mă conducea spre ușă, mi-a spus din nou: „Mulțumesc“. Nu făcusem nimic special. Pur și simplu scrisesem un nume pe telefonul mobil. În ultimul moment, m-a oprit: „Știu că sunt obositoare, că uneori nu mai știu unde îmi este capul, dar sunt sigură de ceva: vreau să-l revăd pe Yves. Vreau să-l revăd

pe Yves înainte să mor“.

24

Am coborât scara din ce în ce mai încet, pentru ca în cele din urmă să mă aşez pe o treaptă. Expresia „înainte să mor“ mă şocase. Văzând fotografia acelui bărbat, ea luase imediat decizia că mai avea un ultim act de îndeplinit. Fără să vreau, pe durata discuţiei, declanşasem o dorinţă incredibilă. Şi, desigur, nu o pot nega, mă gândeam la romanul meu. Şi dacă era chiar asta povestea? Asta şi numai asta. Mă şi vedeam plecând în Statele Unite împreună cu Madeleine, ca să scriu despre frumoasa lor reîntâlnire.

Povestea asta mi-a reamintit de un reportaj pe care îl văzusem recent. Imagini care făcuseră înconjurul lumii, stârnind o emoţie puternică. Şaizeci şi cinci de ani după Debarcarea din Normandia, un american se reîntâlnise cu femeia pe care o iubise. Uimiţi de nebunia destinului, se ţineau de mâini cu ochii în lacrimi. Timpul erodează totul în trecerea lui, mai puţin iubirea. Iată ce trebuia să crezi privindu-i.

În plină derivă sentimentală, mi-a trecut prin minte o întrebare. Aceeaşi pe care mi-o provocase întâlnirea cu Valérie. Cele două întrebări îşi răspundeau într-un ecou bizar. De parcă amândouă se străduiseră să creeze un fel de tensiune narativă. În ceea ce o priveşte pe Valérie, nu mai aveam îndoieli. În ultimul moment al întâlnirii noastre, mărturisindu-mi astfel intenţia de a se despărţi, încercase, era clar, să creeze un suspans. Aşa cum procedează realizatorii la sfârşitul fiecărui episod al unui serial, când introduc un eveniment care dă spectatorului o dorinţă frenetică de a şti ce urmează. În limba engleză se numeşte *cliffhanger*, o manieră de a lăsă spectatorul „suspendat de o faleză“. Asemenea unei scenariste a propriei vieţi, Valérie crease pentru mine această aşteptare. Şi, prin urmare, şi în cazul cititorului, dacă reuşeam să scriu romanul.

Şi iată-o acum pe Madeleine acţionând la fel. Sigur, mă îndoiam că o făcuse cu bună ştiinţă, folosind simţul naraţiunii. Nu mi-o imaginam stăpânind perfect noţiunea de *cliffhanger*. Totuşi, în această ultimă scenă existau toate ingredientele necesare pentru aşa ceva. Ce urma să se întâmple?

Dorea să-l revadă pe Yves. Era limpede că aveam să joc un rol în organizarea acestei reîntâlniri. Şi, încă o dată, prezenţa mea declanşase această schimbare în viaţa sa. Eram ca un psiholog la care nu ai programare. Te afli în faţa lui cu sentimentul că nu ai nimic să-i spui, dar după trei minute începi să-i povesteşti ce nu merge. Aici nu este vorba despre vreo patologie oarecare, ci de o comoară ascunsă în adâncul inimii. Dacă Madeleine fusese extrem de impresionată de fotografia lui Yves, mai mult ca sigur era fericită că poate să-mi mărturisească secretul ei. Din respect faţă de René, ea nu le povestise niciodată fetelor ei despre intensitatea acestui prime iubiri. Romanul meu îi permitea în sfârşit să-şi scrie povestea.

25

Odată ajuns afară, m-am plimbat puţin pe străzile din cartierul meu. Totuşi, în jur nu vedeam oameni, ci personaje. Mi se întâmpla deseori, pe terasa unei cafenele, să inventez vieţile trecătorilor; de data asta mă ridicasem ca să pun capăt imaginaţiei. Gândindu-mă la romanul meu, mi se părea că ia *o turnură sentimentală*. Între nesiguranţa lui Valérie şi amintirile lui Madeleine petreceam multă vreme cu problemele sentimentale. Asta mă nemulţumea puţin, fiindcă mi se reproşase uneori că scriu prea mult despre iubire. Dar să fie clar: nu aveam nici un amestec. Mă supuneam vieţii personajelor. Şi mi se părea evident că trama sentimentală a fiecărui individ rămâne relativ prioritară.

26

Se făcuse seară. Pentru a doua oară în ultimele două zile mergeam să iau cina la familia Martin. Am ţinut morţiş să ajung mai devreme, ca să pot vorbi cu copiii. Mi-a deschis Lola, care m-a complimentat cu un „Bună seara, domnule scriitor“. Dar atât. S-a întors imediat în camera ei, lăsându-mă singur pe culoar. Aveam o mutră de care nu-şi amintea? Valérie îmi spusese în ajun că la liceu era mai degrabă apreciată. Eu nu vedeam decât o adolescentă sălbatică, care nu avea încredere în mine, de parcă aş fi fost o întrebare neaşteptată de la ora de fizică sau de chimie. Mi se părea că generaţia aceasta era pe cât de incapabilă să se mai mire de ceva, pe atât de

neîncrezătoare. Odată cu folosirea în exces a rețelelor sociale, cu apariția vedetelor apărute din senin, trebuia să fii vigilent. Pentru ea eram un fel de spion, și avea dreptate.

Nu am avut de ales și m-am aventurat singur în sufragerie. Ca de fiecare dată când eram în vizită la cineva, m-am uitat la bibliotecă. Mi se pare că poți afla totul despre o persoană privindu-i cărțile din bibliotecă. Pe când căutam să cumpăr un apartament, mă îndreptam direct spre rafturi, ca să văd ce romane se aflau acolo. Dacă nu era nici o carte, plecam imediat. Mi-era cu neputință să cumpăr un bun dacă proprietarii acestuia nu citeau. De parcă aș fi aflat că o crimă oribilă se petrecuse acolo cu ani buni mai înainte (fiecare cu excesele sale). Așa cum unii cred în fantome, eu cred că poate exista un fel de fantomă a inculturii.

La familia Martin am găsit câțiva clasici, bestselleruri și trei sau patru Premii Goncourt. Din punct de vedere literar, mă aflam într-o familie de nivel mediu, care citea cărțile despre care vorbește toată lumea. Am fost surprins totuși să găsesc *Despre neajunsul de a te fi născut* de Emil Cioran, în mijlocul volumelor pentru publicul larg. Mi s-a părut la fel de improbabil ca și cum Max Brothers ar fi scris o dramă. Am luat cartea și am descoperit eticheta „Cumperi două cărți Folio și primești una gratis“. Filozoful român se găsea în mijlocul unei oferte promoționale care îi permitea să arunce o privire spre cărțile de succes. I-ar fi plăcut poate ironia asta a posterității. M-am gândit atunci la unul dintre aforismele sale care îmi plac atât de mult: „E uimitor că posibilitatea de a avea cândva un biograf nu a făcut pe nimeni să renunțe să aibă o viață[12].“ Descopeream aici un fel de rezonanță cu proiectul meu, pentru că eram pe cale să devin biograful familiei Martin.

12. Emil Cioran, *Silogismele amărăciunii*, Humanitas, București, 1992, p. 16. (N. tr.)

27

Timpul trecea și eram în continuare singur în sufragerie. Singura soluție era:

ANECDOTE PALPITANTE

DESPRE KARL LAGERFELD[13] (1)

13. Așa cum prevăzusem, de îndată ce simțeam că tensiunea narativă scade un pic sau că personajele mele nu îmi ofereau necesarul pentru a alimenta suficient interesul meu de cititor, apelam la Karl Lagerfeld. (N. a.)

Lagerfeld a păstrat toată viaţa sa câteva obiecte de mobilier din camera lui de copil. Iată ce mi-a povestit Madeleine. Detaliul mi s-a părut *fascinant*, şi nu folosesc termenul pentru a face încă şi mai interesant acest paragraf destinat să umple o lacună narativă. Nu, pentru că este cu atât mai curios cu cât el nu asociază copilăria cu o perioadă plăcută. Îmi aduc aminte de un interviu în care afirma că se recunoaşte pe deplin în atmosfera atât de austeră a filmului *Panglica albă* de Michael Haneke. Aprofundând un pic mai mult subiectul, am dat peste această declaraţie pentru ziarul *Libération*: „Condiţia copilului mi se părea umilitoare“. Asta ne oferă un rezumat a ceea ce a trăit. Atunci ne întrebăm inevitabil cum se explică dorinţa de a păstra mobilierul din acea perioadă. Dacă un artist este un adult care-şi revizitează copilăria în permanenţă, se pare că lucrurile stau diferit în acest caz. Mă număr printre cei care cred că obiectele închid în ele vibraţiile trecutului; la fel ca zidurile, străzile sau copacii. Astfel, micul birou pe care l-a păstrat toată viaţa sa a fost, într-un fel, primul spectator al geniului său. Aici a făcut primele desene, originea lumii sale creatoare. Lagerfeld a vrut aşadar să păstreze lângă el nu doar un obiect aparţinând unei perioade pe care o respingea, ci martorul dezvoltării sale artistice (echivalentul uman ar fi să-ţi păstrezi mama mereu alături).

28

Nu trebuie să uităm că *povestirea apare povestind*. Pentru că în mijlocul acestei anecdote despre Lagerfeld şi-a făcut apariţia Jérémie. Spre deosebire de sora lui care dispăruse, el a luat loc lângă mine. Am prins curaj şi mi-am permis să-l întreb dacă aş putea să-i văd camera. A acceptat, dar am înţeles foarte repede că era genul care spunea da la orice, ca să evite orice discuţie. Adică făcea economie de cuvinte. Iar când vorbea nu-şi termina niciodată cu adevărat frazele: lăsa impresia că ceva este neterminat în cazul lui. Ca să fiu şi mai precis: el însuşi părea că nu găseşte foarte interesant ceea ce spunea.

Este ceva destul de comun, îmi închipui. Adolescenţa este o vârstă la care percepţia de sine este afectată. Poate că aceasta este explicaţia: deseori, copilăria e un regat în care suntem centrul lumii. Fără să vrea, părinţii umflă disproporţionat egoul progeniturii lor. Aleargă la cea mai neînsemnată nevoie, consideră genială orice mâzgăleală şi se extaziază în faţa unor coreografii ridicole. Pe scurt, copilul are impresia că este plin de talent, şi apoi se frânge lamentabil în faţa adevărului conferit de adolescenţă: este doar el. Cu siguranţă că ar avea loc mai puţine crize de pubertate dacă oamenii ar fi puşi în faţa unei realităţi mai puţin narcisiste încă de la o vârstă fragedă. Jérémie, ca orice alt adolescent, era un fel de star muzical, blindat de hituri, dar care de acum începe să treacă printr-o perioadă mai complexă, deoarece publicul pare că nu-l mai vrea. Aşadar, se află în acea perioadă a vieţii în care, deşi a trăit atât de puţin, simte deja că *has been*. În timp ce suferă din pricina trecutului dispărut, adolescentul crede că se teme de viitor.

Teoria asta mi-a trecut prin minte în timp ce-mi plimbam privirea pe pereţii unei camere fără suflet, împodobită doar cu nişte afişe. Observându-le, gusturile lui muzicale mi se păreau febrile. Inima lui era împărţită între Nirvana şi Angèle[14]. O formaţie muzicală de depresivi şi o tânără plină de viaţă (marele ecart auditiv). Privind primul poster, *Smells like Teen Spirit*, l-am întrebat care ar fi, în opinia lui, „mirosul minţii unui adolescent“. A bălmăjit imediat: „Miroase a ars“. Era promiţător, chiar mă bucuram din nou să descopăr darul lui de a replica. Am vorbit puţin despre Kurt Cobain, iar el

a părut interesat de ceea ce povesteam. În 1991 am simţit ca pe o deflagraţie apariţia acestui grup care suna diferit; şi mai mult, trei ani mai târziu, sinuciderea solistului. Am profitat ca să continui cu celebrul blestem „al vârstei de 27 de ani“ şi lista aferentă a tuturor vedetelor moarte la această vârstă: Janis Joplin, Jimi Hendrix, Jim Morrison, Brian Jones, Amy Winehouse. Dar m-am oprit brusc în plină anecdotă sinistră. Nu aveam de gând să fac din Jérémie un confident, antrenându-l pe o pantă atât de morbidă. Am văzut cum se holba la mine; mă privea ca şi cum tocmai i-aş fi propus un workshop în care avea să înveţe cum să-şi taie venele.

14. Angèle Van Laeken, cântăreață, muziciană, pianistă, producătoare de discuri și actriță belgiană. (N. tr.)

Era mai bine să găsesc altceva. Tot uitându-mă în jur, am constatat lipsa cărţilor. Avea doar câţiva clasici pe care trebuia să-i citească la şcoală, bunăoară: *Zadig* sau *Roşu şi Negru*. Eram uimit: faptul că o menţionase pe Amélie Nothomb cu prilejul primei cine la care fusesem invitat îmi lăsase impresia că aveam de-a face cu un pasionat de literatură. O pistă falsă. Mi-a spus că nu o citise, dar una din colegele sale o venera. Se comporta asemenea scriitoarei: se îmbrăca în negru şi purta pălării enorme. Ca să creez un soi de complicitate între noi, i-am spus că o cunosc destul de bine pe Amélie, ceea ce l-a lăsat complet rece. Probabil că a observat dezamăgirea întipărită pe chipul meu, a priceput că mă străduiesc să descopăr un subiect comun de conversaţie, aşa că a mormăit: „Aş vrea să-l întâlnesc pe Mbappé. Îl cunoaşteţi?“ Fir-ar să fie, îmi pare atât de rău că drumurile noastre nu ni s-au încrucişat. Poate că romanul meu avea să sufere din pricina lipsei mele de relaţii în lumea fotbalului. Acum câţiva ani îl întâlnisem pe Dominique Rocheteau[15] la Salonul de Carte de la Saint-Étienne şi am vorbit despre experienţa lui de la filmarea cu Maurice Pialat[16]. Dar mă îndoiam că asta l-ar interesa pe Jérémie. Era de preferat să schimb terenul.

15. Dominique Rocheteau este un fost fotbalist profesionist francez; a făcut parte din echipa care a câștigat Campionatul European în 1984. (N. tr.)

16. Regizor, scenarist și actor francez. (N. tr.)

Am început să-l întreb despre viaţa lui de zi cu zi, despre liceu, despre prieteni. După cum reacţiona, mi se părea că-l hărţuiesc. Era limpede: regreta

că m-a lăsat să intru în camera lui. Cu siguranţă îşi spunea că ar fi trebuit să procedeze ca sora lui şi să mă ignore. Răspundea din politeţe, dar în majoritatea timpului era vag şi imprecis. Mormăia din când în când un soi de onomatopee, pe care Claude Lévi-Strauss ar fi fost încântat să le analizeze. Personajul acesta era o fundătură.

Totuşi am continuat să-i pun întrebări, ca să am despre ce să scriu:

— Chiar n-ai nici o pasiune? l-am întrebat dezinvolt, străduindu-mă să evit un ton culpabilizator.

— Mediu.

— Adică? Ce înseamnă *mediu*?

— Asta înseamnă că pasiunile mele sunt medii.

— Înțeleg… Şi îţi place muzica? Posterele… Îţi place Angèle?

— Nu neapărat. Când eram mic am făcut găuri în pereţi, şi acum le-am acoperit cu postere.

— Ce muzică îţi place să asculţi?

— Nu-mi vine nimic în minte acum.

— Ce faci în timpul liber?

— Mă joc online cu prietenii.

— …

— Iar, când nu mă joc, îmi place să mă uit la seriale.

— Ah, foarte bine. La ce te uiţi? Ai putea să-mi recomanzi ceva?

— Nu ştiu.

— Nu ştii? Adică?

— Nu-mi vine nimic în minte.

— …

Serialele sunt un peisaj care se perindă prin faţa ochilor. Imagini care se succedă şi pe care le uiţi odată început episodul următor. Dar Jérémie ar fi putut face un minim efort, ar fi putut da un nume. Trebuia să-l provoc în continuare, să-i cer să fie mai precis, conversaţia unidirecţională este epuizantă. Brusc, spre marea mea surpriză, a încercat să umple golul care acoperea conversaţia noastră.

— La liceu, o fată a încercat să se sinucidă.

— Ah… este îngrozitor.

— Da.

— O cunoşti?

— Nu. Doar ne vedeam întâmplător.

— Şi ştii ce s-a întâmplat?

— La început toată lumea a crezut că a fost victima unei hărţuieli. Profii ne avertizează mereu. Ne cer să le semnalăm imediat dacă vedem un elev devenit ţinta ironiilor. Sau ceva de genul ăsta.

— Prin urmare, nu asta i s-a întâmplat fetei?

— Nu. S-a găsit o scrisoare în camera ei.

— În care explica gestul făcut?

— Da.

— Şi ce spunea?

— E chiar bizar.

— Nu vrei să-mi spui?

— Ba da, dar…

— Ce?

— Spune că e o dorinţă a lui Satan. A auzit o voce… vocea diavolului, care îi cerea să se sinucidă.

— A precizat ea asta în scrisoare?

— Da.

— Eşti sigur, sau asta ai auzit?

— Nu, am văzut scrisoarea. A circulat în liceu o copie. Scrisoarea este incredibilă.

— Îmi imaginez.

— Am făcut o copie. Vreţi să o vedeţi?

— Da, sigur, am spus încercând să-mi ascund o încântare morbidă. În ciuda oricărei aşteptări, iată o revenire palpitantă; aş putea să fac la rândul meu o copie a scrisorii şi să o includ în romanul meu.

Jérémie s-a apropiat de birou, a deschis un sertar, apoi s-a întors brusc spre mine:

— M-aţi crezut?

— Ce spui?

— Am inventat totul.

— De ce?

— Nu ştiu. Păreaţi dezamăgit de ceea ce vă spuneam şi m-am gândit că vă va face plăcere.

— Să-mi facă plăcere? Nu ştiu ce să spun… Eşti surprinzător. Şi nu, nu sunt deloc dezamăgit. Îmi pare rău dacă ai simţit asta. Aş vrea să aflu mai multe despre tine, să ştiu ce te entuziasmează. Cum vezi vremurile în care trăim şi viitorul. Nu e nevoie să inventezi chestii pentru mine. Chiar dacă mărturisesc că eşti foarte bun. Chiar am crezut.

— Mulţumesc.

A urmat un moment de tăcere. A trebuit să admit în sinea mea că fusese ridicol să înşir clişee despre el şi despre adolescenţă. Acum părea că în privirea lui se aprinde ceva. Nu era o flacără, ci doar sclipirea unei lumânări văzute de departe. În ciuda oricăror aşteptări, se putea vorbi în legătură cu acest personaj despre un debut promiţător.

29

O oră mai târziu, eram toţi cinci la masă, în aceeaşi ordine ca şi în ajun. Pentru că tot am făcut şi filme, am fost întrebat dacă era simpatic cutare sau cutare actor. Am debitat câteva banalităţi de rigoare despre fiecare, fără să risc să alimentez nevroza cuiva. Sfârşim prin a spune generalităţi la fel de lipsite de interes despre vreme sau despre politică.

Familia Martin cina deseori uitându-se la televizor, mai ales la emisiunea *C à vous*. Lui Valérie îi plăcea în mod deosebit această moderatoare pe care o întâlnise o dată la piaţa de vechituri din arondismentul 15 al Parisului. Prezenţa mea împiedica ritualul acesta catodic şi constrângea familia să vorbească. Şi eu eram cam stânjenit. Nu îndrăzneam să-l privesc pe Patrick, de teamă să nu citească în privirea mea ceea ce îmi mărturisise soţia lui. Niciodată nu am stat prea bine la capitolul a ascunde un secret[17]. Din această a doua seară, proiectul meu lua o turnură bizară. Mi se părea că sunt în mijlocul unui reality-show, lipsea isteria.

17. Chipul meu era o carte deschisă (la pagina deznodământului). (N. a.)

În cele din urmă, Patrick a spart gheaţa:

— Sunt de acord să stăm de vorbă, să vedeţi cum trăim, aşa cum a cerut soţia mea, dar nu cred că e nevoie să veniţi la cină în fiecare seară. Cu siguranţă că cel mai bine ar fi să vă întâlniţi cu noi separat.

— Cred că aveţi dreptate, într-adevăr, am spus.

— Haideţi să luăm prânzul împreună mâine. Vă voi arăta unde lucrez. Veţi vedea că nu este la fel de interesant ca a fi scriitor.

— Cu plăcere. Vă mulţumesc pentru ajutor.

— Şi tu, Lola? a întrebat-o Valérie pe fiica ei, ştiind răspunsul dinainte.

— Rămân la părerea mea. Mi se rupe să fiu într-o carte. Şi n-am chef să-mi etalez viaţa intimă aşa.

— Te rog să nu fii vulgară. Mie mi se pare că va fi o amintire splendidă. Poate că peste o sută de ani se va vorbi în continuare despre noi.

— Ă, da, am bălmăjit, considerând că mă cam supraestima; dacă despre cartea mea se va vorbi două săptămâni după ce a fost publicată, o să fie deja foarte bine.

— Şi apoi am putea citi manuscrisul înainte de publicare, nu-i aşa? a întrebat Valérie, probabil ca să-şi liniştească fiica.

— Desigur, am răspuns imediat, spunându-mi că romanul meu nu ar avea nimic de câștigat dacă l-aş da lor să-l citească.

Mă temeam că, descoperind cuvintele scrise pe hârtie, ar putea sta în calea proiectului meu. Nici nu se punea problema.

30

Cina a decurs rapid, şi fiecare s-a dus în camera sa. Am rămas singur cu Valérie în sufragerie, să bem un ceai. Nu doream să revin asupra a ceea ce îmi spusese despre soţul ei; nu era locul potrivit. Nu mă vedeam şuşotind cu ea. Totuşi o întrebare nu-mi dădea pace: afirmaţia ei subită era urmarea unei lungi reflecţii, sau era o declaraţie spontană? În cel de-al doilea caz, poate că tocmai conversaţia noastră declanşase această confidenţă. Avea să meargă mai departe? Mă îndoiam. Poţi să îţi exprimi o dorinţă fără să ajungi să o pui în practică. În timp ce îmi imaginam căile sentimentale ale gazdei mele, aceasta mă privea cu un zâmbet larg.

— Chiar sunteţi deosebit.

— A, da? E de bine?

— Da. Îmi place foarte mult. La început îmi păreaţi foarte ciudat, însă acum încep să mă ataşez.

— …

A început să râdă, se pare, destul de mândră de replica ei. O cunoşteam doar de două zile, dar aveam impresia că nu mai râsese de mult. Chipul ei părea surprins să primească manifestările bunei dispoziţii. Femeii acesteia, posacă până nu demult, începea să-i placă aventura care se contura.

A continuat:

— Nu am înţeles, soţia dumneavoastră este şi ea inclusă în proiect?

— Nu era soţia mea.

— Da, în fine, prietena dumneavoastră.

— Valérie, vă mulţumesc pentru tot. Dar aş vrea să evităm să vorbim despre mine.

— Am înțeles. Dar trebuie să ştiu cui mă adresez. Şi nu semănaţi defel cu ceea ce se spune pe Internet despre dumneavoastră.

— Nu ştiu cu ce semăn. Şi nu vreau, e sigur, nici să mă ascund. Înţeleg dorinţa de a-mi pune întrebări ori de a echilibra conversaţia. Dar sunt aici să scriu o carte despre dumneavoastră, nu despre mine.

— Totuşi este frustrant. Vreau să vă cunosc mai bine.

— Vom vorbi despre mine mai târziu, de acord?

— Bine. Dar daţi-mi voie să vă pun măcar o întrebare pe zi. E rezonabil.

— O întrebare pe zi?

— Da.

— De acord, am încuviinţat schiţând un zâmbet.

În ritmul ăsta va avea nevoie de mai mulţi ani ca să înţeleagă relaţia mea cu Marie. De când ne despărţiserăm, îmi puneam tot felul de întrebări încontinuu şi nu aveam nici măcar un crâmpei de răspuns. Mai rău, totul mi se părea din ce în ce mai straniu şi mai nesigur, mă îndoiam că vorbeam despre aceeaşi relaţie.

31

Odată îndepărtat atacul autobiografic, eram din nou în avantaj. Voiam să

profit de acest moment în doi, ca să vorbim despre Madeleine şi despre confidenţa ei. Ce ştia Valérie despre prima iubire a mamei sale? Nu prea multe, mi-a răspuns. O pomenise de câteva ori în treacăt; ştia cel mult prenumele bărbatului şi câteva detalii infime, dar habar nu avea despre intensitatea relaţiei lor. A părut surprinsă că aflasem de la mama ei, dar admiţând totodată că este mai uşor să te confesezi unui străin. Asta simţea şi ea. Dar Madeleine îşi ascunsese trecutul amoros, ca să-l protejeze pe tatăl fiicelor ei. De altfel, Valérie nici nu era sigură că vrea să ştie mai mult; luase o mutră îngândurată, cam dispreţuitoare. Trebuie spus că era cu siguranţă bizar pentru Valérie să-şi imagineze mama pradă unei pasiuni devastatoare, câtă vreme o văzuse mereu îmboldită de raţiune.

I-am arătat fotografia lui Yves Grimbert, cea găsită pe Facebook. S-a ridicat brusc să aducă o sticlă de băutură. „Nu vi se pare că ceea ce trăim este mai degrabă whisky decât ceai?“, a spus ea cu o intonaţie aproape tragică. Îi dădeam perfectă dreptate[18]. Sigur nu mă dădeam în vânt după alcoolul tare şi preferam de departe vinul. Dar voiam să fiu docil, să impun cât mai puţin posibil gusturile mele acestei poveşti. În cele din urmă, am apreciat căldura care îmi cuprindea gâtul; capul a început să mi se încălzească încet şi aproape că regretam că am petrecut atâţia ani de beţii departe de whisky. O băutură care ne-a propulsat spre partea sumbră a poveştii, spre ceea ce este dureros în ea. Madeleine nu a ştiut niciodată de ce Yves plecase subit în SUA. Evident că el nu avusese curajul să-i spună adevărul, dar despre ce adevăr era vorba? Anii trecuseră, lăsând stupoarea de a nu înţelege intactă ca în prima zi, şi iată că un scriitor francez strângea acum firimiturile unei disperări intacte.

18. Am putea asocia fiecărui eveniment al vieţii noastre o tonalitate lichidă. Există momente *zeamă de lămâie* şi momente *votcă şi cireşe*. Dimineaţa asta, bunăoară, mă simţeam destul de entuziasmat de proiectul meu, o ambianţă cu totul similară gustului oferit de sucul de papaya. (N. a.)

32

Nu ştiu cât a durat discuţia noastră, dar la un moment dat Patrick s-a întors în sufragerie. În fine, stătea în prag, cu un picior în hol. Ne-a privit cu un aer între stupefacţie şi iritare: „Beţi whisky?“, a articulat el în cele din urmă, când

avea în faţa ochilor răspunsul. Admit că era o imagine care i se putea părea nelalocul ei: să-şi vadă nevasta în sufragerie pe cale de a se chercheli în compania unui necunoscut. Voia să mă ajute în realizarea proiectului meu, dar existau limite. Era timpul să plec.

Ne-am salutat rapid toţi trei. Odată ajuns pe palier, am avut impresia că deslușesc dincolo de uşă câteva cuvinte rostite pe un ton cam prea aprins. Se pare că prezenţa mea prelungită declanșase o scenă. Trebuia să fiu atent să nu perturb echilibrul acestei familii; să nu produc pagube în ecosistemul familiei Martin. Când a ajuns liftul, nu am mai auzit nimic. Poate că astfel se măsoară uzura unui cuplu: disputele durează doar câteva secunde.

33

Am mers pe jos spre casă şi m-am gândit la bogăţia de elemente pe care le adunasem. Ceva mai devreme, în prima parte a zilei, după ce mă gândisem la *Şase personaje în căutarea unui autor*, am găsit cartea lui Pirandello în bibliotecă. Am aruncat un ochi peste ea şi am dat de fraza: „Știți foarte bine că viața e plină de absurdităţi nesfârşite, care, fără ruşine, nici măcar nu au nevoie să pară verosimile; pentru că sunt adevărate“.[19] Astfel, ceea ce este adevărat pare deseori improbabil. Mă temeam să cuceresc realul şi să-l consider mai puţin credibil decât ficţiunea. Mă temeam că nu voi fi crezut, mă temeam să nu mi se spună că toată povestea era inventată, că nu coborâsem niciodată din apartamentul meu, ca să abordez prima persoană care-mi ieşise în cale. Mi se întâmplă atât de des să spun adevărul, şi acesta să sune ca o minciună. Dar nu putem face nimic: viaţa este prea puţin plauzibilă.

19. *Șase personaje în căutarea unui autor și alte piese*, trad. de Alice Georgescu, Editura Art, București, 2008, p. 32. (N. tr.)

În sufragerie, pe canapea, am stat o clipă nemişcat. Capul mi se încălzise din pricina alcoolului, dar senzaţia era mai degrabă agreabilă. Îmi aduc aminte că în acele clipe îmi plăcuse sentimentul de singurătate care pusese stăpânire pe mine.

După câteva minute (dar poate că pauza asta fusese mai lungă), m-am ridicat să merg la birou. Acelaşi birou unde urma să petrec ore întregi ca să transform în roman ceea ce tocmai trăiam. Era evident că trebuia să notez de fiecare dată, cât mai prompt cu putinţă, ceea ce adunasem. Nu aveam deloc încredere în memoria mea.

CE ŞTIU DESPRE PERSONAJELE MELE (2)

Madeleine Tricot. În ciuda a ceea mi-a spus fiica ei în legătură cu sănătatea sa, mi se pare mai degrabă în formă şi lucidă în ceea ce priveşte trecutul. A precizat elemente referitoare la iubirea din tinereţe. Se poate considera că este iubirea vieţii ei. Îl cheamă Yves Grimbert şi trăieşte în SUA. Ne-am uitat la fotografia acestui bărbat pe Facebook. Aş putea chiar să-i scriu de pe contul meu. Motivele plecării lui sunt misterioase. Madeleine s-a gândit la el mereu. Această poveste îmi place în mod deosebit. O să domine oare restul cărţii? Afecţiune, de asemenea, pentru René (îmi plac figurile care stau în umbră şi cei uitaţi). Câteva anecdote interesante despre Lagerfeld pe care le las pentru mai târziu.

Valérie Martin. Şi-a schimbat cu totul atitudinea faţă de mine. S-a arătat entuziasmată de proiect. Vrea să vorbească. De asemenea, insistă să afle mai multe despre mine. Trebuie să găsesc un motiv să mă eschivez de la întrebările ei. Am senzaţia că are o stare generală de plictiseală. Nu mai este motivată de munca ei. Informaţie esenţială: doreşte să-şi părăsească soţul. Să fie oare o depresie trecătoare? Sau o hotărâre adevărată? Mă tem că acţionează astfel ca să fie mai interesantă în roman.

Patrick Martin. La fel de neîncrezător faţă de mine. Nimic nou astăzi, dar mi-a propus să luăm prânzul mâine. Pare să fie preocupat doar de grijile sale profesionale şi de viitoarea întâlnire cu şeful. Reacţia lui de bărbat gelos de la finalul serii mă face totuşi să cred că este în continuare îndrăgostit de soţia sa.

Jérémie Martin. Nu pare să aibă o prea mare încredere în el, ceea ce este firesc pentru un adolescent. O extrem de uimitoare încercare de a participa la romanul meu cu o anecdotă inventată cap-coadă. Impresia mea este că personajul acesta are un potenţial însemnat în a mă surprinde.

Lola Martin. Aceeaşi situaţie. Nu doreşte să scriu despre ea. Nu e nici o grabă.

34

Înainte să mă culc i-am scris lui Marie: „Preferi în continuare să fii singură?“, dar nu am trimis mesajul. Nu aveam chef să vorbesc despre ea acum şi nici să apară în roman.

35

Soarele a răsărit peste cea de a treia zi a romanului meu. În timp ce îmi beam cafeaua, am deschis computerul. Mă hotărâsem să nu răspund e-mailurilor primite, să consider orice element exterior drept un obstacol în calea proiectului meu. Acum, familia Martin era religia mea. Devenisem un practicant asiduu al acesteia, la limita intoleranţei faţă de restul lumii. Nu aveam de ales. Când scrii, nu trebuie să te laşi distras de alte poveşti. Uneori am pierdut fraze tot risipindu-mă. Iar tentaţiile sunt atât de numeroase; imaginaţia creează adeseori intrigi paralele, asemenea unor adultere ale naraţiunii.

Am început să dau o formă elementelor pe care le aveam. Culoarea personajelor mele apare progresiv. La un moment dat m-am întrebat totuşi: chiar mă captivase familia aceasta? Oare nu păream interesat, forţând lucrurile, ca să fiu în acord cu postulatul meu de la început? Ca să nu retractez, refuz poate să văd banalitatea şi îmbrac realul cu haina miraculosului. Mi se părea că ating un adevăr romanesc excitant, dar acum mă îndoiam. La drept vorbind, eram obişnuit. Fiecare carte se construise în jurul respingerii a ceea ce adorasem mai înainte. Nu am scris niciodată cu firescul certitudinii.

Aici mă aflam cu gândurile mele ciclotimice, când m-a întrerupt soneria interfonului. De obicei nu răspund. Când scriu, fac pe mortul[20]. Dar intuitiv am legat întreruperea aceasta de proiectul meu. Şi chiar aşa era: Madeleine se afla la uşa imobilului unde locuiam. Mi-am pus la repezeală ceva pe mine şi

am coborât. Ştia unde stau (îi arătasem când ne-am întâlnit prima oară). Nu se gândise să-i ceară fiicei sale numărul meu de telefon şi voia să-mi vorbească neîntârziat. Ce anume era atât de urgent? Am vrut să-i propun să urce să bem o cafea, dar chiar în momentul în care eram gata să formulez invitaţia, prin faţa ochilor mi-a trecut imaginea apartamentului meu. Era prea multă dezordine. Dacă ar fi văzut cum trăiam, probabil că ar fi dat înapoi în relaţia noastră care abia se contura. Personal, nu aş mărturisi nimic intim cuiva care lasă zile întregi farfuriile murdare în chiuvetă. Sigur, eram scriitor: alibiul prin excelenţă faţă de toate vicisitudinile şi toate laxismele. Puteam să spun că atunci când scriam mă aflam în incapacitate absolută de a mă mai ocupa şi de cele mai neînsemnate activităţi practice.

20. O frază asupra căreia voi medita mai târziu. (N. a.)

În cele din urmă, am mers la cafeneaua situată la capătul străzii. La ora aceea, în pântecele moale al dimineţii, locul era gol. Dacă Madeleine se trezise cu sentimentul că trebuia să-mi vorbească rapid, acum nu mai părea la fel de grăbită. Pe faţa ei se depusese un soi de calm; parcă întinerise. Ceva scăpase de sub controlul cotidian şi o propulsase în ceea ce numeam *o mică frenezie*. De când nu i se mai întâmplase o asemenea ieşire din tiparele obişnuite? O simţeam fericită să treacă prin aceste ore care luau un aspect inedit.

Era timpul să-mi explice urgenţa acestei întâlniri. Bună parte din noaptea trecută se gândise la conversaţia noastră, la vorbele noastre, dar, mai ales, la chipul lui Yves. O destabilizase complet ivindu-se astfel din trecutul ei. Şi atât de rapid. Un nume scris pe un telefon mobil şi dintr-odată chipul unei iubiri din tinereţe. Înţelegeam că putea fi derutant. I-am explicat lui Madeleine că a fost un noroc să aibă un cont de Facebook, că rareori căutările sunt atât de simple. De altfel, accesând pagina lui Yves Grimbert, am constatat că nu mai postase de doi ani. I-am trimis o cerere de prietenie imediat ce i-am găsit pagina, dar încă nu primisem acordul. Nu îndrăzneam să formulez ideea care îmi trecuse prin minte, şi anume că poate murise. Multe conturi de Facebook rămân active după dispariţia posesorului. Eu însumi aveam în rândul prietenilor mei persoane care muriseră; mă bulversa să primesc o notificare de ziua lor de naştere. Este una din violenţele

contemporane să fii obligat să închizi un cont mai vechi sau să ştergi din contactele telefonului mobil numărul unei persoane care nu mai există.

Oare de ce mintea mea divagase spre morbid, spre cea mai rea versiune a unei poveşti pe cale de a se întâmpla? Mă aflam în faţa unei femei pline de speranţă, care îmi repeta ceea ce îmi spusese în urmă cu o zi: „Vreau să-l găsesc pe Yves. Nu ştiu cât mai am de trăit, dar nu pot pleca fără să-l revăd pentru o ultimă oară. Să-l revăd şi să-l strâng în braţe. Trebuie să-l întreb de ce a plecat. Să-l întreb dacă s-a gândit la mine în toţi aceşti ani. Vreau să-l revăd, fie şi numai un minut…“ Rostise cuvintele ca şi când le-ar fi învăţat pe de rost. El locuia la Los Angeles; prin urmare era dispusă să meargă acolo cât mai curând. Era hotărâtă. Femeia care îşi căuta cuvintele, care ezita, dispăruse. Deja mi-o imaginam în acest periplu nebunesc. Atunci am întrebat-o de ce venise să mă vadă. Mi-a răspuns simplu: „Pentru că totul este din vina dumneavoastră, vreau să veniţi cu mine“.

36

Abordasem la întâmplare o femeie care îmi ieşise în cale, şi două zile mai târziu voia să meargă cu mine la celălalt capăt al lumii, ca să-şi găsească iubirea din tinereţe. Cu greu aş fi putut spera un început mai bun de intrigă, cu excepţia, eventual, a dezvăluirii unei crime nemărturisite şi care i-ar fi stat pe conştiinţă de zeci de ani. Eram atât de entuziasmat să devin martorul acestei poveşti, să mă aflu în primul rând al acestei reîntâlniri. Deja căutam cuvintele pentru a le descrie chipurile. Cartea mea avea o noimă fie şi numai pentru scena aceasta.

Desigur, urmarea rămânea ipotetică. Încă nu primisem un răspuns de la bărbatul acesta. Dacă nu avea să răspunde cererii mele de prietenie de pe Facebook, îi puteam scrie totuşi un mesaj. Dar mă temeam că nu-l va citi. Mă pierdeam în gânduri dedicate tehnologiei moderne fără să fiu foarte sigur că le stăpânesc. Tehnologia nu mă pasionase niciodată şi mă ţinusem mai degrabă departe de reţelele sociale, de teamă să nu pierd prea mult timp cu ele. Pentru cineva cu o curiozitate bulimică, era un pericol abisal. Îmi convenea să am un cont de Facebook, pentru că eram mai puţin activ şi mă

reorientam spre Instagram. Căutasem pe Google informaţii despre Yves Grimbert, dar nu am găsit nimic. Mi se părea straniu să scapi astfel printre ochiurile plasei virtuale. Vine totdeauna un moment în care eşti menţionat undeva. Câţiva omonimi apăreau ici-colo, dar nici unul nu era din Los Angeles.

Chiar dacă nu aveam nici o certitudine asupra a ceea ce urma să se întâmple, trebuia să am o discuţie cu Valérie despre acest proiect. Cu siguranţă că avea să se opună ca mama ei să facă o asemenea călătorie. Vine o vreme în care copiii devin părinţii părinţilor lor şi le trasează limite cu ceea ce este acceptabil şi ce nu. Dar, eram sigur, Madeleine nu va ţine cont de binecuvântarea fiicei sale. Într-atât o simţeam îmboldită de certitudine.

37

Între timp, aveam o întâlnire cu Patrick ca să luăm prânzul împreună. Rareori programul meu fusese atât de încărcat şi niciodată nu stabilisem întâlniri, una după alta, cu membrii aceleiaşi familii, nici măcar cu membrii propriei familii. Era latura mea care amintea de *Teorema* lui Pasolini, mai puţin perversiunea şi raporturile sexuale. Simţeam că nu am prea multe afinităţi cu Patrick, şi asta îmi convenea într-un fel. Mi se părea interesant să mă confrunt cu un personaj care avea un potenţial de ostilitate faţă de proiectul meu sau care nu mă aprecia.

M-a primit dând dovadă de o politeţe moderată. Cu siguranţă acceptase ca să-i facă plăcere soţiei sale: se afla în acea perioadă a vieţii în care părea mai simplu să cedezi. Ca şi Valérie, alesese în cele din urmă să ne întâlnim într-un restaurant aproape de serviciu. Totuşi fantasmasem în legătură cu turnul imens în care se aflau birourile de asigurări şi restaurantul său cu autoservire plin de salariaţi. Genul ăsta de existenţă mă fascina. Când aveam întâlniri cu liceeni ca să le vorbesc despre cărţile mele, voiam întotdeauna să luăm prânzul la cantină. Puteam să am un fel de orgasm gastronomic cu un ou cu maioneză servit într-o farfurie de plastic.

Mi-ar fi plăcut mai ales să observ mediul său profesional, ca să-l înţeleg mai bine. După prânz, am fi putut face poate un tur la etajul al 14-lea, acolo

unde era biroul său. Patrick precizase: „Practic, biroul trebuia să fie la etajul al 13-lea, dar, cum aduce ghinion, nu există etajul al 13-lea în clădire. Mi se pare absurd, căci a numi ceva nu contribuie cu nimic la o nenorocire. Dacă eşti superstiţios, ştii foarte bine că te afli la etajul al 13-lea şi nu contează că ai butonul cu numărul 14 în lift!“ Nu ştiam cum să continui acest comentariu pe care îl găseam plin de bun-simţ, aşa că pur şi simplu am dat din cap exprimându-mi acordul deplin.

38

Câteva minute mai târziu ne aflam la masă, într-un restaurant italian cu un meniu complet pentru prânz. Patrick alesese această variantă fără să fie atent la detalii. Feţele de masă din hârtie şi lumânările stinse confereau locului strălucirea unui vestigiu romantic, iar asta dădea întâlnirii noastre un aer incert. Bărbatul din faţa mea avea să facă un efort social; dorinţa lui de a vorbi era departe de a fi copleşitoare. Nu aveam să tergiversăm prea mult; am mers la ţintă, permiţându-mi să-i spun că nu lăsa impresia că se bucură de viaţă şi că era evident că trecea printr-o pasă proastă. Iată ce i-am spus mai exact:

— Pare că treceţi printr-o perioadă dificilă.

— Da.

— Se vede că ceea ce mi-aţi povestit ieri vă macină.

— Da.

— Nu vreau să vă indispun cu proiectul meu, dar aş fi bucuros dacă am putea vorbi despre el. Despre ceea ce simţiţi. Despre ceea ce vi se întâmplă. Am impresia că nu sunteţi prea bine…

A tăcut, stupefiat. Eu, un străin, eram pe cale să întocmesc un raport sinistru referitor la viaţa lui de zi de zi. Ca să nu mai punem la socoteală că nu ceruse nimic. O pornisem cu stângul. Ar fi trebuit să-i aduc aminte de ceva vesel, de ceva amuzant. Am crezut că se va ridica şi va pleca, dar a început să vorbească. Trecea într-adevăr printr-o perioadă grea şi nu ştia cum să procedeze ca să iasă din acest vârtej infernal. „Sunteţi victima unei hărţuiri“, am spus simplu şi plin de compasiune, în parte ca să compensez tonul abrupt în care deschisesem discuţia. A părut surprins că am ales să

definesc astfel haosul în care se găsea. A precizat că nu era vizat personal şi că problemele erau urmarea restructurării actuale. Sosirea lui Desjoyaux, noul director general, îi aruncase pe toţi în infern. Patrick repeta aproape cuvânt cu cuvânt ceea ce îmi spusese când am luat cina prima dată la ei; refrenul angoasei sale. Atunci l-am întrebat cum era înainte; trebuia să fugim de prezent.

În momentul în care a început să evoce ceva ce putea semăna cu o epocă de aur s-a mai luminat puţin la faţă. La începutul carierei sale totul părea cu putinţă. Deoarece lucra în sectorul comercial, mergea aproape zilnic la clienţi. Simţea că trăieşte frenetic, chiar şi când mergea să întâlnească un dentist într-o periferie. Îi plăcea foarte mult meseria lui şi credea că este folositor: să vinzi o asigurare nu era o încercare de a extorca o sumă de bani de la o persoană particulară, ci de a-l proteja împotriva unui risc potenţial. Şi, fără să exagereze prea mult, se vedea asemeni unui fel de salvator prin anticipare. La fiecare contract semnat, simţea un frison pe şira spinării (fiecare cu plăcerile lui). Date fiind reuşitele sale, a sfârşit prin a face parte din conducerea firmei. O promovare pe care nu o putuse refuza, dar care i-a lăsat un gust amar. Era posibil ca o avansare să fie resimţită ca o retrogradare personală? Regreta vremurile când era pe teren. Când îl primeau cu „Ah, domnule Martin, vreţi o cafeluţă?“. Sau, dacă erau la sfârşitul zilei de lucru: „Nu o să plecaţi fără să bem ceva. Am un vin roşu foarte bun, o să-mi povestiţi ultimele noutăţi…“ Îi lipseau aceste momente plăcute alături de clienţi. Să stai ore în şir şi să analizezi statistici nu-l încânta. Uneori se gândise să o ia pe alt drum, dar încotro? Sentimentul ăsta îl speria, şi anume că nu avea alternativă. Desigur, i se întâmpla să simtă şi o oarecare plăcere. Totuşi era minunat să participi la dezvoltarea companiei. Şi era fericit că îşi face munca bine. Pentru el însemna foarte mult. Patrick avusese întotdeauna ceva dintr-un elev silitor[21].

21. Şi, de altfel, nu numai asta: fusese un fiu bun, un cetăţean bun, un soţ bun, un tată bun; cu alte cuvinte, bifase toate căsuţele celui care avea să explodeze într-o bună zi. (N. a.)

Odată cu criza financiară din 2008, multe lucruri s-au schimbat. Avuseseră loc numeroase pierderi care au dus la o sumedenie de concedieri care, la rândul lor, atrăseseră după sine un ritm nou infernal. Viaţa profesională a lui

Patrick semăna cu o succesiune de planuri de restructurare. Planuri în care cota a ceea ce este uman suferise o scădere progresivă. Apoi venise un nou director general: Jean-Paul Desjoyaux. Un bărbat înalt și slab care ar fi putut fi sculptat de Giacometti, dar era limpede că resimțeai mai puțină plăcere privindu-l decât dacă ai fi privit o creație a genialului sculptor elvețian. De la început dăduse un ordin bizar: nu trebuia să-i vorbim noi primii. Unii au crezut că este doar un zvon, dar nu, era adevărat. În orice caz, nimeni nu avea să se aventureze să contrazică dictatul acesta relațional. Astfel, când ne întâlneam cu el pe culoar, era interzis să-l saluți înainte ca el să spună ceva. În zilele în care nu voia să ne deranjeze cu politețuri, putea să străbată un întreg etaj într-o liniște desăvârșită. În schimb, de îndată ce i se adresa cuiva, persoana respectivă trebuia să reacționeze. Relația era unidirecțională. Pe nesimțite, lucrul acesta aducea angajații într-un fel de angoasă permanentă; când se întâlneau cu Desjoyaux, nu știau niciodată dacă urma să tacă sau să vorbească. Anumite torturi au gustul anodinului.

Parick revenea asupra convocării sale. „Șaptezeci și două de ore de supliciu“, a spus el pe șleau. Mai era o zi până avea să afle ce voia Desjoyaux de la el. Concedierea poate că era iminentă. De altfel, o anticipase; nu așa cum procedaseră colegii săi care fuseră terminați când au aflat că sunt concediați. Se gândea în special la Gerbier, rămas în stare de prostrație trei luni de zile în camera lui. După Lambert era a doua oară când evoca parcursul unui angajat îndepărtat cu brutalitate. Patrick îi suna cu regularitate soția ca să afle ce mai face, și situația părea că nu a evoluat. Acest bărbat pe care îl cunoscuse atât de vesel și care se bucura de viață zăcea în pat. Nu mai voia să iasă din casă, nu mai voia să vadă pe nimeni, nici măcar pe copiii săi. Se lăsase invadat de sentimentul propriei inutilități. Patrick era convins că nu avea puterea de a-și lua viața, dar ce se-ntâmpla acum era cam același lucru. Umilirile continue îl doborâseră și făcuseră din el o umbră. Nu știa ce trebuia să facă pentru a-l ajuta, în afară de a o suna pe soția lui, ca să facă dovada unei prezențe, fie ea numai vocală.

Exemplul lui Gerbier îi permisese să anticipeze potențiala sa excludere. Se pregătise psihologic, așa cum se spune. O expresie nu tocmai convingătoare, în sensul în care este dificil să măsori efectele unei situații înainte să o trăiești

cu adevărat. În orice caz, Patrick încercase să se protejeze în această viaţă diferită. Cu experienţa dobândită, putea cu siguranţă să găsească un job, dar asta era o chestiune de durată; pentru pregătirea lui, ofertele sunt rare. Va urma, desigur, îngrijorarea financiară, dar altceva îl preocupa. Cu ce îşi va umple săptămânile şi lunile în care nu va face nimic? Nu cunoştea programul celor fără de program. Patrick îşi punea întrebări: mai avea pasiuni? Oricât de straniu ar părea, avea sentimentul că stresul acumulat în ultimii ani îl transformase într-o cochilie goală. Nu mai resimţea nici o dorinţă. Aşa că nu, nu mai avea pasiuni. Nu-l mai atrăgea nimic, nici lectura, nici filmele, nici muzeele, nici călătoriile, nici plimbările, nici sportul… Se vedea rătăcind zile întregi ca un soldat fără luptă. Aşteptând verdictul, era obsedat de imaginea acestor zile fără ocupaţie.

39

Anii treceau şi ceva îi scăpa. Aveam cam aceeaşi vârstă. Ne puteam înţelege. Când ajungi la cincizeci de ani, eşti prea bătrân ca să fii tânăr. Dar mai ai puţină tinereţe ca să nu fii bătrân. Navighezi inconfortabil între cele două. Patrick îşi spunea că îşi petrecuse ani întregi pentru a-şi împlini destinul: îşi făcuse o familie şi o carieră. Dar ce mai rămânea din toate astea? Copiii care crescuseră şi care aveau să plece în curând, o căsnicie cu gust anost, o viaţă profesională ce ajunsese în impas. Înţelegeam ce simţea. Am rostit nişte clişee de-spre capacitatea oamenilor de a se reinventa, despre faptul că, până una-alta, situaţia nu avea nimic tragic. Dar de fiecare dată când spuneam ceva, repeta fără oprire: „Ţie ţi-e uşor să vorbeşti!…[22]“ Îşi închipuia că duc o existenţă fără constrângeri, fără probleme. Nu am reacţionat pentru că voiam să evit să vorbesc despre mine, dar mi-am permis să spun ce cred:

22. Am început să ne tutuim chiar înainte să ne aducă vinetele gratinate. (N. a.)

— Nimic nu te obligă să suferi în continuare. Ai o carieră strălucită. Sunt sigur că poţi găsi ceva în altă parte. Ai resurse…

— Se vede că nu trăieşti în realitate. Am un credit de achitat, trebuie să plătesc studiile copiilor, să-mi ajut părinţii. Şi tot timpul mai este ceva care

trebuie plătit.

— …

— Poți să-mi spui de ce oare toți copiii au dinții crescuți anapoda și trebuie să le pui un aparat care costă cât un braț? Pe vremea noastră, nu exista așa ceva.

— Da, dar uită-te la dinții noștri, i-am replicat, încercând să-l fac să zâmbească.

— Înțelegi ce vreau să spun? Simt o presiune enormă. Asta mă sufocă. Ţie îți este ușor să spui că pot să-mi schimb existența pur și simplu. În lumea ta poate, dar nu în lumea mea.

— Încerc doar să fiu puțin mai optimist. Tot ceea ce ai reușit înseamnă ceva totuși.

— Da… într-adevăr… a sfârşit prin a recunoaşte Patrick în momentul în care chelnerul îi aducea o porţie de lapte de pasăre.

Și-a privit desertul o clipă fără să spună nimic; în privirea lui am văzut că se bucura. Da, mulţumită acestui desert, vedeam pentru prima oară de când am început să discutăm aprinzându-se ceva în privirea lui. Dacă ajungi să te simți mai bine când vezi un desert, atunci lucrurile chiar merg prost. Părea dezorientat ca un copil, incapabil să ia decizii de adult. Bărbatul pe care îl judecasem prea repede era înduioșător. Se simțea pierdut din punct de vedere profesional, și asta se repercuta firește asupra vieții sale de cuplu. Valérie avusese comentarii atât de dure despre el. Era într-adevăr lucidă? Eram dispus să laud calităţile lui Patrick soției sale, să pledez circumstanțe atenuante, dar oare ăsta era rolul meu? Voiam să scriu o carte, nu să devin un fel de intermediar. Dar intervenind astfel în viața unei familii, mă găseam prins în toate problemele ei. Aveam o viziune de ansamblu; eram spectatorul unei orchestre disonante.

Sigur, cuplul lor era în criză. Dar, să fim cinstiți: cine nu este în criză? Viața este un lung șir de crize. Fie ele individuale (adolescență, trecerea la patruzeci de ani, existențiale) sau colective (financiare, morale, sanitare). Și nu le iau în calcul pe cele fizice (ficatul sau nervii, de exemplu). Lumea occidentală a transformat criza într-un slogan 4x4. De fapt, asta trimite la singurătatea absolută a fiecăruia. Mă gândesc adesea la spusele celebre ale lui

Albert Cohen: „Fiecare om este singur și tuturor li se rupe de toți ceilalți, iar suferințele noastre sunt o insulă pustie“. Să sperăm ca măcar insula aceasta să fie plutitoare ca laptele de pasăre.

40

Încă o dată, trebuia să fiu atent să nu mă implic prea mult. Nu eram acolo ca să-mi dau cu părerea, ci să scriu despre viața lor. Trebuia să-i fac în continuare să vorbească, inclusiv despre bucuriile neplăcute.

În timp ce Patrick își savura desertul cu toată plăcerea pe care o adaugă lentoarea, am abordat subiectul vieții sentimentale. Și-a ridicat privirea spre mine și i-am simțit ezitarea: voia să-mi răspundă? Probabil că nu. Avea toate calitățile unei persoane pudice, care nu se confesează niciodată, nici măcar prietenilor apropiați. A preferat să-mi răspundă întrebându-mă:

— Și tu, care a fost cea mai lungă relație pe care ai avut-o?

— Eu? Aș spune… șapte ani, am răspuns fără să fiu sigur de durata exactă a relației la care mă gândeam, pentru că au fost mai multe despărțiri, ca și când s-ar fi oprit inima, dar cap la cap, relația noastră cam atât a durat.

— Atunci nu poți înțelege.

— De ce?

— Să trăiești douăzeci și cinci de ani cu aceeași persoană este o ficțiune pentru tine.

Aici avea dreptate. Chiar dacă aveam impresia că trăisem oboseala ori complexitatea unui cuplu în ceea ce privește durata, nu-mi puteam imagina ceea ce simte un cuplu după o perioadă atât de lungă. În privirea lui citeam că îmi cântărește viața amoroasă cu măsura meseriei mele. Credea că a avea mai multe relații era chiar marca înregistrată a unei vieți de artist. Continua să navigheze printre clișee. Nu îndrăzneam să-i spun că, pentru mine, el era artistul. Ca să petreci atât de multă vreme cu cineva, trebuie să ai totuși un al naibii simț al performanței (fiecare cu sarcasmele lui).

— În ciuda talentului pe care cu siguranță îl ai, nu cred că îți poți imagina prin ceea ce trec, a continuat el.

— Tocmai asta este esența proiectului meu. Să încerc să înțeleg mizele

unui realităţi care nu este a mea.

— De ce nu scrii despre tine? Toţi scriitori fac asta.

— Nu mă interesează.

— Şi crezi că ceea ce pot eu povesti este mai interesant?

— Da. Tocmai ai spus-o. Nu știu ce înseamnă o lungă viață în doi. Atunci, povestește-mi.

Patrick şi-a privit ceasul; trebuia să se întoarcă la birou. Dar îşi dădea seama că nu voiam să mă lase astfel, pe marginea unei poveşti despre iubiţi. În cele din urmă, a spus că poate invoca pretextul unei întâlniri în oraş, ca să mai stea puţin cu mine. Cred că, mai ales, simţea nevoia să vorbească; mă anunţa că îmi oferă o floare, dar îmi dădea un buchet. A început să povestească: „Nu este nimic de spus, cred. E un caz clasic. Vreau să spun că este vorba despre uzură, e trist, dar e clasic. Până la urmă, problema este corpul. Da, problema adevărată este corpul. Într-o bună zi, într-un cuplu se întâmplă ceva foarte bizar şi teribil totodată. Faci dragoste fără să ţi-o doreşti. Faci dragoste din obligaţie, sub presiunea de a demonstra că dorinţa nu a dispărut. Îmi aduc bine aminte momentul acela. Eram obosit, voiam să dorm, dar am văzut în privirea lui Valérie ceva care însemna: încă o seară fără să facem dragoste. Nici nu mai ştiam când fusese ultima dată. Aveam doi copii, trăiam tot timpul împreună, dorinţa scăzuse mult. Şi aşa ne-am trezit amândoi că ne prefacem. Ne întrebam: cum procedează ceilalţi? Mint, înşală, se ascund? Valérie a vrut să mergem să vorbim cu cineva. Un fel de consilier care ne-ar ajuta să reaprindem dorinţa. O ideea stupidă, dar, bine, am consimţit. Voiam să arăt că am bunăvoinţă. Viaţa nu este bine întocmită, dar asta e. Fie te adaptezi cu lipsa dorinţei, fie te desparţi. Dar noi ne înţelegeam cu adevărat foarte bine; nu aveam nici un motiv, cu excepţia acestuia, să ne despărţim. Eram de acord asupra educaţiei copiilor, vedeam lucrurile în acelaşi fel, aproape că nu ne certam niciodată. La un moment dat mi-am spus că poate chiar asta era problema. Ar fi fost mai simplu să ne detestăm sau să ne sfâşiem unul pe altul. Agonia noastră era afabilă, ne întindeam amabil mâinile în naufragiu. M-am gândit să am o aventură, dar nu mă simţeam capabil de asta. Nu-i condamnam deloc pe unii dintre prietenii mei care îşi înşelau soţiile. Fiecare face ce poate cu dorinţa lui. Dar eu nu puteam. Cred că nici măcar nu era o chestiune legată de iubire. Mi se părea că, îndreptându-

mă spre o altă femeie, semnam finalul relației noastre. Și nu voiam asta. De altfel, nici acum nu vreau asta. Știu că suferim de un deficit de tandrețe, știu că nu am destulă energie pentru ea, dar nu aș putea să trăiesc fără Valérie. Am nevoie de prezența ei. Chiar dacă nu ne vorbim, știu că este aici. Dar văd foarte bine că este supărată pe mine, că nu mai este fericită, că îmi reproșează letargia, că nu mai am inițiativă, că nu mai sunt capabil să iau decizii, că nu mă ocup niciodată de nimic. Știu toate astea, dar povara de pe umerii mei mă împiedică să reacționez. Multă vreme am crezut că furtuna sau, să zicem, criza va trece, că e ceva vremelnic și că vor veni zile mai bune, dar am fost aspirați de acest turbion al negativității. Ne este îngrozitor de greu să facem pasul înapoi spre fericire. Nu știu cum să procedez ca să schimb lucrurile…“

Îmi venea să-i zic: „Spune-i toate astea, spune-i exact ce mi-ai spus adineaori“, dar simțeam că nu ar fi în stare. Deseori, cele mai frumoase declarații se adresează unor destinatari nepotriviți. Discuția se încheiase, trebuia să se întoarcă la birou. În fața restaurantului ne-am strâns mâinile de parcă am fi fost prieteni. După câțiva metri, s-a întors spre mine. La fel ca Valérie, care îmi anunțase dorința ei de a se despărți. Se întorsese ca să-mi spună: „Știi, o iubesc pe Valérie. Chiar o iubesc“.

41

Patrick era cât se poate de lucid în legătură cu situația sa. Anumite cuvinte erau identice cu cele ale soției sale. Aveau în comun aceeași viziune asupra vieții de zi cu zi, numai că Valérie voia să pună capăt relației lor. Am așteptat totuși să o revăd ca să-mi confirme intenția ei. Chiar în momentul în care mă gândeam la ea, mi-a trimis un mesaj – voia să știe cum fusese întâlnirea cu soțul ei. Am vrut să-i scriu: „Veți citi în carte“. La urma urmei, nu trebuia să povestesc ce îmi spunea unul despre celălalt. Demersul meu presupunea o formă de secret profesional. Dar îmi imaginez că voia să știe dacă fusese cooperant. Atunci i-am răspuns că fusese încântător.

Poate că în cele din urmă aveam să fiu artizanul unei reapropieri între ei. Dar trebuia să fiu atent să nu mă las prea mult contaminat de poveștile lor. Eram cu siguranță prea sensibil ca să devin astfel sugativa suferințelor altora.

Mă întrebam cum procedează medicii sau psihiatrii pentru a nu se lăsa invadaţi de confesiunile sau dramele suferite de pacienţii lor. Trebuia să mă comport asemenea unui actor care îşi abandonează personajul în cabina sa? Trebuia să observ familia Martin încercând să fiu cât mai puţin empatic faţă de ei; să-mi iau un fel de distanţă narativă, puţin rece, clinică. Ne trebuie să-ţi simţi organic subiectul.

Într-adevăr, atitudinea lui Patrick mă surprinsese. Îşi jucase rolul peste aşteptări, mai ales în ceea ce priveşte viaţa sentimentală. Mi se destăinuise în totalitate, ba chiar îmi livrase şi o declaraţie de dragoste. Desigur, bănuiam că vorbele lui se adresau înainte de toate soţiei sale şi că, citind cartea mea, ea avea să înţeleagă multe lucruri. Însă nu doar asta motivase atitudinea lui. În aceeaşi după-amiază mi-a trimis un mesaj explicit: „Sper că ai tot ce-ţi trebuie. La urma urmei, a fost plăcut să stăm de vorbă. Multă baftă cu romanul tău“. Aşa am înţeles că punea capăt oricărei alte discuţii. Spusese totul, deoarece, pentru el, întâlnirea aceasta era unica. Accepta să participe la proiect, pentru a aduna suficiente elemente ca să fac din el personajul unei cărţi, dar nu dorea să fie urmărit zilnic. Valérie avea să-mi confirme acest lucru în aceeaşi seară.

Era frustrant. Voiam să-l cunosc mai bine. Şi voiam să ştiu, de exemplu, cum va decurge întâlnirea lui cu Desjoyaux. Nu voiam să-mi las intrigile neterminate. Valérie m-a liniştit în această privinţă: mă va ţine la curent. Avea să mă ajute să compun o urmare a poveştii soţului său. Asta îmi convenea din punct de vedere narativ (nu voi rata nimic din ceea ce i se va întâmpla lui Patrick), dar nu şi din punct de vedere emoţional (urma să prezint un bărbat din perspectiva soţiei). Asta era: trebuia să mă adaptez dorinţelor personajelor mele. O diferenţă majoră faţă de ficţiune. Într-un roman puteam să constrâng pe oricine să mi se dezvăluie în întregime.

42

Cu Valérie trebuia să mă întâlnesc pe la opt pentru cină. Îmi menţionase un restaurant nu departe de casa ei şi care îi plăcea foarte mult. În ultimul mesaj adăugase: „Vreţi să treceţi pe la sfârşitul după-amiezii pe la noi? Jérémie ar vrea să vă vadă“. Ia te uită, adolescentul se trezea. Urmă să-mi dezvăluie vreun secret sau vreun sentiment profund? Vestea mă bucura. Îmi convenea pentru că voiam să păstrez un echilibru de vârste în intrigile mele. Dat fiind ceea ce urma să trăiesc alături de Madeleine, aveam nevoie de un adolescent ca să-mi armonizez povestirea. Pentru mine, cărţile pe care urmează să le scriu sunt asemenea formelor geometrice ale căror forţe trebuie să le dozezi ca să produci o compoziţie omogenă. În ceea ce mă priveşte, un roman trebuie să fie rotund.

În aşteptarea acestei noi întâlniri, m-am dus acasă. Am vrut să notez ceea ce îmi povestise Patrick, dar mă simţeam stors de puteri. Să-i asculţi pe ceilalţi presupune o atenţie susţinută şi te oboseşte mai mult decât dacă ai vorbi. De data asta am reuşit să dorm vreo douăzeci de minute, lucru care mi se întâmpla rareori. Somnul meu avea o personalitate neurastenică şi labilă. Cât a durat siesta, am avut un vis straniu: Milan Kundera se apropiase de mine ca să-mi şoptească ceva la ureche, dar nu auzisem nimic. Chipul său era atât de grav, de parcă se pregătea să-mi dezvăluie cel mai preţios dintre secrete. Dar nimic, nu auzeam nimic. M-am trezit cam disperat din pricina tăcerii; totuşi fusese atât de real. Avusesem deja şansa de a-l întâlni pe acest mare scriitor şi chiar m-a sunat, ceea ce pentru urechile mele a însemnat un soi de consacrare în viaţă. Dar de ce nu auzisem nimic în visul meu? Nici un cuvânt, nici un oftat. Mi-aş fi dorit atât de mult să mă ghideze puţin în labirintul virgulelor.

Am mai rămas puţin în această atmosferă kunderiană înainte să mă aşez la calculator. M-am conectat la contul meu de Facebook. Primisem câteva mesaje la care nu am răspuns. Cu riscul de a părea nepoliticos ori ingrat, trebuia să mă concentrez asupra proiectului meu. Odată cu trecerea anilor, reuşisem să mă detaşez de ceea ce putea crede lumea despre mine. Şi eram

fericit să nu mai trăiesc sub presiunea continuă a judecăţii celuilalt. Atunci am observat că Yves Grimbert acceptase cererea de prietenie. Nu ştiu de ce nu mi-am dat seama imediat. Am simţit îndată un entuziasm incredibil, de parcă ar fi fost vorba de propria viaţă. Aveam senzaţia că văd apărând îndrăgostiţi de pe vremea copilăriei mele. Cécile Bleicher sau Célia Bouet. Aproape că tremuram. Trebuia să-i scriu, dar ce anume? Cum să-mi aleg cuvintele? Eram o portavoce a unei relaţii despre care ştiam prea puţin. Mi-am spus că nu trebuia să mă complic; faptele şi numai faptele. Eram un prieten al lui Madeleine Tricot, şi ea ar fi bucuroasă să-l revadă. Iată, era de-ajuns. Cu gânduri bune. Nu, prea rece. Cu prietenie, era mai bine. Da, mai cald. Gata, am trimis mesajul.

Am rămas conectat la pagina mea de Facebook. Mesajul fusese citit imediat. Aşezat pe scaunul meu din sufragerie mi se părea că sunt în mijlocul unui film de acţiune. Trebuia să rămân calm; putea să fie o altă persoană care se ocupa de contul lui de Facebook; unul din copiii lui, bunăoară. Începeam din nou cu derivele mele pesimiste. Trebuie să gândesc pozitiv. Până acum totul decursese de minune pentru romanul meu, nu exista nici un motiv ca totul să o ia în sens contrar. Trei puncte mici începuseră să se mişte. Mi se răspundea. Oare îmi scria Yves Grimbert în persoană? Ce oră era la Los Angeles? Sunt nouă ore de decalaj orar. Aşadar era 7.30 dimineaţa. Iată, mi-l imaginam luându-şi cafeaua în bucătărie în timp ce se pregătea să-mi răspundă; sau poate că era în pat cu telefonul său? Nu, nu cred. În Statele Unite, seniorii se trezesc devreme; de altfel, fac totul devreme. Iau cina pe la 16.30 sau 17. De ce îmi veneau în minte aceste detalii? Ca să-mi umplu timpul nesfârşit în care se mişcau cele trei puncte. Probabil că Facebook-ul a inventat asta ca să rămâi conectat; ca să-l faci pe client să aştepte între două mesaje; ca să aştepţi un mesaj aşa cum un actor se pregăteşte în culise; ca să nu pui capăt legăturii; da, asta e: să nu pui capăt niciodată legăturii; chiar şi tăcerile dintre două propoziţii au intrat în domeniul divertismentului; se întâmplă ceva acum, inclusiv atunci când nu se întâmplă nimic.

În sfârşit, mi-a răspuns: „Stimate Domn, mesajul dumneavoastră m-a emoţionat foarte mult. A fost un şoc să primesc veşti de la Madeleine chiar în dimineaţa asta. Mă gândesc atât de des la ea. Vă rog să-i transmiteţi gândurile

mele cele mai bune. Şi spuneţi-i că, la rândul meu, aş fi mai mult decât fericit să o revăd. A trecut atât de multă vreme de când nu am mai fost în Franţa. Dacă vrea să vină aici, aş fi încântat. Vă mulţumesc pentru că faceţi acest demers pentru ea. Cu prietenie, Yves“.

Puteam oficial să constat că aveam un nou personaj în romanul meu. Şi ce intrare elegantă în subiect. Voiam să ştiu totul despre el. Cine era? Cum trăia? Şi de ce părăsise Franţa? Mă gândeam la romanul meu, dar mă gândeam şi la Madeleine. Ar fi bulversată de această regăsire. Se vorbeşte mult despre puterea literaturii. Dar ar fi o nebunie să cred că, de când am început să scriu despre familia aceasta, multe aspecte ale vieţii lor deveniseră atât de romaneşti.

43

Înainte să merg la întâlnirea cu Jérémie, am trecut pe la Madeleine ca să-i dau vestea. Nu a părut surprinsă. Pentru ea lucrurile erau clare încă de dimineaţă. Nu-şi imaginase un alt scenariu. Puterea convingerii ei mă fascina. Şi pragmatismul ei, de asemenea. Mi-a dat paşaportul, întrebându-mă dacă nu aş putea să rezerv biletele de avion. Devenisem asistentul căutării propriei memorii. Într-o clipită, am simţit că şi pe mine mă aştepta ceva la Los Angeles; dar nu ştiam ce anume.

Madeleine m-a invitat să beau un ceai (fiecare cu ritualurile lui). În timp ce stăteam amândoi liniştiţi, a sfârşit prin a-mi spune:

— Când ne-am despărţit de dimineaţă, am crezut că nu ne vom mai revedea.

— Ah, da? De ce?

— Aveţi alte lucruri de făcut decât să mă însoţiţi la celălalt capăt al lumii.

— Dimpotrivă, este cu siguranţă cea mai pasionantă parte a proiectului meu.

— Chiar credeţi asta?

— Da.

— Şi cititorii dumneavoastră?

— Nu poţi şti niciodată ce anume îi va interesa pe cititori. Poate că unii vor

sări toate paginile dedicate acestei călătorii. Dar sunt sigur că toţi cei care au regrete se vor regăsi în dorinţa dumneavoastră de a-l întâlni pe acest bărbat.

— Și toată lumea are regrete, nu?

— Vedeţi, e semn bun. Vom avea de partea noastră toţi depresivii, şi nu sunt puțini.

Madeleine nu a schiţat nici un crâmpei de zâmbet. Acum dădea dovadă de un alt fel de seriozitate. Vorbele ei mă surprinseseră. Cum de se gândise că nu aş fi vrut să o însoţesc? Pesemne că-şi spusese că demersul meu iniţial fusese un fel de moft, dar nu trebuia exagerat cu romanescul. Se înşela. Rareori fusesem atât de entuziasmat de o poveste. Nu puteam decât să admit triumful realului. De altfel, fusesem surprins să constat că Madeleine, la fel ca toate celelalte personaje, îşi făcea griji dacă viaţa ei avea să-i intereseze pe cititorii mei. Ca şi cum directorul de marketing al editurii mele se strecurase în mintea lor.

Îi linișteam, dar eram incapabil să spun ceea ce ar fi interesant sau nu pentru cititor. Îmi aduc aminte de un cronicar literar care a scris despre primul meu roman că avea un public larg: „Cartea se vinde pentru că are toate ingredientele unei cărţi de succes!“ Ce propoziţie stranie. Dacă aş fi cunoscut ingredientele unei cărţi de succes, le-aş fi folosit mai devreme. Și m-aş fi scutit de toate slujbele mici în timp ce scriam. Dacă ar exista o reţetă a succesului, toată lumea ar putea să scrie bestselleruri fără nici o problemă. Era absurd. Nu ştim niciodată ceea ce va plăcea. Citind rândurile pe care sunt pe cale să le scriu, anumiţi cititori vor fi poate captivaţi, iar alţii vor căsca de plictiseală. Nu este prioritatea mea. Îmi pasă de cititor, dar mai înainte de toate urmăresc să am o relaţie obsesională cu subiectul meu.

Dar eram gata de compromisuri ca să-mi liniștesc personajele. Ca să încerc să-mi captivez cititorii, puteam să apelez la câteva subterfugii. Puteam să le cer să anticipeze continuarea romanului meu. Să încerce să găsească, bunăoară, de ce Yves Grimbert o părăsise pe Madeleine. Iată ce ar face demersul meu amuzant şi ruşinos de atractiv[23].

23. Nu am ajuns încă să ofer o călătorie la Londra pentru două persoane cititorului care va duce la bun sfârşit acest roman. (N. a.)

POSIBILE MOTIVE ALE PLECĂRII LUI YVES GRIMBERT

1. Avea o falsă identitate. Iar serviciile secrete urmau să-l demaşte.

2. O boală incurabilă. A preferat să fugă decât să agonizeze lângă femeia vieţii sale.

3. Iubea o altă femeie.

4. Iubea un alt bărbat.

5. A fost implicat într-o afacere murdară şi risca să intre în închisoare.

6. Avea o dublă viaţă în Statele Unite.

7. Nihilist, ştia că orice relaţie are un sfârşit şi a preferat, cum a scris Gainsbourg, *să fugă din calea fericirii, de teamă ca ea să nu fugă*.

8. Nu mai suporta Franţa.

9. A aflat că Madeleine era de fapt sora lui.

10. Câştigase la loto, dar nu voia să împartă câştigul.

În ceea ce mă priveşte, aveam o vagă intuiţie; dar preferam să o ţin pentru mine, ca să nu influenţez pe nimeni.

44

Am încheiat această paranteză din sinea mea ca să revin pe deplin în planul concret. Am întrebat-o pe Madeleine câţi bani avea pentru călătorie. A amintit că asta ar putea fi ultima ei călătorie importantă. Voia să facă ceva plăcut, să facem ceva plăcut, pentru că insista să-mi cumpere biletul de avion. La urma urmei, o însoţeam, spunea ea, şi voia să-mi mulţumească. Degeaba i-am argumentat că eram direct interesat, sperând astfel să găsesc un concentrat de emoţie, nu am convins-o cu nimic: eram invitatul ei. Am căzut de acord să mă ocup de hotel şi de maşină. Da, ştiu, elementele acestea pot părea superficiale, dar, din clipa în care pun stăpânire pe realitate, nu pot face abstracţie de aspectele organizatorice. Când văd anumite filme, mă întreb cum procedează personajele pentru a trăi în apartamente cu mult peste posibilităţile lor: nu pot crede că o poveste este cu totul ruptă de adevărul material. Mi se părea necesar, din grijă pentru credibilitate, să precizez că am avut această discuţie.

Sub privirea lui Madeleine, am rezervat biletele de pe telefonul meu mobil. Și am trimis și cererile pentru viză. „Plecăm peste trei zile“, am anunțat-o. Am simțit că este încântată. De ani de zile, toată viața ei era planificată, și cele mai neînsemnate plecări erau organizate cu luni de zile înainte. *Moartea neprevăzutului* marchează adevărata cotitură a vieții, intrarea în bătrânețe.

45

Iminența plecării mele m-a făcut să mă gândesc la Marie. Traseul este partea mea preferată dintr-o călătorie; putem vizita cele mai frumoase monumente din lume, să trăim momente rare și intense, nimic nu se compară cu faptul de a sta în doi în tren sau în avion. Îmi amintesc de un zbor peste Asia în care am vorbit ore în șir fără încetare. Ne-am ținut de mână când traversam zone de turbulențe și niciodată nu m-am simțit mai fericit.

Gândul ăsta m-a făcut melancolic. Ar trebui să putem împiedica amintirile să-și facă astfel apariția în mintea noastră; să le blocăm intrarea în prezent. Încă un lucru pe care nu-l putem stăpâni. Anumite elemente ale prezentului conțin ecouri insuportabile ale trecutului. Niciodată nu voi mai putea călători cu avionul fără să mă gândesc la Marie[24]. Dar nu era singurul lucru care mă trimitea la povestea de iubire a lui Madeleine și a lui Yves. Și eu fusesem părăsit fără să pricep foarte bine motivele. Avuseseră loc totuși câteva discuții mortuare ale iubirii („Mai bine singură decât cu tine“), dar asta nu era de ajuns. Cel care pleacă ar trebui să lase sute de pagini de explicații. Să scrie un studiu pentru a încerca să explice un gest pe care celălalt nu-l va înțelege niciodată. Empatizam cu Madeleine și cu disperarea ei. Deseori scotocim în viața celorlalți sensuri care ne ajută să ne înțelegem propria viață.

24. Era de asemenea valabil pentru souchon şi sushi. (N. a.)

46

Poate nu ar fi trebuit să spun da la orice. Să mă întâlnesc mai întâi cu Jérémie, iar apoi să iau cina cu Valérie mi se părea un program încărcat. Desigur, era complicat să-i soliciți pe membrii unei familii, iar apoi să nu fii cât de puțin la dispoziția lor. Trebuia să mă supun lor, să trăiesc sub dictatura

realității lor. Mă temeam foarte mult de capacitatea mea de a mă concentra. Știam că de la un moment dat creierul meu semăna cu Uniunea Sovietică în 1989. Aveam să fiu capabil să iau ce era mai bun din ceea ce mi se oferea? Dat fiind ce se întâmplase cu Jérémie, neliniștea mea era întemeiată.

Totuși lucrurile începuseră bine. M-a primit zâmbind larg și părea chiar relaxat. Mi-am spus că prelua ștafeta romanului meu, motivat desigur de părinții lui. Mai degrabă bine-crescut, a început prin a mă întreba:

— Cum mai merge proiectul dumneavoastră, avansează?

— Da, e în regulă… Mulțumesc. Voi pleca în Statele Unite cu bunica ta.

— Ah, da? De ce?

— I-ar plăcea să revadă pe cineva care trăiește acolo.

— Pe cine?

— Un bărbat pe care l-a iubit. Înaintea bunicului tău.

— Ah, da? E haios.

— Nu știu dacă e haios. Dar cred că o să fie emoționant pentru ea.

— Și veți povesti totul în cartea dumneavoastră?

— Aștept să văd cum vor decurge lucrurile, dar nu am nici o îndoială.

— Nu-i rău, trebuie să o mărturisesc.

— Bine… Ai vrut să ne întâlnim? M-am bucurat să aud asta de la mama ta. Și, ți-am spus, pentru mine este important să fii în romanul meu.

— Ah da… Dar…

— Ce anume?

— Nu era pentru roman. În fine, cam același lucru… Când ne vedem, discutăm. Dar am vrut să ne întâlnim din alt motiv.

— Spune-mi.

— Am o temă la franceză pentru mâine și, sincer, nu înțeleg nimic, așa că m-am gândit că ați putea să mă ajutați un pic.

— …

Îmi luase piuitul. Știa că sperasem altceva venind la el. Aveam toate motivele să fiu dezamăgit. Nu pe scriitor dorise să-l întâlnească, ci pe cineva care să-l ajute la teme. Dar, la urma urmei, era poate un mod de a mă apropia de el. Confidențele ar veni astfel în capcana unui comentariu literar.

Când mi-a arătat textul literar, am înţeles imediat că nu va fi uşor. Era vorba despre *Balada spânzuraţilor* de François Villon. Cu riscul de a dezamăgi, trebuie să spun că nu am fost niciodată un mare amator de poezie medievală. În tinereţe am avut profesori formidabili, iar unii au pregătit pasiunea mea pentru cuvinte, dar am îndoieli că poate fi suscitat entuziasmul unui adolescent pentru franceza veche. Nu voiam să-i mărturisesc acest punct de vedere lui Jérémie, ca să nu-l descurajez. Dimpotrivă, am preferat să-mi supraestimez entuziasmul, subliniind cât de mult îmi plăcea poemul acesta. Nu a părut foarte convins; şi pe drept cuvânt; adoptasem o intonaţie de actor pe punctul de a pierde statutul episodic în spectacol.

Acestea sunt aşadar primele versuri:

Fraţi oameni, ce trăiţi şi după noi:
Potrivnici nu ne staţi, pietrite inemi,
Căci milă-având de noi sărmanii, apoi
Şi Domnul n-o uita din voi pre nimeni.
Vedeţi în furci, cinci, şase cum ne ţinem.
Dar carnea ce-mbuibatu-s-au hulpávă
De mult e putregai şi prav şi pleavă...
Ni-s pulberi osemintele şi zgure.
Nu râdeţi de osânda-ne grozavă,
Ci îl rugaţi pe Domnul să se-ndure![25]

25. „Epitaful în chip de baladă ce-au făcut Villon pentru sine şi soţii săi, adăstând a fi spânzurat cu ei dimpreună“, în *Opurile Magistrului Françoys Villon*, trad. de Romulus Vulpescu, Editura Tineretului, Bucureşti, 1958. (N. tr.)

Mai înainte am aruncat o privire pe manualul de franceză ca să-mi împrospătez memoria. Am citit astfel că François Villon scrisese acest poem în închisoare, gândindu-se că va fi poate condamnat la moarte. Puteam totuşi să încep să dramatizez miza textului.

— Trebuie să analizezi acest poem… ca şi cum l-a scris crezând că este ultimul. Fii atent la câmpul lexical.

— La ce?

— La câmpul lexical. Adică să regrupezi cuvintele aceleiaşi familii… Nu observi că sunt mulţi termeni violenţi?

— Ah, da, este adevărat, precum „devorată“, „putrezită“.
— Asta îţi dă o pistă… pentru analiză. La ce te duce cu gândul?
— Putrezită? La un fruct putrezit.
— Da, de ce nu. Altceva?
— Un corp care se descompune.
— Da, iată. Foarte bine.
— E sinistru. Nu pricep de ce domnul Martinez ne-a pus să citim aşa ceva.
— E un clasic al literaturii…

ANECDOTE PALPITANTE DESPRE KARL LAGERFELD (2)

Mama sa era o femeie sobră. Madeleine mi-a povestit că o văzuse într-o zi la Chanel; era deja bătrână. Iar Karl spusese cu o voce joasă: „Mama a avut totdeauna vârsta aceea…“ Dincolo de acest umor puţin caustic, simţeai că o iubea şi o admira, în pofida distanţei pe care o impunea. Rigiditatea ei te ducea cu gândul la o persoană carteziană, dar avea un fel de adicţie secretă: mergea la ghicitoare. În vara lui 1939 invitase o ghicitoare pe proprietatea lor. Îi făcuse semn micului Karl să nu facă zgomot, însă el asta obişnuia să facă. Liniştea era melodia preferată a mamei sale. Ce vârstă avea? Nu se ştia prea bine. Nu a dezvăluit niciodată adevărata sa dată de naştere. Poate patru sau cinci ani. Atunci s-a aşezat într-un colţ al salonului şi a privit vrăjit scena. I se părea că mama lui avea un aer de fetiţă când acea vânzătoare de viitor venea acasă cu cărţile ei. La un moment dat, cele două femei şi-au întors privirile spre el. Oare oftase prea zgomotos? Nu. Chiar şi respiraţia se reîntorcea în plămâni. Pur şi simplu erau pe cale să vorbească despre el. Mai târziu, Karl avea să înţeleagă despre ce discutaseră. Mama lui o întrebase pe ghicitoare: „Şi cel mic, el ce va fi?“ Ghicitoarea închisese ochii de parcă ar fi văzut mai bine formele viitorului în întuneric, înainte să spună cu voce sigură: „Preot!“ Mama lui Karl era cât pe ce să leşine. Chiar dacă era credincioasă, i se părea de neconceput ca fiul ei să îşi consacre viaţa astfel lui Dumnezeu. Nu-i plăcea deloc prezicerea asta. Şi putea chiar să o schimbe: uneori vrei să consulţi o ghicitoare nu pentru a cunoaşte adevărul, ci tocmai pentru a-l schimba. Din clipa aceea, tânărul Karl nu a mai pus piciorul în biserică. Mama lui i-a interzis să participe la vreo căsătorie sau înmormântare familială. În mod

bizar, şi cu toate că a dus o viaţă opusă celei de preot, a avut o viaţă cvasimonahală şi deseori a optat pentru un stil vestimentar destul de apropiat de cel al unui om al bisericii.

*

Nu am putut să procedez altfel decât să folosesc din nou anecdotele despre Lagerfeld. Îmi este imposibil să-mi prelungesc romanul cu un comentariu despre un text al lui François Villon. În stadiul acesta al naraţiunii ar fi fost un risc prea mare. Mai ales că încercările mele de analize au durat mai bine de o oră. Jérémie nu părea convins. Şi vedeam bine cât era de mirat. Nu înţelegea de ce un scriitor nu stăpânea la perfecţie istoria literaturii sau nu avea o cunoaştere absolută a intenţiilor fiecăruia dintre colegii săi. În ochii lui eram un fotbalist profesionist care, odată intrat pe teren, se dovedea incapabil să lovească mingea. Totuşi am încercat să-i explic faptul că puteai să scrii fără să fii obligatoriu un teoretician al scriiturii. Puteai chiar să fii autorul unei capodopere fără să ai nici un pic de cultură literară. Dar iată că Jérémie avea o imagine convenţională a scriitorului care locuieşte într-o mansardă, înconjurat de enciclopedii. Poate că ar trebui să fiu cinstit? Şi să spun că bâjbâi un pic în franceza veche. Chiar nu ştiam ce atitudine să iau faţă de el.

În sfârşit, Valérie se întorsese de la liceu şi a scurtat tortura. L-am părăsit pe Jérémie cu atât mai dezamăgit cu cât nu obţinusem nici măcar un crâmpei de informaţii care să-mi permită să-i schiţez portretul. Dar trebuia să nu mă grăbesc şi să nu mă descurajez. Proiectul meu presupunea o răbdare pe care nu o aveam neapărat. La drept vorbind suntem, din punct de vedere colectiv, din ce în ce mai nerăbdători, fiind obişnuiţi să obţinem totul foarte repede sau să fim legaţi unii de ceilalţi; vremurile în care trăim ucid răbdarea. Aşa cum faci yoga ca să te destinzi, ar trebui poate să o faci şi pentru a-ţi exersa aşteptarea. Din grijă pentru celălalt, ar trebui să ajungem sistematic în întârziere la întâlniri.

Pe bună dreptate, Valérie m-a rugat să o aştept în timp ce se pregătea. Aflându-mă singur în sufragerie, aveam impresia că mă întorc în timp. Era aceeaşi scenă ca la prima mea vizită. Chiar atunci Lola a trecut prin încăpere, răsplătindu-mă cu o înclinare a capului. Regresam: nu aveam nici măcar

dreptul la sunetul vocii sale. Dar puteam nota deja un detaliu interesant în ceea ce o privea: nu-şi anunţa apariţiile. Cu alte cuvinte, este genul acela de personaj care apare *subit* într-o încăpere. Mi-a adus aminte de Stavroghin, eroul din *Demonii* de Dostoievski. La un moment dat, se spune despre el că intră într-un salon începând să vorbească încă de pe hol. La fel ca în cazul Lolei, exista o formă de umilire a tranziţiilor.

De-abia îmi formulasem acest gând, că el a fost confirmat: Lola se ivise în faţa mea. Ca şi când picase din tavan. M-a fixat cu privirea preţ de o clipă, înainte să-mi şoptească:

— Fiindcă toată lumea vorbeşte cu dumneavoastră aici, am hotărât în cele din urmă să profit şi eu. Aşa că iată situaţia: sunt îndrăgostită de un băiat. Îl cheamă Clément şi este cu un an mai mare decât mine. De o lună ieşim împreună. Şi ne simţim bine. Dar ne-am cam înfierbântat. Vrea să facem dragoste. Iar eu ezit. Ezit pentru că el s-a culcat deja cu patru sau cinci fete din liceu. Toată lumea ştie. După asta a terminat relaţia cu ele. Simplificând: o parte din mine se teme să nu mă părăsească după aceea. Şi o altă parte crede că, orice ar fi, vreau să fac dragoste pentru prima dată cu el. Ce părere aveţi despre asta?

Nu am avut timp să reacţionez. Valérie a intrat în sufragerie, anunţându-ne vioaie aproape:

— Sunt gata! Apoi a adăugat privindu-ne: Ce vă spuneaţi voi doi?

— Şi noi avem secrete, a spus Lola.

— Credeam că tu nu vrei să fii în carte.

— M-am răzgândit. Bine, vă las.

Lola a ieşit din cameră fără să mă privească, lăsându-mă cu problema ei. La început am crezut că îşi râdea de mine. Dar a revenit, vorbind în şoaptă, ca să nu o audă mama ei, şi mi-a dat o bucată de hârtie pe care scrisese numărul de telefon al lui Clément. Voia să-l sun ca să-mi dezvăluie intenţiile sale. Iarăşi nu ştiam dacă este serioasă. Totul mi se părea foarte bizar.

În mijlocul sufrageriei, Valérie stătea în faţa mea. Era limpede că aştepta un comentariu referitor la felul în care arăta. Machiată, îmbrăcată într-o rochie mulată, cocoţată pe tocuri, ţinuta ei era trailerul a ceea ce gândea. În

mod evident părea mai aproape de o întâlnire galantă decât de una de afaceri. Chiar dacă nu puteam nega că arăta foarte bine, eram foarte stingherit. Totul mi se părea deplasat. Eram acolo ca să scriu o carte și cu siguranță nu pentru a căuta cine știe ce complicitate sentimentală.

Și-a exprimat din nou satisfacția de a o vedea în sfârșit pe Lola intrând în joc și a vrut să știe ce scria pe bucata de hârtie.

— Secret profesional, i-am răspuns cu umorul meu ineficient.

— Dacă vrea să vă vorbească, e perfect. Aveți noroc. Mie nu-mi spune nimic, e groaznic. La început, copiii îți povestesc ore întregi apariția celor mai neînsemnate bubițe, iar mai apoi, odată cu trecerea anilor, încep să-și ascundă cele mai dureroase suferințe.

— Într-adevăr.

— E stupid, deoarece cred că mă pricep mai bine la suferințe decât la zgârieturi, a spus ea cu o tristețe subită.

Dar tristețea asta nu a durat foarte mult, alungată de o nouă apariție (eram la un pas de o piesă de teatru bulevardier). Patrick se întorcea de la birou. A părut șocat să-și descopere soția atât de gătită înainte de a declara: „Literatura e o scuză bună“. Și-a însoțit afirmația cu un zâmbet, dar anumite zâmbete sunt crime. Mi-a părut rău că fusese atât de rece, mai ales că prânzul nostru fusese atât de amical. Când eram cu unul dintre personajele mele, mi se părea că pierd complicitatea cu celelalte; un fel de balansoar relațional. Dar puteam să-l înțeleg. Soția lui ieșea să ia cina cu un alt bărbat și nu-și ascundea dorința de a fi seducătoare. Fără să vreau, mă aflam în mijlocul poveștii lor de cuplu. Desigur, voiam peripeții pentru cartea mea, dar nu aveam nici un chef să declanșez un vodevil. Vorbele lui Patrick m-au făcut să mă gândesc să anulez cina, dar în acest caz riscam să pierd totul, să distrug eforturile depuse până acum.

I-am adresat câteva cuvinte prietenești, dar a intrat rapid în camera lui fără să-mi răspundă. Știam prea bine că nu am ce să-mi reproșez și dădeam vina pentru atitudinea lui pe contextul profesional extrem de stresant. Se vedea bine că era prost dispus. Valérie în schimb mi s-a părut foarte surprinsă: „Mi se pare straniu să-l văd reacționând astfel. De obicei nu-i pasă. Aveam

impresia că aş putea să iau cina cu Brad Pitt, şi asta l-ar lăsa rece. Se pare că nu…“ Aş fi vrut să-i spun ce ştiam: soţul ei nu fusese poate capabil să o spună în ultima vreme, dar o iubea. Iar ea nu-şi dădea seama de asta. Odată trecută stupefacţia primei impresii, Valérie nu deslușea în comportamentul soţului ei decât o acreală nelalocul ei. Nu-i plăcuse defel atitudinea lui. I se părea insuportabil să bombăni împotriva unei situaţii atâta timp cât nu faci nimic pentru a o schimba. Chiar am auzit-o şuierând: „E jalnic“. Mai mult ca oricând, relaţiile dintre ei erau explozive.

47

Am mers la un restaurant încântător. Valérie mi-a explicat alegerea ei: „Trec deseori prin faţa lui. Mi-am dorit întotdeauna să intru, dar am aşteptat ocazia potrivită“. A vrut să comande imediat: „Ce-ar fi dacă am lua ceva de băut?“ Nu ştiam cum să-i înfrânez entuziasmul. Bineînţeles că eram încântat de interesul pe care îl arăta; aveam ocazia să aprofundez cunoaşterea personajului meu (mă aşteptam, printre altele, să înţeleg ce motive se aflau la baza tensiunii flagrante dintre surori). Dar voiam cu orice preţ să evit zonele de ambiguitate. Dacă o apreciam pe femeia aceasta era pentru că o vedeam înainte de toate cu ochiul entomologului disecând un scarabeu. În mod evident era un decalaj între noi. Felul în care Valérie începea conversaţia avea să dovedească acest fapt:

— Nu mi se întâmplă des să iau cina cu un scriitor. E destul de interesant, totuşi.

— Nu ştiu de ce spuneţi asta, scriitorii sunt sinistri.

— Nu şi dumneavoastră. În interviuri, sunteţi sclipitor. Am citit tot ce puteam găsi despre dumneavoastră pe Internet. Oamenii vă adoră.

— Nu toată lumea.

— Vă referiţi la *Masque et la Plume*? Am ascultat emisiunea. E adevărat că sunt duri. Dar aşa sunt cu toţi. De fiecare dată când îi ascult, asist la un masacru. Mi se pare că merg prea departe. Poţi să critici o creaţie fără să deversezi atâta ură. Sincer, îi disprețuiesc.

— Ah, nu spuneţi asta, mai ales asta! Risc să pun replicile dumneavoastră în romanul meu şi nu vreau să le interpreteze greşit. Ştiţi, mă terorizează.

Spuneţi de bine despre ei, vă rog!

— A, da?

— Da.

— Ei bine… mi se pare că ai nevoie de mult curaj… ca să-ţi exprimi liber părerea… e bine?

— Da, foarte bine, continuaţi?

— E adevărat că trăim într-o perioadă lipsită de entuziasm. Prinde bine. Şi ei au deseori dreptate. Părerea lor contează mult pentru mine. Suntem norocoşi să avem asemenea ghizi culturali.

— Ah, da, perfect. Şi nu vreţi să spuneţi şi că sunt frumoşi?

— Acum, pentru că o spuneţi, e adevărat… au voci minunate. E miere pentru urechi.

— …

I-am adresat un zâmbet uşurat lui Valérie, de parcă tocmai fusesem achitat.

48

În acel moment a venit chelnerul, păşind nonşalant, dar ni s-a adresat vorbind foarte repede[26]. Cu toate că nu am înţeles care era felul de mâncare pe care îl recomanda, l-am ales. Valérie a citit meniul cu răbdare, ezitând, rătăcind, enervând chelnerul. Totuşi a rămas zâmbitor. Încă o dihotomie în ceea ce-l priveşte: se enerva amabil. În cele din urmă, a cerut acelaşi fel de mâncare pe care îl alesesem şi eu, explicându-şi alegerea: „Am comandat acelaşi fel ca dumneavoastră!“ Nu rata nici un prilej pentru a se păstra în limitele seducţiei. Şi cu cât continuam să-mi fac un portret deplorabil, cu atât părea mai admirativă faţă de autoironia mea. E foarte greu să schimbi o părere deja formată, fie ea bună sau rea. Puteam să devin dezamăgitor sau nefrecventabil, dar în acest caz riscam să o pierd. Cu excepţia unei uşoare înclinări masochiste, cui i-ar plăcea să se confeseze unui psihopat? Prin urmare, ce trebuia să fac? Situaţia mea era fără ieşire.

26. Nu am mai văzut niciodată o asemenea inadecvare ritmică între mers şi vorbit. (N. a.)

Valérie şi-a continuat şarja de întrebări. Degeaba îi spuneam că nu voiam să vorbesc despre mine, nu înceta să mă iscodească. Ai fi zis că doreşte să

scrie un roman despre mine. În timp ce-şi bea şampania, apoi vinul, îmi punea întrebări din ce în ce mai intime. Băteam pasul pe loc. Şi nu izbuteam să opresc hemoragia seducţiei. Mi se părea că sunt Marty McFly, eroul din *Înapoi în viitor*, când îşi întâlneşte mama în timpul călătoriei în trecut. Aceasta este fermecată de personaj, riscând să modifice tragic realul. Prezenţa sa poate pur şi simplu să anuleze propria naştere. Eram în aceeaşi situaţie: era pe cale să modific traiectoriile vieţilor pe care voiam să le surprind.

Acceptasem o singură întrebare pe zi în ce mă priveşte, dar limita fusese depăşită de mult. Voia să mă determine să vorbesc despre Marie. Cum ne-am întâlnit, cum a decurs relaţia noastră, cum ne-am despărţit. Era atât de complicat: cum să rezumi viaţa şi moartea unei iubiri? Acum pot să povestesc, iar Valérie va afla când va citi rândurile acestea, dar atunci am preferat să mint[27]:

27. Sau cum să inventezi un roman ca să-ţi salvezi romanul. (N. a.)

— După ultima noastră discuţie, în aceeaşi seară, i-am scris lui Marie. Am întrebat-o dacă preferă în continuare să fie singură în loc să fie cu mine. Mi-a răspuns imediat şi am schimbat câteva mesaje. Cred că eram amândoi fericiţi să ne vorbim din nou. În ultima vreme am înţeles multe lucruri. Nu am fost alături de ea când avea nevoie de mine. Şi asta a determinat-o să-şi dorească să facă pasul înapoi. Dar, citindu-i mesajele, mi s-a părut că îi lipseam puţin. Aşa că am hotărât să ne revedem. Toate astea s-au întâmplat într-un fel şi datorită dumneavoastră. Reacţia dumneavoastră m-a motivat să-i scriu.

— Minunat! a exclamat Valérie cu un entuziasm care m-a surprins.

— Da, e minunat, i-am răspuns gândindu-mă: numai dacă ar fi adevărat.

Nu m-am putut opri să nu mă gândesc la Marie din nou. Nu-i trimisesem nici un mesaj. Ea părăsise viaţa mea cu blândeţe şi lentoare, fără cea mai măruntă formă de entuziasm, o adevărată dispariţie. Ştiam că totul era din vina mea; fusesem absent. Încercase de mai multe ori să-mi vorbească şi nu auzisem nimic. De ce mă retrăsesem atât de mult în sinea mea? Regretam amarnic, dar era prea târziu. Deseori am fost pus în situaţia de a fi în decalaj faţă de propria viaţă. Sunt genul căruia îi vin cele mai fericite replici, când

interlocutorul este deja departe. Acum aș fi putut să încerc să-i explic totul lui Marie. Să-i spun că trecusem printr-o perioadă stranie, în care nimic nu mai avea farmec. Un soi de depresie, desigur, în care nu mai aveam luciditatea fericirii noastre. Sunt momente în care călcăm în picioare atât de ușor ceea ce este minunat. Tocmai am spus că nimic nu mai avea farmec, e fals. Aveam o predilecție pentru distrugere. Și, dacă mă gândesc bine, mi se părea că nu o meritam pe Marie. Că nu meritam relația noastră. Știu unde să caut sursa unei asemenea angoase. Dar nu voiam să mi-o mărturisesc. Eram prea obosit ca să-mi vorbesc mie însumi. Așa că m-am lăsat dus de valul acestei închideri în mine.

— Nu mă ascultați? m-a întrebat Valérie.

— Ba da, cum să nu.

— Și despre ce vorbeam?

— Despre… Într-adevăr, eram cu gândurile aiurea.

— Nu face nimic! Eu, când mă gândesc la altceva, nu las niciodată să se vadă asta! Îmi spun că celălalt va observa în privirea mea că nu-l ascult. Dar nu, revin în discuție, și el nu a observat nimic. În schimb, la dumneavoastră se vedea foarte bine că erați cu gândurile în altă parte.

— Va trebui să-mi spuneți secretul dumneavoastră. Eu nu pot să ascund nimic.

— Sper că totuși nu vă plictisesc…

— Nu, deloc. M-ați făcut să vorbesc despre mine și, deodată, asta mi-a dat de gândit. Iertați-mă. Ce spuneați?

— Nimic deosebit. Doar că eram fericită pentru dumneavoastră. Și începusem să vă povestesc despre un cuplu de prieteni care s-au reîmpăcat după ce s-au despărțit.

— Ah, da, mi se pare că în zilele noastre se întâmplă din ce în ce mai des.

— Nu știu. Dar, în orice caz, cred că și-au dat seama că erau și mai nefericiți unul fără celălalt decât împreună.

— Într-adevăr, este un bun motiv ca să încerci din nou, am spus fără să o cred.

După această paranteză, Valérie s-a întors la povestea mea. Cu prilejul primei noastre discuții, avea senzația că am încercat să minimalizez durerea

despărţirii mele. Aşa că era fericită să afle că lucrurile poate se vor aranja. Dată fiind reacţia ei, m-am simţit ridicol. Mă înşelasem cu totul asupra intenţiilor sale[28]. Entuziasmul ei nu părea deloc epuizat. Mai mult, îmi vorbea cu o bunăvoinţă amicală. Hotărât lucru, îmi lipsea luciditatea. Chiar dacă relaţia cu soţul ei o dezamăgea, nu se imagina alături de un alt bărbat. Avea să precizeze asta în câteva minute.

28. Poate că în relaţiile mele cu femeile sunt un adevărat romancier. (N. a.)

Fusesem un prost să mă închid în principii. Ce mă împiedica să scriu despre Valérie, schimbând vieţile noastre? Începeau să-mi placă discuţiile şi reflecţiile sale. Forţându-mă să vorbesc despre Marie, mă obligase să verbalizez ceea ce trăisem. Iar asta n-o făcusem niciodată, sau nu îndeajuns. De îndată ce unii dintre prietenii mei voiau să vorbim, schimbam subiectul. De altfel, eram uimit să constat uşoara tentă autobiografică pe care o lua acest roman. Aşa se întâmplă mereu: cu cât te îndepărtezi de lucruri, cu atât le vezi mai bine. Ocupându-mă de alţii, nu puteam evita să nu povestesc şi despre mine. Dar chiar aveam chef de asta?

49

Valérie simţea mai mult sau mai puţin acelaşi lucru. A sfârşit prin a vorbi despre ea, spunându-mi că întâlnirea noastră acţionase ca un detonator.

— De când m-aţi pus să vorbesc despre mine, înţeleg mai multe lucruri. Ar trebui ca toţi să avem alături un scriitor în pană de inspiraţie.

— Sunteţi amabilă!

— Spun asta ca să vă fac să zâmbiţi, dar este adevărat. De două zile, văd lucrurile diferit.

— De exemplu?

— Mi se pare că nu mai pot aştepta. Sunt pe cale să mă sting. Nu a fost nevoie să vorbesc prea mult, ca să vă daţi seama că nimic nu mergea. Am patruzeci şi cinci de ani şi simt în mine o formă de urgenţă. Asta nu mai poate continua.

— E firesc să treci prin perioade de îndoială.

— Nu este o îndoială, este o evidenţă.

— Și vreți să vă părăsiți soțul?

— Da.

— Nu sunt aici ca să vă judec, dar mi se pare că vă pripiți. Că lucrurile sunt mai complexe decât credeți.

— Poate, dar am nevoie să iau o decizie. Să ies din blocaj. Să fac o schimbare.

— Puteți face lucrurile progresiv.

— Ce vreți să spuneți? Să-mi găsesc un amant? N-am nici un chef.

— Nu, mă gândeam să vă acordați mai mult timp dumneavoastră…

— Să plec o săptămână singură în vacanță, nu? Chiar credeți că de asta am nevoie? Nu am chef să folosesc jumătăți de măsură. Trebuie să iau o decizie și să fiu lucidă.

— …

— Nu faceți fața asta. Sunt gata să înfrunt toate consecințele care vor apărea. Și chiar să mă înșel. Dar viața mea nu mai poate continua așa.

Se făcuse liniște, mai ales pentru că nu știam ce să spun. Părea hotărâtă să-și părăsească soțul, dar nu avea nici o intonație tragică. Continuam să cred că ea nu-și dădea seama de ceea ce spunea. Uneori, în sminteala efemeră a unei hotărâri, anunțăm o decizie importantă. Dar, odată luată, ne confruntăm cu radicalitatea ei pragmatică. Valérie nu părea că evaluează suferința pe care o implica alegerea sa. Nu menționa probabila traumă a lui Patrick și nici disperarea copiilor săi; vine o vreme în care contează numai propria salvare și pot să înțeleg acest lucru. Vorbise despre o urgență, apoi sfârșise prin a spune: „Viața e scurtă“. Propoziția pe care o rostim când lipsa fericirii devine insuportabilă.

50

Mi se părea că lui Valérie îi lipsește luciditatea în legătură cu drama sentimentală care se contura, și, mai mult, era din ce în ce mai veselă. Sigur, eram gata să terminăm cea de a doua sticlă de vin roșu. Trebuia să încetinesc, riscam să nu mai fiu în stare să retranscriu ceea ce discutaserăm. Dar mă lăsam purtat de val în seara aceasta plăcută. Mi se întâmpla să uit că lucram. În orice caz, asta e definiția scriitorului: nu se știe niciodată când lucrează.

Este singura meserie în care poți să vorbești ore în șir cu rezultate minime, sub pretextul că tocmai ești pe cale să faci un lucru extraordinar (fiecare cu alibiurile sale).

Printre alcool și vagabondaj amoros, uitasem să o anunț de călătoria pe care urma să o fac împreună cu mama ei. A izbucnit într-un râs copios auzind așa ceva. Ideea de a mă vedea plecând cu Madeleine la capătul lumii i se părea sincer rizibilă. „Povestea voastră începe să fie cam fără noimă!“ mi-a spus ea, în timp ce își turna de băut. Cum îmi schimb părerea după cum bate vântul, acum aveam chef să o aprob. Aventura mi se păruse romanescă și pasionantă, dar oare nu avea ea dreptate? Ce aveam să fac la Los Angeles cu o persoană în vârstă, pe care abia dacă o cunoșteam? Dar până una-alta era mai bine să las deoparte întrebările. Ciclotimia curgea din nou prin vinele mele. În orice caz, mă temusem degeaba de reacția lui Valérie. Mă gândisem chiar că avea să ne împiedice să plecăm. Asta mă determinase să cumpăr biletele fără să o anunț, ca să o pun în fața faptului împlinit. Dimpotrivă, în cele din urmă, a spus de ce era o nebunie superbă să trăiesc pentru mama sa. „Pentru ea este balsam pus pe inimă“, a adăugat Valérie încetișor.

Formularea mi s-a părut pe cât de frumoasă, pe atât de plină de sens. Am văzut în ea, în mod eronat, cu siguranță, o aluzie la conflictul care o afecta foarte mult pe Madeleine, conflictul dintre cele două fiice ale sale. Așadar, călătoria noastră i-ar face bine, *i-ar schimba ideile*, conform acestei expresii stranii. Dacă am putea să ne schimbăm ideile așa cum schimbăm apa dintr-o vază. Mi-am încercat din nou norocul, ca să aflu mai multe:

— Ah, sora mea… Chiar vreți să stricați seara noastră?

— Deloc.

— Totuși, îmi lipsește, a spus ea deodată, puțin tristă, dar era o tristețe indusă de alcool.

Deseori, beția este un drum care se bifurcă: unul duce spre agresivitate, și celălalt spre împăcare; spre ranchiună sau spre iertare. Se pare că pentru Valérie alcoolul duce spre pacifism.

— Puteți să-i dați un telefon ca să-i spuneți.

— Imposibil. Nu ne mai vorbim de multă vreme. Nici măcar nu mai știu când a fost ultima oară!

— Din acest motiv a plecat la Boston?
— Da, sigur. Ruptura a fost prea brutală.
— …

*

DOUĂ SURORI

Valérie s-a născut la un an după Stéphanie. Dar, destul de repede, era aproape imposibil să ştii care dintre ele era sora mai mare. Împărţeau totul, aveau aceleaşi gusturi şi aceiaşi prieteni, încât se spunea deseori despre ele că sunt de nedespărţit. Au mers să-l vadă pe Michael Jackson în iunie 1988 la Parc des Princes şi formaţia The Cure la sărbătoarea muzicii din Place de la République, în 1990. Amintirile uneia avea consecinţe asupra amintirilor celeilalte; li se întâmpla să nu mai ştie cine trăise ce, într-atât se amestecau poveştile lor. Aceasta a fost prima mişcare a unei relaţii idilice.

Era dificil de spus când se schimbaseră lucrurile. Otrava comparaţiei începuse progresiv să le cangreneze relaţia. Poate că era din cauza unui băiat care o preferase pe una în detrimentul celeilalte. Simpla privire a unui Théo sau a unui Léo ar distruge o relaţie atât de unită dintre surori? Nu, era absurd. Atunci? Avea legătură cu căderea aceea de la schi. Dar părea o nebunie să-ţi imaginezi că tensiunile apăruseră în acele momente. Totuşi, este o ipoteză pe care Valérie nu ar îndepărta-o. Incontestabil, fusese un moment de cotitură.

Cele două surori se distrau pe pârtia de schi în timpul vacanţei de iarnă. Dormeau puţin şi stăteau de vorbă cu prietenii lor după ce se dădea stingerea. Aşa că şi oboseala avusese un rol. După-amiaza li se permisese să schieze singure. La urma urmei, aveau cincisprezece şi şaisprezece ani. Le plăcea să se oprească în vârf de munte şi să se tolănească pe şezlongurile barurilor de la înălţime. Amândouă erau foarte sportive, dar era atât de bine şi să nu faci nimic, să stai pur şi simplu sub soarele care părea atât de aproape. Îndărătul ochelarilor negri se uitau la băieţii mai mari decât ele, sperând să nu treacă drept puştoaice. Momentele ca acestea semănau perfect cu fericirea.

Într-una din aceste zile minunate, coborând spre staţiune, amândouă au căzut urât. Într-o inconştienţă totală, au decis să coboare împreună pe pârtie,

fiecare având o cască în ureche. Valérie le uitase pe ale sale la cabană. Le plăcea mult să asculte muzică în timp ce schiau și le plăcea să coboare ascultând *Where Is My Mind?* a lui Pixies. Bineînțeles că era periculos, dar erau niște schioare foarte bune și ajungeau la stațiune pe un traseu relativ ușor. Se distrau alunecând cu schiurile lipite și capetele întoarse una către cealaltă, ca să asculte melodia. Dar a fost de-ajuns un simplu ecart pentru ca schiurile să se încrucișeze și să ducă la o cădere violentă. Stéphanie a început să urle de durere, în timp ce Valérie nu avea nimic. Echipa de salvare a ajuns destul de repede, iar rănita a fost transportată pe targă până la stațiune. A fost dusă cu ambulanța la spitalul din Chambéry, unde a primit diagnosticul de dublă fractură de tibie. Timp de două ore, Stéphanie a stat singură în cameră fără vești de la sora ei, făcându-și tot felul de gânduri. Nu apăruseră încă telefoanele mobile. Valérie se străduia să obțină vești, iar după ce a aflat unde era Stéphanie, a luat un autobuz care mergea spre Chambéry. Odată reunite, s-au îmbrățișat. „Mai mult de teamă decât de suferință“, credea Valérie. Însă pentru Stéphanie se isprăvise cu vacanța la munte. A doua zi se întorcea la Paris însoțită de Madeleine, care plecase de la serviciu, ca să facă un drum dus-întors de urgență.

Valérie a rămas singură a doua săptămână din vacanță și și-a făcut noi prieteni. Era trist, dar nimic grav. Cele două surori își vorbeau la telefon, iar Stéphanie îi spusese călduros: „Profită și pentru mine“. Dar nu putuse să nu se întrebe: „De ce eu, și nu ea?“ Nu era nimic agresiv în acest gând. Era o simplă constatare că o aceeași atitudine dusese la două consecințe radical diferite. Se zbătea ca peștele pe uscat fără să facă nimic, în timp ce Valérie își petrecea vremea pe pârtie. Așadar, destinul alesese să o favorizeze pe sora ei. „De ce eu, și nu ea?“ își repeta ea din când în când ca o melodie care îți rămâne în minte. Una din acele melodii de care nu reușim să scăpăm, chiar dacă nu ne place.

Trebuie să mai precizăm ceva. Profitând că era singură, Valérie s-a apropiat de Malik, tânărul monitor de schi pentru care cele două fete făcuseră o pasiune. În ultima zi, cu prilejul serii de rămas-bun, Malik observase cu câtă admirație îl privea Valérie. Ameţit de băutură, sfârșise prin a o săruta pe Valérie într-un colț discret al sălii, apoi se retrăsese. O sclipire de luciditate i-

a amintit vârsta foarte fragedă a partenerei sale. Dar, oricât de neînsemnat a fost, acel sărut existase. Iar Valérie îi povestise surorii sale, desigur fără să-şi imagineze lovitura de pumnal în inimă pe care avea să o simtă. Era o nedreptate adăugată altei nedreptăţi. Stéphanie s-a întrebat o clipă dacă Valérie nu planificase totul. Să cadă ea, ca să aibă cale liberă. Poate că medicamentele împotriva durerii o făceau să-şi piardă minţile. Dar fără îndoială în momentul acela intrase în sfera resentimentului.

Cu toate că cele două surori păreau în continuare unite, Stéphanie dezvoltase un soi de neîncredere faţă de Valérie. Nu-i mai mărturisea toate detaliile vieţii sale intime şi punea la cale din când în când ieşiri fără să-i spună. Valérie era uimită, dar la urma urmei nu erau obligate să facă totul împreună. Anul următor, când s-a pus problema să meargă din nou la munte, Stéphanie a preferat să meargă cu o prietenă. Era pentru prima dată când nu plecau la schi împreună. Valérie nu a înţeles decizia ei. Evident, ar fi putut să-i propună să meargă şi ea. Dar asta era. Probabil că era încă traumatizată după accidentul de anul trecut, iar ideea de a schia împreună îi aducea fără să vrea aminte de căderea dureroasă. Şi, prin urmare, de suferinţă. Stéphanie nu vorbea însă despre asta; spunea pur şi simplu că se bucura să primească invitaţia din partea familiei uneia dintre prietenele sale. Distrugea obişnuinţa dintre ele zâmbind.

Şi această situaţie a continuat. Din ce în ce mai des, Stéphanie îşi făcea planuri fără sora ei. Cinema, ieşiri, serate. Valérie nu putea decât să constate: „Nu mai este ca înainte“. Era cu adevărat tristă, dar nu îndrăznea să vorbească despre asta. Nu-i venea să se îndrepte spre cea care, după câte se părea, o respingea. Nu putea să-şi imagineze că pe Stéphanie încă o măcina gândul „De ce eu, şi nu ea?“. Iar lucrurile nu se aranjau deloc. După episodul Malik, a mai fost o altă întâmplare. De câteva săptămâni, Valérie ieşea cu Benoît, un băiat un pic mai mare decât ea şi care cânta într-un grup de rock. Un fel de clişeu de seducţie pentru fetele de şaptesprezece ani. Dar deseori suferim când ne luptăm cu clişeele. Uneori nu-i dădea nici o veste, iar asta o dispera pe Valérie. Ne aflam în mitologia primei iubiri care ne răneşte. Încerca să găsească puţină alinare la sora sa, care era însă incapabilă să rostească măcar o vorbă. Privirea ei spunea: „Tu ai deja un tip super, iar eu

sunt singură. Nu vrei să te și consolez când o să dispară?“ Nu era nici o îndoială: puteam vorbi explicit despre gelozie. Despre gelozia care ucide orice bunăvoință. Se întâmplase la fel ca la schi, gândea Stéphanie. Îl întâlniseră pe Benoît amândouă la un concert, dar el o preferase pe Valérie. Când erau una lângă cealaltă, ea cădea mereu.

În miasmele sale paranoice, Stéphanie se gândea uneori: sora mea îmi umbrește destinul, mi-a furat viața. Da, mă împiedică să trăiesc ceea ce trebuie să trăiesc.

Copiii dintr-o familie sunt comparaţi adeseori. Iar asta este absurd: o educație comună nu presupune desigur existența unui talent și a unor aspirații identice. Sigur, cadrul primilor ani marchează întreaga viață, dar partea de autonomie este mult mai mare: vedem existențe haotice rezultate din copilării fericite și o mulțime de existențe strălucite rezultate din copilării nefericite. Stéphanie știa prea bine că nu ar fi trebuit să se lase blocată în această competiție sterilă. Cu atât mai mult cu cât tot ea pierdea. După întâmplarea de la schi și cea a îndrăgostitului s-a ajuns la esențial: studiile. Esențial, pentru că societatea noastră măsoară din nefericire talentul fiecăruia, cel puțin în timpul primei părți a vieții sale.

După bacalaureat, Stéphanie picase examenul de admitere la Sciences-Po. Asta nu era o dramă, numai că anul următor dosarul lui Valérie avea să fie acceptat. Acasă toată lumea s-a bucurat, s-a băut șampanie. De fapt, nu era răspunsul final: trebuia să treacă examenul oral. Pentru Stéphanie, felul acesta de a o sărbători pe Valérie punea în evidență din nou propriul eșec. Continua să se închidă într-o comparație fără sfârșit. Era cu atât mai absurd cu cât avea rezultate foarte bune la Facultatea de Litere. Inutil: rana narcisică nu-și oprea cangrena. O rană care fusese alimentată încontinuu ani de zile cu zgârieturi invizibile. Este dificil să măsori suma ranchiunei care se găsește într-un individ.

Vine o zi în care această ranchiună devine nesfârșită. Valérie aștepta să-i ajungă prin poștă notificarea cu data pentru examenul oral, dar nu primise nimic. La vremea aceea Internetul nu exista și nu era ușor să obții informații. În cele din urmă, a mers la Sciences-Po unde a aflat că examenul oral avusese

deja loc. A leşinat în birou, dar nu se mai putea face nimic, ea nu putea să intre la facultate în acel an. Lipsise de la examenul oral, şi asta îi eliminase orice şansă. „Nu am primit notificarea!“ striga ea în faţa secretarei, înduioşată de disperarea fetei. I-a explicat că notificările fuseseră expediate prin poştă cu confirmare de primire. A verificat într-un dosar că scrisoarea trimisă lui Valérie nu se întorsese, iar asta însemna că cineva o primise în locul ei. S-a gândit imediat la sora ei. Simţise în sinea ei vibraţiile insidioase ale geloziei. Dar nu putea să o acuze direct. Stéphanie ar nega, s-ar preface că e jignită, s-ar victimiza numai la ideea că ar putea fi considerată responsabilă de un asemenea gest. Şi, în orice caz, nimic nu avea cum să dovedească vinovăţia sa.

Totuşi, familia a făcut o anchetă pe lângă vecini şi portăreasă, fără nici un rezultat. În cele din urmă, Stéphanie i-a spus: „Nu-i nici un secret că tu crezi că eu am făcut-o. Nici nu-ţi imaginezi cât mă răneşti“. Iar Valérie s-a văzut obligată să o liniştească: „Ba nu, ştiu bine că nu ai făcut-o tu…“ Cu toate acestea, îndoiala persista.

Au urmat amândouă cursurile de la Sorbona. Pentru că Valérie nu s-a reînscris la Sciences-Po, în pofida încurajărilor părinţilor ei. Rana fusese prea adâncă şi nu mai avea curajul să-şi continue destinul cu un tren care avea întârziere. Şi, în sfârşit, îi era bine unde se afla. Tocmai împlinise 18 ani, îi plăcea noua viaţă, avea timp liber. Primele luni au fost destul de plăcute, a precizat Valérie. Se reapropiase de sora ei, tandemul lor aproape că regăsise energia din adolescenţă. Stéphanie îi dădea cursurile din anul precedent şi o ajuta. Era bine să ai o soră mai mare care să-ţi arate drumul. Dar, într-o bună zi, a lipsit un duplicat dintr-o mapă dată de Stéphanie, iar viaţa lui Valérie a fost zdruncinată.

Foaia aceea care lipsea o obseda. Părea simbolul unei pagini albe incluse într-o naraţiune: un element absent, care blochează înţelegerea succesiunii faptelor în totalitatea lor. A început să caute foaia respectivă în camera surorii sale, unde domnea ordinea: Stéphanie era genul ordonat, dublat de o înclinaţie pentru arhivare. Acesta era motivul pentru care păstrase dovada delictului său? Era inexplicabil. Sau dorea inconştient să fie demascată? Într-

un fel, era ca și când ar fi găsit o altă modalitate de a spune ce avea pe suflet. Descoperind confirmarea de primire a notificării pentru oral de la Sciences-Po în ungherul unui sertar, lui Valérie i s-a făcut rău. A rămas inconștientă o vreme, întinsă pe podea. Când și-a revenit, s-a târât până la baie și a stat multă vreme sub duș: avea nevoie să se spele de ceea ce tocmai aflase.

Ar fi vrut să nu spună nimic despre ceea ce descoperise, pentru a evita consecințele, dar era imposibil. Se citea pe fața ei totul. Mama ei a observat și a trebuit să-i mărturisească. În aceeași seară, a avut loc o lungă discuție între cele două surori și părinții lor. Stéphanie, lividă, a încercat să-și justifice gestul. A pomenit despre un impuls pe care nu a știut să-l stăpânească. Valérie i-a replicat că cele șase luni de minciună care au urmat nu puteau fi dominate de un impuls, ci de un extraordinar sânge rece. Stéphanie a implorat-o să o ierte – asta i se putea întâmpla într-o bună zi și ei –, dar nimic nu putea schimba gravitatea celor petrecute. Ceva se rupsese definitiv. Valérie nu mai voia să vorbească cu sora ei, iar aceasta a părăsit Franța câteva luni mai târziu.

S-au revăzut o singură dată, la înmormântarea tatălui lor.

*

Valérie mi-a mărturisit că practic nu vorbea niciodată despre poveștile astea vechi. Pe atunci, mulți dintre prietenii lor comuni au încercat să le împace; zadarnic. Toată lumea încercase să înțeleagă gestul lui Stéphanie, să-i găsească chiar scuze. Dar totul se terminase. Valérie afla vești despre sora ei prin intermediul mamei lor, însă nu avea nici o reacție. Poate că asta era senzația cea mai îngrozitoare: anestezia. Nu avea nici resentimente, nici ranchiună; nu simțea nici nostalgie după vremea în care se înțelegeau bine. Stéphanie încercase uneori gesturi împăciuitoare, trimisese cadouri când se născuse Lola, apoi când s-a născut Jérémie. Însă Valérie nu a reacționat. Nu putea să-i spună mulțumesc surorii sale.

Ca să mai destind atmosfera, i-am propus să punem la cale împreună o călătorie la Boston. După mamă, fiica: aș putea să mă specializez în călătorii tămăduitoare pentru familia Martin. Valérie mi-a repetat că totul aparținea trecutului, că rana se închisese definitiv, dar am simțit persistența durerii.

Valérie iertase, dar nu voia să-şi revadă sora. Într-o bună zi, cine ştie, poate lucrurile se vor schimba, şi ele se vor întâlni (chiar dacă era sub influenţa alcoolului, mărturisise totuşi că sora ei îi lipsea). Era dorinţa cea mai arzătoare a lui Madeleine. Şi eram convins că Valérie avea să-i ofere acest cadou mamei sale înainte de a fi prea târziu.

51

Era aproape miezul nopţii: timpul trecea mai repede în ritmul confidenţelor. Eram aici pentru cartea mea, petreceam o seară agreabilă în compania ei. Îmi plăcea felul ei de a povesti greutăţile prin care trecuse fără să se plângă, de a găsi distanţa potrivită între adevărul unei emoţii şi punerea în scenă a unei naraţiuni. Avea o autoficţiune delicată. „Dat fiind că nu am mers niciodată la psiholog, e chiar o senzaţie nouă să vorbesc astfel despre mine“, a observat ea înainte de a adăuga că începea să-i placă. Se temea să nu devină dependentă de darul meu de a asculta. Ce se va întâmpla cu ea după ce cartea va fi scrisă şi o voi abandona pentru alte personaje? „Am putea foarte bine să continuăm să ne vedem. Şi aş fi foarte fericit. De obicei, când termin un roman, îmi părăsesc personajele. Dar de data asta ar fi diferit…“ Mi-a zâmbit. Rostind această ultimă propoziţie, mi-au venit în minte fostele mele personaje. Odată cartea terminată, ne-am despărţit. Există o viaţă după ce ai fost în paginile unei cărţi? Mă întrebam uneori dacă Markus era în continuare cu Nathalie[29] şi dacă, dincolo de romanul meu, erau fericiţi.

29. Personaje ale romanului *Delicateţe* de David Foenkinos. (N. tr.)

52

Era vremea să plecăm. Nu băgaserăm de seamă că eram ultimii clienţi. Figuranţii acestei seri părăsiseră decorul cât se poate de discret. Chelnerul a părut mulţumit de plecarea noastră, care îl scutea de iniţiativa delicată de a da pe cineva afară. Ne-a spus „Bună seara“ cu intonația celui care ar fi spus „Bună ziua“.

Aerul curat de afară ni s-a părut o binecuvântare. O bine-venită aerisire a neuronilor. Nu ştiu de ce m-am lăsat dus de val şi am băut atât, în pofida oboselii şi a nevoii de a rămâne concentrat. Poate pentru a fi pe aceeaşi lungime de undă cu Valérie. Nu petreci seri agreabile decât în echilibrul băuturilor. Două persoane sobre au multe de împărtăşit; două persoane ameţite de băutură, încă şi mai multe; dar o persoană sobră şi una ameţită de băutură au oare posibilitatea de a avea ceva de vorbit? Prin această teorie justificam faptul că mergeam clătinându-ne uşor prin întuneric. Valérie mă ţinea de braţ ca să nu cadă, dar rămânea destul de lucidă ca să-mi arate drumul. Mi-a spus de mai multe ori că nu mai băuse atât de mult şi că asta îi făcea bine. Era adevărat, ne era bine. Doi necunoscuţi beţi în noapte, rătăcind ca să mai prelungească puţin acest moment deosebit. Îmi plac orele când eşti complet deconectat; momentele în care nu mai ai de dat socoteală propriei vieţi.

Straniu, dar de fiecare dată când formulez ceva despre starea de bine, lucrurile o iau razna. Din superstiţie, ar trebui să nu verbalizăm vreodată nici cea mai neînsemnată aluzie la fericire.

În starea în care era, mi s-a părut că ar fi de preferat să o însoţesc pe Valérie până la uşă. Prinsă de discuţia noastră, nu a considerat necesar să se uite la telefon. Aşa că nu a ştiut de mesajele soţul ei, care îşi exprima neliniştea. Patrick o aştepta în sufragerie, cu nervii întinşi la maximum. Nu mai era deloc acelaşi bărbat cu care luasem prânzul mai devreme. S-a repezit la mine, urlând:

— Ai venit ca să dai totul peste cap!

— Dar… nu… deloc.

— N-ar fi trebuit să am încredere. Cât de cretin am putut să fiu ca să-ţi vorbesc! Hai, du-te acasă!

— Nu ar trebui să-i vorbeşti aşa! Calmează-te! s-a enervat subit Valérie, ca şi cum i-ar fi trebuit câteva secunde ca să priceapă cât de enervat era soţul ei.

— Tu te vezi? Te întorci beată la ora 1 dimineaţa cu un bărbat.

— Doar am însoţit-o, i-am spus.

— Tu să taci! Du-te acasă şi să ne laşi în pace. Cu cartea ta de rahat pe care vrei s-o scrii despre noi!

— Încetează! a urlat Valérie.

— Nu e treaba ta. Este între noi doi. Du-te la culcare! a spus Patrick, apucând-o de braţ pe soţia lui.

— Ia mâna de pe mine!

În acel moment, cei doi soţi au întors capul şi i-au văzut pe Jérémie şi pe Lola încremeniţi pe hol, cu o expresie între spaimă şi stupefacţie întipărită pe chip.

Valérie s-a repezit la ei:

— Mergeţi la culcare, nu-i nimic.

— Dar, mamă, urlaţi. Ce s-a întâmplat?

— Nimic. Tatăl vostru a înnebunit!

— Eu? Eu am înnebunit? Ba nu, am înţeles tot! Vedeţi prea bine că mama voastră bate câmpii! E beată. Şi mergeţi la culcare, v-am spus!

— Sunteţi siguri că totul este în regulă? a întrebat Lola îngrijorată, privindu-l pe tatăl ei.

— Da! a răspuns Patrick, încercând de data asta să nu mai ţipe.

Adolescenţi nici nu s-au clintit. Valérie a sfârşit prin a-i însoţi în cameră, vorbindu-le cu o voce liniştitoare. Aşa că m-am trezit singur faţă în faţă cu Patrick şi privirea lui ucigătoare. Aveam de ales între a pleca sau a primi un pumn. Mi s-a părut de preferat prima variantă.

53

Am părăsit rapid apartamentul familiei Martin, fără să-i spun măcar bună seara lui Valérie. Am rămas o clipă în penumbră în faţa uşii, ca să mă asigur că situaţia se calma. Bizar însă, nu eram neliniştit. Patrick era roşu de furie,

dar ştiam că nu este violent. După o vreme, am auzit-o pe Valérie spunând: „Să nu mai vorbeşti cu mine!“, desigur după ce revenise în sufragerie, iar apoi nimic. Părea că lucrurile se calmaseră, şi fiecare dintre ei se retrăsese într-un colţ. Aveam senzaţia că pornisem o ceartă care putea fi ultima; o ceartă din care nu-ţi mai revii. Mi-o imaginam pe Valérie gândindu-se. Ce să fac? Să-i trimit un mesaj? Sau lui Patrick? Ca să mă scuz pentru ceea ce ar fi putut crede şi să încerc să calmez lucrurile. Eram pierdut. Era mai bine să las să treacă furtuna sau uraganul (nu ştiam prea bine codul meteo al dezastrului).

Odată ajuns afară, m-am aşezat pe o bancă din apropiere ca să-mi vin în fire. M-am gândit iarăşi că relaţia nu se va reface în seara asta. Valérie nu l-ar ierta niciodată pentru atitudinea lui. Poate că ei i se făcuse ruşine, pentru că Patrick se comportase astfel sub privirile mele. Ea se gândise deja să-l părăsească, iar el sfârşise prin a se sabota. De altfel, exista o legătură puternică între ei. Când simţi că celălalt se îndepărtează, se întâmplă să acţionezi împotriva propriilor interese. Când intri în panică, oferi motive suplimentare să fugă celui iubit. Pe scurt, în viaţa sentimentală, îţi petreci timpul faultându-te singur.

Patrick îşi pierduse complet luciditatea. El, care îşi iubea soţia, se lăsase dominat de o impulsivitate intolerabilă. Ar fi putut să o întâmpine zâmbind, întrebând-o dacă a petrecut o seară agreabilă. Dar comportamentul lui era cel al unui om rănit. Totuşi nu-mi venea să-i iau apărarea. În naufragiul său, îmi lua şi proiectul meu. Ceea ce, din punctul meu de vedere de scriitor egoist, era adevărata catastrofă a serii. Era clar: acum eram exclus. Nu-l vedeam vorbind din nou cu mine şi povestindu-mi necazurile profesionale. Şi îi împiedica şi pe ceilalţi membrii ai familiei să-mi vorbească. După 39 567 de cuvinte, iată-mă în impas. Mai rău: nu mai aveam decât un singur cuvânt de scris acum:

SFÂRŞIT

54

Am mai zăbovit puţin pe bancă. Şi noaptea părea să fie o pauză. Nu trecea

nimeni, iar maşinile erau rare. Ai fi zis că Parisul era în pană de inspiraţie. În cele din urmă, m-am ridicat ca să merg acasă. După câţiva metri, speranţa reînviase. Mersul este sprijinul meu dintotdeauna. Puteam imagina urmarea poveştii familiei Martin. Asta mi-am spus. Îmi rămânea această posibilitate: să revin la roman.

55

Ajuns acasă, am ştiut imediat că nu voi putea dormi. Am mers la baie şi mi-am dat cu puţină apă pe faţă. Dar nu avea nici o legătură cu beţia. Scena cu membrii familiei Martin parcă îmi eliminase alcoolul din sânge. Privindu-mă în oglindă, a trebuit să recunosc că nu mă pricepusem niciodată să gestionez bine lumina. Un neon necruţător îmi oferea o versiune neretuşată şi lividă a mea. Şi nu era momentul. Pradă îndoielii, aş fi preferat să mă liniştească un chip mult mai agreabil. Contrar a ceea ce îmi imaginasem pe drum, mi se părea absurd acum să inventez urmarea unor existenţe reale. Trebuia să aleg tabăra: realitate sau ficţiune. Nu credeam în amestecul celor două. Sigur, mai aveam de făcut călătoria împreună cu Madeleine. Dar era de ajuns? Şi cine îmi garanta că Yves Grimbert era un personaj comod? Mă lăsasem copleşit de un val uriaş de pesimism. Nimic nu mă mai entuziasma cu adevărat. Aveam chef să mă abandonez unei orgii a lui Lagerfeld.

În mijlocul acestei disperări literare, aşezat pe dalele reci din baie, am luat telefonul mobil şi i-am trimis un mesaj lui Marie. Era aproape ora două dimineaţa şi ştiam foarte bine cum erau percepute lucrurile în lumea amoroasă: când scrii după miezul nopţii, e limpede că eşti deprimat. Nimic nu se compară cu un mesaj liniştitor şi pseudoinofensiv trimis după-amiaza. La ora asta, ea avea să-şi spună că deja clacasem, că agonizam fără ea şi trebuie spus că ar fi avut oarecum dreptate. Dar conversaţia cu Valérie mă convinsese să aflu ce mai face. Şi pe urmă, mai era şi contextul, desigur; cel în care petrecusem o noapte agitată. Când te simţi nesigur, regreţi amarnic persoana cu care ai împărţit totul. A fi doi înseamnă, într-un fel, să tai problemele în două.

Ce este aşa rău să-i spui unei persoane că îţi lipseşte? Pur şi simplu să i-o

spui. Și să adaugi, poate: mă gândesc la tine. Da, mă gândesc la tine. Nu mi se pare foarte sufocant. E un gând aproape amical[30]. Speram că nu i se va părea prea stânjenitor sau patetic. Dacă ar simți asta, aș prefera să nu răspundă. Un simplu „mulțumesc“ puțin cam rece sau distant mi-ar fi fost de nesuportat. Sau, mai rău, un „mulțumesc mult“, care ne-ar fi aruncat atunci definitiv în lumea politeții descărnate. De fapt, era mai bine să nu primesc nici un răspuns. Trimiteam acest mesaj așa cum transmiți semnale în spațiu, ca să verifici dacă există viață extraterestră. Asta era mesajul meu: o manieră simplă de a anunța că sunt încă viu.

30. Chiar și prietenia este mai puțin prezentă noaptea. (N. a.)

Atunci s-a întâmplat ceva ca o nebunie: mi-a răspuns aproape instantaneu. Am verificat de mai multe ori, era chiar ea, și nu o proiecție a minții mele. Da, era chiar M-A-R-I-E. Îmi spunea că se bucură că i-am scris și că are vești despre mine. Preț de o secundă, m-am întrebat de ce nu dormea la o oră atât de târzie. Ea care, de obicei, se culca înainte de miezul nopții. Oare nu era singură? Era chiar ridicol să parazitez un moment atât de frumos cu gânduri atât de superficiale. Trebuia să mă concentrez asupra a ceea ce era esențial: ea îmi răspunsese *imediat*. Da, îmi răspunsese fără să se prefacă, fără să procedeze ca toți ceilalți care așteaptă un pic pentru a nu arăta cât de dornici sunt de o relație umană. Cu toate astea, nimic nu este mai frumos decât să te dezvălui în hainele sărăcăcioase ale unui răspuns imediat.

Iar răspunsul ei era de o simplitate divină. Scrisese doar că se bucura că i-am scris. Și spera că sunt bine. Am schimbat câteva mesaje amabile, pentru ca apoi să ne exprimăm dorința de a ne revedea curând. Da, nu era un roman, ci realitatea: am planificat să ne revedem. Nu-mi venea să cred ce întorsătură luaseră lucrurile în seara asta, felul în care treci de la suferința unei confesiuni la amuzamentul unei plimbări fără scop, de la dezastrul unui cuplu la promisiunea refacerii altuia.

56

Ca să scap de ciclotimia ultimelor ore, m-am reîntors la masa de lucru. Regăsisem energia de a-mi îndeplini datoria, să nu mă abat de la regula pe

care mi-o fixasem: să notez în fiecare seară cum am avansat cu romanul meu.

CE ȘTIU DESPRE PERSONAJELE MELE (3)

Madeleine Tricot. A dovedit o mare îndrăzneală când a venit la mine, luându-mă prin surprindere. M-a rugat să o însoțesc la Los Angeles. Am cumpărat biletele după ce am schimbat câteva mesaje cu Yves Grimbert pe Facebook. M-a surprins incredibila simplitate a acestor mesaje. După diverse schimbări de dispoziție, gândul de a trăi această revedere mă entuziasmează încă. Și să aflu motivul pentru care Yves a plecat.

Patrick Martin. Putem să ținem cont de două tonalități în discuțiile noastre. Un prânz agreabil și aproape amical. A intrat în joc, povestindu-mi parcursul său și actualele probleme profesionale. Urmează să fie convocat mâine (peste câteva ore, din clipa în care scriu aceste rânduri) de Jean-Paul Desjoyaux, noul său patron. Pare că se teme cu adevărat să nu fie dat afară de la serviciu. Apoi discuția despre viața de cuplu. Crede că nu pot înțelege. Probabil că este adevărat. A încheiat cu o declarație de dragoste pentru Valérie. Din nefericire, încrederea pe care mi-a arătat-o a dispărut chiar în seara aceleiași zile, când m-a văzut întorcându-mă târziu cu soția sa. Când a văzut-o cam amețită la brațul meu, și-a ieșit din fire. Legătura noastră s-a rupt și nu mai vrea să scriu despre familia sa.

Valérie Martin. Pasiune fulgerătoare pentru acest personaj. Mi-a plăcut foarte mult cum se simțea. Chiar dacă voia să afle mai multe despre mine, mi s-a confesat fără opreliști. Mai ales despre lunga și dureroasa poveste cu sora sa. Gândindu-mă la asta, mi se pare extrem de bizar că Stéphanie a păstrat confirmarea de primire. Îmi aduc aminte de o întâmplare asemănătoare, în care vinovatul acționase la fel. Poate că în anumite crime există un sentiment de omnipotență care îl determină pe cel vinovat să nu distrugă dovada ticăloșiei. Sfârșitul serii a fost dramatic din pricina lui Patrick. Perioadă complexă și dureroasă. Nu am nici o idee ce se va întâmpla între ei.

Jérémie Martin. M-a luat drept sprijinul său școlar. Prilej pentru mine de a-l reciti pe François Villon. Mi-am confirmat că îl prefer pe Paul Éluard. Aceeași lipsă a perspectivelor în ceea ce îl privește.

Lola Martin. În ciuda oricărei aşteptări, a venit la mine ca să-mi vorbească despre ceva intim: prima noapte cu un băiat. Mi s-a părut straniu, dar, dacă mă gândesc bine, cred că am înţeles ceea ce punea la cale. De ce Lola mi-a dat o asemenea misiune? Ea, care, până acum, nu a încetat să-şi arate dispreţul faţă de proiectul meu. Cerându-mi să am o întâlnire cu prietenul ei, l-a inclus în roman. Ceea ce o forţa să acţioneze cu mult mai multă responsabilitate. În viaţă ne permitem lucruri pe care nu le mai putem face dacă apar într-o carte. Lola a înţeles câştigul pe care îl poate avea de pe urma statutului meu de scriitor. Pentru prima oară în carieră, m-am lăsat manipulat de unul din personajele mele.

57

Uneori am senzaţia că am trăit mai multe zile într-una singură. E exact ceea ce am simţit când am mers la culcare; că m-am trezit într-o marţi şi că mă culcasem într-o vineri.

58

A doua zi de dimineaţă, când am deschis ochii, am văzut că primisem un mesaj de la Valérie: „Totul este în ordine. Scuze pentru felul în care s-a terminat seara. Sunt în întârziere, vă voi povesti totul la sfârşitul zilei“. L-am recitit de mai multe ori. Mă intriga o propoziţie: „Totul este în ordine“. Ce însemna asta? Că se calmase Patrick? Că problemele lor de cuplu se rezolvaseră? Nu reuşeam să găsesc o cale în labirintul enigmatic al acestor câteva cuvinte. În orice caz, mi s-a părut că era un lucru pozitiv pentru romanul meu. Dacă totul se calma, i-aş putea vizita din nou fără să vadă în mine un intrus ori un duşman. Acestea fiind spuse, mi s-a părut că Valérie îmi trimisese mesajul rapid, ca să mă liniştească. Situaţia era cu siguranţă mai puţin clară. Mai rău: era posibil să nu fi scris ea mesajul. Se întâmplă deseori. După cearta din noaptea trecută, poate că Patrick îşi asasinase familia şi luase telefonul soţiei sale. Se ştie, toţi ucigaşii procedează aşa, ca să câştige timp: scriu mesaje ca şi când ar fi trimise de victimele lor.

59

Sunt clipe în care te laşi dus de versiunea cea mai neagră a unei poveşti. Dar, să fie limpede: în acest moment era dificil să spui dacă romanul meu avea să ia o turnură demnă de Stephen King sau de Barbara Cartland.

60

Aşteptând să descopăr urmarea intrigii (în special rezultatul întâlnirii dintre Patrick şi Desjoyaux), eram puţin tulburat. Puteam să petrec toată ziua transcriind ceea ce ştiam deja, dar mi se părea că trebuie să trăiesc acest roman înainte de a-l povesti. Mă gândeam chiar că este contraproductiv să mă închid în mine ca să transform de pe acum acţiunile în cuvinte. Dar ce să fac astăzi cu familia Martin? Trebuia să o las pe Madeleine să-şi pregătească voiajul. Nu-mi rămânea decât o singură pistă disponibilă: să-l întâlnesc pe faimosul Clément.

I-am trimis un mesaj la care a răspuns câteva minute mai târziu, în timpul unei pauze între două cursuri, mi-am imaginat. Pesemne că Lola îl anunţase, pentru că a acceptat imediat o întâlnire la sfârşitul zilei, într-o cafenea de lângă liceu. Ce puteam să-i spun? Era pornit să mă convingă de intenţiile lui lăudabile faţă de Lola. Iar eu tocmai înţelesesem demersul tinerei. Eram un executor judecătoresc care verifică legitimitatea unui act, aproape un martor de moralitate. Dar ce trebuia să fac? Să-l ameninţ dacă nu se comporta bine? „Dacă o părăseşti după ce te culci cu ea, să ştii că o să-ţi fac un portret foarte puţin flatant în cartea mea!“ Era mai mult sau mai puţin ceea ce Lola dorea să-i dau de înţeles acestui băiat.

Sunt supărat pe mine, fiindcă prezint lucrurile astfel. Las impresia că iau intriga superficial, ca pe o mică misiune de împlinit între alte mize mai importante. Am hotărât să păstrez pasajul acesta în cartea mea, pentru că subiectul mi se părea pasionant. Aş fi putut chiar să scriu un întreg roman despre ceea ce înseamnă prima oară când faci dragoste. E ceva obsedant, care devine de neuitat; şi, în cele din urmă, unul din rarele momente importante din viaţă care nu permite folosirea unei ciorne. Cu siguranţă nu este atât de grav dacă te înşeli, dar orice fire cât de cât romantică resimte o presiune

teribilă. Dincolo de dezinvoltura ei şi de un uşor dispreţ, Lola ascundea o fire fragilă şi neliniştită; ştia avantajele situaţiei (dorinţa ei faţă de băiat) şi dezvantajele (reputaţia lui). Avea cărţile în mână, iar asta însemna un război între corp şi raţiune. Trebuia să încerc să o ajut să rezolve această ecuaţie, cu toate că eu însumi eram genul care tergiversează ore bune în legătură cu sentimentele şi cu actele amoroase; era ca şi când trimiţi un vegetarian să regleze un conflict într-o măcelărie[31].

31. O altă metaforă asemănătoare pe care Albert Cossery o foloseşte în *Un complot de saltimbanques* este: „un păduche în regatul cheilor“. (N. a.)

61

Ceva mai târziu m-am gândit iar la „totul este în ordine“ al lui Valérie. Eram din ce în ce mai puţin convins. Era genul de mesaj trimis la repezeală dimineaţa, ca să-l calmezi pe martorul unui dezastru. Mi-am imaginat că voia mai ales să-l transcriu în cartea mea, să schimb imediat impresia cititorului. Trebuia să fiu atent: personajele mele puteau să falsifice realitatea ca să facă o impresie bună.

Nu voiam să o sun pe Valérie ca să nu par prea insistent. Eram aici ca să fiu cu ei, nu pe urmele lor. Mă frământam şi nu ştiam ce să fac. Pentru a nu mă mai gândi la asta, mi-am făcut bagajul. Trecuse ceva timp de când nu mai călătorisem. Asta mi-a adus aminte de Marie. Chiar eticheta agăţată de mânerul valizei era vestigiul ultimului nostru sejur împreună. O dovadă tangibilă a fericirii noastre. Fuseserăm la Budapesta şi, parcă ascunse îndărătul acestei destinaţii, toate amintirile despre alte oraşe ieşiseră la suprafaţă. Astfel, în timp ce-mi făceam bagajul pentru Los Angeles, m-am lăsat cuprins de Veneţia, Viena şi Reykjavik. Destinaţiile noastre îmi lipseau foarte mult, şi acum speram că vom mai călători împreună. Sigur, mergeam numai să bem o cafea, dar visam că Istanbul se putea ascundea îndărătul ei.

Când ne vom revedea? Nu stabiliserăm nimic în schimbul nostru de mesaje nocturne, ci am exprimat pur şi simplu o dorinţă. Cine avea să-i scrie primul celuilalt? Totul mi se părea complicat acum. Fusesem responsabil de reluarea dialogului nostru, aşa că ea trebuia acum să-mi trimită un mesaj, nu? De când ne despărţiserăm trecuse ceva timp şi mă obişnuisem să nu mai sper să văd

că-i apare prenumele pe telefonul meu mobil. Dar iată că, reluând legătura cu ea, reluam legătura cu starea infernală indusă de aşteptarea unui mesaj.

62

Din fericire, a trebuit să las deoparte tergiversările: aveam întâlnire cu Clément. Nimic din viaţa celorlalţi nu este atât de important ca să te determine să nu-ţi trăieşti viaţa. Era mai bine să-l aştept într-o cafenea decât la ieşirea din liceu. Nu voiam să trec drept un soi de prădător de adolescenţi. Aveam deseori senzaţia că mi se atribuiau cele mai crunte intenţii (fiecare cu paranoia lui). De-abia îmi comandasem o bere, că văd un tânăr îndreptându-se spre mine. Probabil că mă căutase pe Internet ca să vadă cum arăt. Clément a bălmăjit că el este Clément şi a luat loc în faţa mea. L-am întrebat ce vrea să bea. Cred că voia să răspundă „ca dumneavoastră“, dar trebuia să lase impresia că e serios, aşa că a evitat alcoolul şi a comandat o băutură răcoritoare.

Nu părea că se simte în largul lui. Putea lua situaţia drept haioasă ori surprinzătoare, dar jena lui era palpabilă. De parcă avea să-şi reproşeze ceva. Totuşi altceva m-a surprins: mă aşteptam să văd apărând un băiat frumos, genul care cântă la chitară sau face surf, tipul de adolescent care, pe când eram eu în liceu, ieşea cu toate fetele, în timp ce eu mă transformam în cel mai bun prieten al lor. Am descoperit un băiat mai degrabă banal şi care nu părea că se simte în largul lui. Pentru o clipă am crezut că trimisese pe altcineva în locul lui. Dar nu, era chiar el. Cum putea tânărul ăsta să fie un asemenea cuceritor de inimi? Şi Lola se îndrăgostise de el? Îmi venea să-l întreb care sunt metodele lui. Putea ieşi un portret admirabil, portretul unui adolescent mai degrabă şters, dar care deţinea secretele seducţiei.

După un moment în care ne-am observat reciproc, dar mai ales eu, a vrut să afle mai multe despre ceea ce se punea la cale:

— Scrieţi despre Lola şi despre familia ei, nu?

— Da.

— Dar de ce? a întrebat el, făcând ochii mari. Chiar vor citi oamenii aşa ceva?

— Nu știu. Vom vedea.

— Și, prin urmare, voi fi și eu în carte?

— Da, în fine, poate.

— Nu prea văd ce aș căuta eu acolo. Nu pricep. Cine sunteți dumneavoastră mai exact și cât de bine o cunoașteți?

— Nimeni. În fine, nu o cunosc prea bine. Scriu o carte, și ea m-a rugat să te întâlnesc.

— De ce?

— Ca să vorbesc despre situația voastră.

— Și care este situația noastră?

— O cunoști mai bine ca mine, presupun.

— Nu neapărat. Am impresia că nu prea știe ce vrea. Într-o zi vrea să fie cu mine, în altă zi nu prea mă bagă în seamă.

— Și ce crezi despre asta?

— Păi e o fată.

— Nu crezi că are dreptate să aibă îndoieli?

— De ce? Ne simțim bine împreună. Nu văd care-i problema.

— Se teme să nu faci așa cum ai făcut și cu alte fete. Asta mi-a spus.

— Și ce-am făcut?

— Le-ai părăsit.

— Și ce? E o crimă? Nu le iubeam.

— Nu te judec. Îți spun doar că situația o îngrijorează. Asta e. Trebuie să o înțelegi…

— Mi se pare straniu să vorbesc despre asta cu dumneavoastră. Nu vă cunosc. Ea nu e suficient de mare, ca să-mi spună personal?

— Da… bineînțeles…

— Atunci de ce v-a trimis? Ca să povestiți în roman toate astea?

— Nu aș putea să scriu despre asta pur și simplu. S-a gândit că poate cu un martor… lucrurile ar fi mai puțin... riscante.

— Despre ce risc vorbiți?

— Cel de a fi dezamăgită, îmi închipui.

— E o tâmpenie. Puteți să-i transmiteți că în viață totul este riscant, nu? a replicat el cu o înțelepciune neașteptată.

— Da, sigur.

— Și tot ce vorbim noi aici va apărea în cartea dumneavoastră?

— Poate… nu știu.

— Pricep stilul. O să mă faceți să trec drept unul gen #MeToo.

— Ba nu… deloc.

— Ba da, chiar așa va fi. N-am încredere în dumneavoastră. Nu ar trebui să vă amestecați în treburile noastre.

— Lola m-a rugat.

— Trebuia să refuzați! Chiar nu aveți altceva mai bun de făcut decât să rezolvați problemele unei fete? Sunteți un pervers patent. Să scrieți și asta în cartea dumneavoastră! Și, dacă o să mă prezentați în carte, să spuneți ce am zis: că sunteți un pervers patent!

— …

S-a ridicat și a ieșit din cafenea rapid. Aș fi putut fi derutat de turnura pe care o luase întâlnirea noastră, dar mai întâi mi-am dat seama că băiatul ăsta avea o charismă extraordinară. Totul se explica. De la înălțimea celor 18 ani ai săi dovedise o încredere în sine cu totul deosebită. Fusesem incapabil să-i fac față. Eram supărat pe mine însumi, pentru că îmi gestionasem prost misiunea. Era de înțeles de ce această întâlnire i se părea nelalocul ei și chiar angoasantă, dat fiind rolul meu. Ar fi trebuit poate să-i spun că discuția dintre noi nu va apărea în carte. Să procedez ca oamenii politici în fața unor ziariști și să mă eschivez. Dar nu ăsta era planul meu; eram acolo ca să scriu despre ceea ce este real, inclusiv scenele ratate sau nereușite. În orice caz, nu ar putea spune că nu i-am respectat dorința de a vedea transcrisă în roman insulta la adresa mea.

63

Câteva minute mai târziu, am primit un mesaj vocal din partea Lolei. Tonul era cel puțin glacial: „Vă urăsc. Tocmai am fost părăsită de Clément. Chiar sunteți un idiot. Ieri părinții mei au urlat unul la celălalt din cauza dumneavoastră și au fost cât pe ce să se ia la bătaie. Care-i treaba cu proiectul dumneavoastră tâmpit? Să ne faceți bucăți familia? Atunci, iată, s-a rezolvat. Bravo, domnule scriitor. O să se termine prost. Am fost o proastă să vă cer ajutorul. Proastă cu P mare. Se vede de la o poștă că nu aveți habar de nimic,

iar prietena dumneavoastră a făcut bine să se care“.

Virulenţa mesajului ei m-a şocat. Făcusem numai ce mă rugase. Intuiţia ei o determinase să-mi propună această misiune neobişnuită, care tocmai se dovedise catastrofală, şi mă considera vinovat. Ar fi trebuit să-şi dea seama că prietenul ei avea să se simtă jignit de interviul ăsta de angajare cam ciudat. Îl cunoştea mai bine decât mine, totuşi. La drept vorbind, nu numai că îi înţelegeam reacţia, dar eram de acord cu el asupra unui punct esenţial: nici o chestiune sentimentală nu poate fi trăită fără să rişti. Lola se temea şi nimic nu mai avea sens. Dar orice iubire conţine o potenţială suferinţă. Ar putea să se culce cu un alt băiat, mai de încredere, însă ar fi resimţit acelaşi vertij împreună cu el? Asta mi-a adus aminte de un dialog din *Sirena de pe Mississipi* de François Truffaut şi care apare şi în *Ultimul metrou*:

GÉRARD DEPARDIEU
Eşti atât de frumoasă, încât sufăr când te privesc.
CATHERINE DENEUVE
Ieri mi-ai spus că era o bucurie.
GÉRARD DEPARDIEU
Este o bucurie şi o suferinţă.

Lola voia bucurie fără suferinţă şi aş fi vrut să-i ofer asta. Era pentru prima oară când îmi vorbea şi sperasem că misiunea mea îi va da încredere în mine. În schimb, un nou membru al familiei Martin începuse să mă urască. Poate că aşa se va termina cartea mea, prin neîncrederea celor cinci personaje faţă de mine. Asemenea acelor scriitori adepţi ai povestirii autobiografice care îi transformă pe cei din anturajul lor în duşmani. Trebuia să fiu atent înainte să apară un avocat care să-mi blocheze calea spre publicare. În cel mai rău caz, puteam să le schimb numele. Dar speram că nu se va ajunge aici. Trebuia să existe o cale de mijloc între chemarea în justiţie şi realitate.

64

M-am întors acasă cam ruşinat. Se răstise la mine un băiat care încă mai avea teme de făcut. Nu mai aveam chef de nimic; scrisul mi se părea în momentele acestea cea mai stupidă dintre ocupaţiile umane; după pescuitul la

muscă, dar nu eram sigur. Întins pe pat, am vrut să-i trimit un mesaj lui Marie (în ciuda hotărârii de a aştepta ca ea să dea un semn), dar nici în cazul ăsta nu aveam cea mai mică inspiraţie. Ar trebui închiriaţi autori care să vă sufle replicile potrivite la momentul potrivit; atleţii SMS-urilor; Cyrano de Bergerac 2.0. La drept vorbind, nimeni nu putea să scrie în locul meu, pentru că nici eu nu ştiam prea bine ce voiam să-i transmit. Şi nu voiam să devin redundant printr-un „Mă gândesc la tine“.

65

Din fericire, un eveniment a mai echilibrat puţin energiile zilei. Valérie m-a sunat ca să-mi spună ce se petrecuse în ajun. A început prin a mă întreba dacă nu mă deranja la această oră târzie. Am aruncat o privire furişă spre telefonul meu mobil: era aproape miezul nopţii. Cum era cu putinţă? Petrecusem cinci sau şase ore într-un Triunghi al Bermudelor temporal. Divagaţiile mele proliferaseră într-o lume în care orele căpătaseră forma unor minute modeste. Mi se întâmpla deseori să mă pierd în labirintul propriilor reverii, dar niciodată nu avusesem o asemenea senzaţie a timpului care trece fără să fie văzut. În general, ai senzaţia asta când te distrezi de minune. Aşadar, pentru mine era contrariul. Plictiseala mea era palpitantă; când mă cufundam în vid, nu-mi dădeam seama când trece timpul.

— Scuze, dar n-am putut să vă sun mai devreme, a continuat Valérie.

— Vă rog. Nu-i nici o problemă.

— S-a întâmplat ceva incredibil ieri-seară…

— Ah, da?

— Da, şi nu-mi vine să cred. Şi poate că, la urma urmei, s-a întâmplat datorită dumneavoastră.

— Ce s-a întâmplat?

— Patrick.

— Ce-i cu el?

— Nu-mi vine să cred. Este… este… nu ştiu cum să spun…

— Povestiţi-mi.

— Cel mai bine ar fi să încep chiar cu începutul, cu ceea ce s-a întâmplat ieri-seară.

— Da, sigur, am spus încercând să-mi ascund nerăbdarea; voiam atât de mult să aflu dimensiunea acestui eveniment misterios.

Valérie a continuat relatarea din momentul în care eu rămăsesem în penumbră pe palier. Copiii au mers la culcare, iar Valérie luase o pătură din dulap ca să o pună pe canapea. După douăzeci şi cinci de ani de viaţă împreună, era prima dată când Patrick era alungat din patul conjugal. Avea motive de îngrijorare. O cameră separată este deseori anticamera unei despărţiri. Şocat, Patrick s-a conformat fără să spună o vorbă. Ştia că mersese prea departe: fusese incapabil să-şi stăpânească agresivitatea faţă de mine. Totuşi nu obişnuia să-şi iasă din fire. Era opusul unui coleric. Putem vorbi chiar de un caracter temperat, uneori chiar introvertit. Furia lui subită părea o ieşire în decor comportamentală. Ceea ce nu era mai puţin intolerabil în ochii unei femei. Valérie nu mai voia să-i vorbească. Nici în acea seară, nici mai târziu. Ceea ce se întâmplase era punctul final al unei relaţii deja extrem de fragile. Cum putuse să-i facă una ca asta? O făcuse de ruşine, un sentiment pe care îl trăise arareori. Mai rău: se dăduse în spectacol în faţa unui martor şi în prezenţa copiilor. Putea înţelege o suferinţă transformată în isterie, dar aceasta trebuie să rămână în sfera intimă: invizibilă celorlalţi. Aşa că da, mersese mult prea departe.

Pe când medita în patul prea mare pentru ea, a auzit uşa deschizându-se: „Du-te, ţi-am spus că nu vreau să-ţi vorbesc. Dă-mi pace…“ Dar, în prag, Patrick rămăsese pierdut. Spunea ceva extrem de încet, imperceptibil. Ai fi zis că exprima tăcere. Pe Valérie a enervat-o invazia aceasta neputincioasă, chiar şi ceea ce putea să semene cu o tentativă de a se scuza era lipsit de consistenţă. Atunci a văzut ceva surprinzător: lacrimile. Valérie privea fix chipul soţului ei. Nu-şi amintea să-l fi văzut astfel. Patrick nu mai plânsese de la moartea unui prieten într-un accident de maşină, în 1997. Fără să-şi poată explica de ce, starea de spirit i s-a schimbat radical. Da, se poate spune că cele câteva picături de apă sărată care picurau din ochii soţului ei au schimbat radical situaţia; şi poate chiar viaţa sa.

A înaintat spre ea, plângând. Pentru prima oară, înţelesese că o putea pierde pe femeia pe care o iubea: o lovitură de pumnal pentru viitorul lui. Să

doarmă în această noapte singur pe canapea avea izul viitoarei sale singurătăţi. Şi asta îl distrugea. Atunci a spus tot ceea ce păstrase pentru el de atâtea luni. Ieşea la suprafaţă şi suferinţa de la serviciu. Dar Valérie era cel mai important aspect. O iubea, ştia cât o iubea, şi ştia de asemenea cât de neputincios fusese în ultima perioadă în a i-o arăta. Deseori, în momentul în care pierdem un lucru sau o persoană, îi înţelegem în sfârşit valoarea. Atitudinea soţiei sale când îl somase să doarmă în sufragerie avusese pentru el efectul unui electroşoc. Nu putea să o piardă. Şi atunci i-au dat lacrimile. Lacrimi care şiroiau fără să le poată opri.

Plângând, a încercat să-şi exprime teama. A făcut-o simplu şi de o frumuseţe dezarmantă. „Nu pot trăi fără tine. Eşti dragostea vieţii mele. Mi-am ieşit din fire, de teama de a nu te pierde. Te rog, iartă-mă…“ I s-a părut că-l revede pe bărbatul pe care îl iubise; da, avea în faţa ei o sensibilitate care devenise un paradis pierdut.

Ea i-a luat mâna şi i-a făcut loc lângă ea în pat.
Au dormit îmbrăţişaţi toată noaptea.
Visând iarăşi la noua lor realitate.
În stupefacţia unui nou început.

66

O clipă mi s-a părut bizar ca o ranchiună enormă şi chiar lipsa iubirii să poată fi şterse de câteva lacrimi. La care trebuiau adăugate cuvintele lui Patrick, declaraţia lui ca un ultim monolog al unui condamnat la moarte. În pofida a ceea ce afirmase, asta aştepta Valérie: o reacţie din partea soţului ei. Murim de dorul de a ne atinge uşor. Îi înţelegea disperarea şi suferinţa. Să vorbească şi să plângă le făcea bine, în fine, amândurora (plânsese şi ea). O conversaţie în lacrimi, pentru a spune toate lucrurile trecute sub tăcere de multă vreme. Regăsindu-se astfel, au recunoscut că de ani buni nu făceau decât să se atingă. Patrick a vrut să-mi trimită un mesaj prin care să-şi ceară scuze, dar Valérie i-a spus că o va face ea. Totul era în ordine, citisem.

Noaptea aceea de tandreţe (nu făcuseră dragoste) i-a aruncat într-o formă de extaz. E ceva sublim în a descoperi pe cineva pe care îl ştii dintotdeauna.

Patrick s-a trezit ca să pregătească micul dejun. Fiecare din gesturile sale avea promisiunea unui nou început. A mers să-i trezească pe copii, mai întâi pe Lola, apoi pe Jérémie, şi s-a scuzat faţă de ei. Le-a explicat că schimbările din viaţa lui profesională îi influenţau mult starea de spirit. Copiii, abia treziţi din somn, s-au arătat înţelegători. Acum îşi dădea seama că nu vorbeşte suficient cu familia despre ceea ce simţea. Lăsa la intrarea în apartament toate spaimele şi toate îndoielile. Era o idee proastă; trebuia să vorbească, fie şi numai pentru a primi puţin sprijin. A auzit de două ori: „O să fie bine, tata“ şi din nou i-a venit să plângă. Eşafodajul său se prăbuşea şi era cel mai bun lucru care i se putea întâmpla.

67

A ajuns la birou însufleţit de o nouă energie. Când regăsim ceea ce este esenţial, nimic nu ne mai sperie. S-a întrebat de ce se lăsase prins într-o spirală a angoasei. Desigur că se temea să nu-şi piardă serviciul. Dar chiar era atât de grav? Urma să primească şomaj şi era o ocazie să profite puţin de viaţă şi să stea mai mult cu familia. Ţinând cont de experienţa lui, avea să-şi găsească de lucru. Spre deosebire de alţii, obligaţi să suporte hărţuirea fără cea mai neînsemnată posibilitate de a se i se sustrage, a înţeles că putea deveni stăpânul propriului destin. Era convocat chiar în aceeaşi zi şi se pregătea să fie dat afară. Cu siguranţă că va observa în privirea lui Desjoyaux sclipirea perversităţii sale: cea de a zdrobi un om după trei zile de aşteptare. Într-un fel, era o execuţie pusă la cale cu mult înainte. Patrick nu-şi făcea iluzii; cât de curând avea să-şi strângă amintirile în cutii de carton.

La sfârşitul dimineţii a primit un mesaj de la Valérie, care îi spunea pur şi simplu: „Mă gândesc la tine, sper să decurgă bine întâlnirea“. I s-au părut nişte cuvinte minunate. De câtă vreme nu-şi mai scriseseră ceva frumos? Reluând şirul conversaţiilor, puteai găsi „Poţi să iei o baghetă?“ sau „Nu uita să cumperi un biblioraft pentru Jérémie“. Mesaje sub formă de rugăminţi. Sărbători ale banalului. În ce moment se schimbă radical vocabularul unei relaţii? După doi, cinci, zece ani? Mesajele trimise devin epopeile unei relaţii practice, uitând de vremurile în care întruchipau romantismul.

A recitit de mai multe ori mesajul şi nu dorea să răspundă pur şi simplu

„Mulţumesc“. În cele din urmă, i-a scris că acest gând îi dădea puterea de care avea nevoie. Era puţin cam teatral, poate chiar de prost gust, dar voia, măcar acum, să spună ce simte; indiferent cum. Un „te iubesc“ stângaci valorează mai mult decât o politeţe strălucită. Iar Valérie a fost fericită să primească acest răspuns, aceste cuvinte care reînnodau relaţia lor. Se redescopereau.

68

S-a uitat la ceas: trebuia să meargă la întâlnire. În sfârşit, urma să se confrunte cu cel care îl hărţuia. Desigur, această aşteptare insuportabilă nu avea să se sfârşească atât de lesne. O secretară i-a explicat că Desjoyaux era într-o întâlnire telefonică şi că aceasta se va prelungi cu siguranţă câteva minute. Aşa că Patrick a luat loc pe un scaun pe hol (ai fi zis că este la spital). A început să se uite pe telefon ca să-şi păstreze calmul; în interior, Twitter este echivalent cu a fuma o ţigară. A intrat pe profilul lui Yoko Ono, care tocmai postase o frază despre pacea în lume sau ceva mistic pentru liniştea sufletelor. Pe scurt, o frază care i-a făcut bine. Dar ce ştia ea despre viaţa la birou? Îi plăcea foarte mult, nu-i vorbă, dar era uşor să scrii o mantra despre frumuseţea vieţii şi despre faptul că fiecare zi este o şansă care ţi se oferă, când nu ai o întâlnire cu Desjoyaux.

Iar nenorocitul acesta continua să-l facă să aştepte; părea că nu se mai termină. La un moment dat, Patrick a vrut să se ridice şi să plece; o atitudine care risca să fie sinonimă cu o demisie. Dar nu putea pleca fără să afle; voia să ştie motivul pentru care fusese convocat. Ce făcuse? Poate gestionase ineficient un dosar, dar nu îşi dădea seama care; cu toată obiectivitatea, făcea treabă bună. Nimeni nu se plânsese de el, iar clienţii îi rămăseseră loiali. Atunci? O concediere motivată economic? Nu vedea alt motiv. Trebuia să se facă curăţenie înainte de viitoarea fuziune. Dar salariul lui Patrick era un fleac raportat la dimensiunea firmei. O despărţire nu ar schimba mare lucru şi ar pune mai degrabă chiar o problemă în privinţa anumitor dosare. Bine, însă numărul clienţilor nu l-a împiedicat pe Desjoyaux să scape de Guibert. I-a repartizat lui Cutare sau Cutare, fiecare fiind nevoit să accepte un surplus de muncă fără să clintească. Dacă ritmul de muncă ţi se părea infernal, uşa era

deschisă. Erau mii de tineri motivaţi care visau să-i înlocuiască. Concurenţa asta enormă, despre care nu ştiai dacă există în realitate sau este fantomatică, era pusă pe tapet întotdeauna.

Cu cât minutele se scurgeau, cu atât impresia lui Patrick devenea mai pregnantă: nu voia să se îmbolnăvească doar ca să-şi păstreze teritoriul şi să se supună voinţei unui singur om. După o oră de aşteptare, se hotărâse să plece când, în sfârşit, a fost chemat la Desjoyaux. A intrat în birou păşind calm şi cvasisuperior. Desjoyaux l-a invitat să ia loc, fără să-l privească măcar, fără să se scuze măcar pentru întârziere. Totul era cât se poate de firesc în regatul disprețului. Totuşi, Desjoyaux avea un aer mai degrabă simpatic; deşi trupul îi era longilin, avea un cap perfect rotund. O mină jovială aranjată, ca din greşeală, pe un soclu auster. Conform ordinelor sale, trebuia să aştepţi să ţi se adreseze el primul; Patrick s-a aşezat în linişte, aşteptând ca gazda să binevoiască a-şi ridica privirea spre el. Comedia puterii putea începe.

Se vorbeşte mult despre hărţuire din punctul de vedere al victimelor. Dar care este psihologia celui care agresează? Cum este el, bunăoară, noaptea, în întuneric? Se bucură de puterea lui fără cel mai mic gând de vinovăţie? Se răzbună pe o copilărie în care nu a fost iubit? Desjoyaux ar fi un personaj principal minunat. Mi-ar plăcea să ştiu ce viaţă intimă are, ce sexualitate are, dacă are copii. Îi place să citească? Şi, dacă da, pe cine preferă: pe Proust, sau pe Céline? Pe Camus, sau pe Sartre? Asta este problema când ai de-a face cu realul: nu sunt omniscient. Când va fi publicat romanul, va fi anunţat neapărat că apare aici. Poate că va dori să compenseze portretul pe care i-l fac? Mi-ar plăcea ca unele din personajele mele să ofere, mai apoi, propria lor versiune cu privire la fapte.

— Ce mai faceţi, Martin? a întrebat el în cele din urmă.
— Bine. Mulţumesc.
— Nu sunteţi stresat?
— Nu, e OK.
— Să ştiţi că mie îmi puteţi spune.
— Da.

— Chiar nu sunteţi stresat?

— Ritmul e intens, dar mă descurc.

— Atunci, dacă este aşa, pot să îţi mai propun noi clienţi?

— …

— Nu spuneţi nimic?

— Mă gândeam. Dumneavoastră decideţi, dar cred că am deja mult de lucru. Mai ales după plecarea lui Lambert.

— Credeţi că ar fi trebuit să-l păstrăm?

— Făcea treabă bună.

— Mai puţin bună decât dumneavoastră.

— …

— Şi Martinez? Ce părere aveţi despre Martinez? Consideraţi că este un element bun al societăţii?

— Da, desigur.

— Ascultându-vă, cred că după dumneavoastră „toată lumea este frumoasă, toată lumea este drăguţă“, aşa-i?

— Nu… nu, a spus Patrick din ce în ce mai jenat. Dar vă referiţi la colegii mei, şi eu ştiu că ei lucrează bine, asta e tot.

— Şi dacă aţi fi în locul meu şi ar trebui să concediaţi pe cineva, pe cine aţi alege?

— Poftim?

— Dacă ar trebui să daţi afară pe cineva, pe cine aţi avea în vedere?

— Dar nu vă pot răspunde. Nu ştiu…

— Haide, Martin. Sunteţi inteligent, ştiţi meserie, cunoaşteţi firma mai bine ca oricine. Aşa că, sincer, sunt persoane care sunt sub nivelul general. Am pe cineva în minte. Dar mi-ar plăcea să ştiu şi opinia dumneavoastră. Ca să compar.

— Mă puneţi într-o situaţie foarte delicată. Nu pot să menţionez nici un coleg.

— La urma urmei, nu mă miră. Înţeleg de ce aţi ajuns în acest punct al carierei. Nici un risc, niciodată. E o alegere, Martin. E o alegere. Dar sunt dezamăgit. Aştept mai mult de la dumneavoastră, dacă vreţi să evoluaţi în noua organizare a firmei.

— Vă aşteptaţi să-mi denunţ colegii?

— Dar nu, deloc! Imediat, cuvinte mari! Vreau doar să discut cu dumneavoastră. Să ştiu ce părere aveţi. Şi am vrut să vă văd şi din acest motiv.

— Să ştiţi ce părere am?

— Da. Nu aţi observat nimic în acest birou?

— Nu, a răspuns Patrick după ce a inventariat încăperea din priviri.

— Sunteţi sigur?

— Da. În fine, nu ştiu. Nu vin des în acest birou.

— Perdelele.

— Ce-i cu ele?

— Am schimbat perdelele.

— Ah…

— Voiam să ştiu ce părere aveţi.

— Despre ce anume? Despre perdele?

— Da, chiar despre ele.

— Vreţi să ştiţi ce părere am… despre perdele?

— De câte ori veţi mai repeta asta? Nu-i nimic extraordinar. Chiar voiam să ştiu ce părere aveţi despre noile mele perdele.

— Acesta este motivul pentru care doreaţi să mă vedeţi?

— Da.

— Imperativ? De trei zile?

— Da, pentru că nu eram foarte sigur de alegerea mea. Şi mi-am spus: „Iată, Martin poate avea un punct de vedere în legătură cu asta“.

— Eu?

— Da, am avut o intuiţie. Ei? Se potriveşte nuanţa asta de maro?

— Nu ştiu. Sunt în regulă, a spus Patrick, şocat.

Întorsătura pe care o luase discuţia îl stupefia dincolo de orice închipuire, îl propulsa într-un soi de şoc, anesteziindu-i orice reacţie.

— Foarte bine, atât aveți de spus?

— …

— Vi se par OK? Nu vă irită romburile?

— Nu.

— Bine, merg pe mâna dumneavoastră.

— Dacă era numai pentru asta… pot să plec… acum?

— Da, sigur, Martin. Poţi pleca. Mi-a făcut plăcere să vorbim.

— …

Patrick a ieşit din biroul lui Desjoyaux, lăsând dialogul să se încheie în gol. Culoarul care ducea până la lift i s-a părut incredibil de lung. Fiecare pas făcut presupunea un efort. În cele din urmă, s-a oprit la automatul de cafea, cu gâtul uscat, dar incapabil să ştie ce anume voia să bea. O colegă s-a oprit şi l-a întrebat: „Eşti bine?“ înainte să adauge: „Eşti foarte palid“. Ca să o liniştească, i-a răspuns că da, e bine, dar ea a preferat să mai rămână puţin cu el. Sophie, aşa o chema, i-a propus să vină să stea cinci minute la ea în birou. Au făcut câțiva paşi împreună, apoi, în fine, s-a pus la adăpost de alte priviri. Sophie i-a adus un pahar cu apă şi o batistă, ca să-şi şteargă sudoarea. Avea toate simptomele unei gripe.

Aşezat pe scaun în biroul acestei colege pe care o cunoştea atât de puţin, şi-a adus aminte de ceea ce se spunea despre ea. Nu ştia dacă este un zvon sau nu, dar Patrick auzise de mai multe ori că ar fi asistat la sinuciderea colegului ei de birou. În firma unde lucrase înainte împărţea biroul, de mai mulţi ani, cu un bărbat. Într-o zi, brusc, pe când aveau o conversaţie banală despre un film, colegul ei s-a ridicat şi a sărit pe fereastră. Da, Patrick o recunoştea acum; era fiica sinuciderii, aşa i se spunea. Nu ştia ce concluzie să tragă din acest fapt, dar, în clipa în care i se făcuse rău, ea se dovedise adorabil de grijulie faţă de el. În timp ce bea cel de-al treilea pahar cu apă, ea i-a zâmbit larg.

Tot ce vedea Patrick era deformat. I-a luat ceva timp ca să-şi vină în fire, aşa cum reglezi obiectivul unui aparat foto complex. S-a ridicat şi i-a mulţumit lui Sophie pentru ajutor. A bălmăjit că fusese victima unui puseu de oboseală extremă din pricina ritmului de muncă. „Trebuie să-mi iau o vacanţă!“ a spus el în cele din urmă cu un aer relaxat, dar prea puţin credibil. Sophie şi-a disimulat îngrijorarea şi a sfârşit prin a spune pur şi simplu că, dacă avea nevoie de ceva, era acolo. Fără îndoială că era măcinată de vinovăţie, această condamnare pe viaţă a celor care au fost martorii unui eveniment tragic.

Întors la birou, a simţit că, încet-încet, i se lua o greutate de pe suflet.

Tensiunea ultimelor zile se diminua. Aşadar, nu-şi va pierde serviciul, dar discuţia confirma mai mult ca niciodată că funcţia de director ajunsese în mâna unui monstru cinic. Ar fi vrut să râdă, dar corpul său hotărâse altceva. Şi corpul decide întotdeauna. În adâncul lui, în carnea sau în inima lui, era zguduit. Ani de zile de muncă, de luptă pentru colectiv, ca să sfârşeşti prin a fi umilit. Pentru că nu găsea alt termen decât acesta: tocmai fusese cu adevărat umilit.

69

I-a trimis un mesaj soţiei sale, ca să-i spună că totul decursese bine şi a mai încheiat câteva chestii la care lucra. A anulat o întâlnire cu un client sub pretextul unui puseu de febră. Nu avea curajul să traverseze Parisul ca să discute despre asigurări de viaţă. Şi-a spus că, măcar o dată, ar putea să meargă la cinema. Nimeni nu-i verifica programul; şi pe drept cuvânt de altfel, pentru că muncea mai mult decât era cazul. Da, iată, era o idee. Să-şi ia o după-amiază liberă şi să intre într-o sală întunecată. Să vadă orice film, nu contează. De când nu mai fusese la cinema? Nici nu mai ţinea minte. Ultima oară mersese parcă la un film de acţiune împreună cu fiul său. La *Misiune imposibilă*. Da, asta era. Da, şi-l amintea pe Tom Cruise cocoţat în vârful celui mai înalt turn din lume, la Dubai. Patrick stătea la birou, în faţa post-it-urilor, şi îşi amintea imaginea aceasta a eroismului în stare pură. S-a întrebat pe furiş cum ar fi reacţionat Tom Cruise dacă ar fi avut o întâlnire cu Desjoyaux; cum s-ar fi manifestat curajul său?

În cele din urmă, Patrick nu a mai mers la cinema în ziua aceea, ci a ales să facă o plimbare lungă. Nu se mai plimbase de mult. Nici nu mai ştia cu ce seamănă o după-amiază de marţi. S-a plimbat fără să răspundă la telefon. Cartierul de afaceri era gol la ora aceea. Bărbaţii şi femeile, aflaţi în exerciţiul funcţiunii, stăteau cuminţi în alveolele lor. Puteai să crezi despre clădirile din jur că sunt mobile în ale căror sertare sunt oameni. Totul i se părea ridicol. În cele din urmă, s-a aşezat la o masă într-un bar PMU[32], ca să bea o bere şi să privească cursele de cai. Pentru o oră, i s-a părut că are o vagă idee despre ceea ce este fericirea. A încercat să păstreze chiar, putem spune, o anumită euforie. A văzut apelurile nepreluate pe ecranul telefonului şi s-a gândit la

vremurile în care nu exista telefon mobil şi puteai hoinări nestingherit.

32. Pariul Mutual Urban (PMU) este o întreprindere de pariuri hipice. (N. tr.)

70

La ora la care angajaţii abandonau imobilele cu mai multe etaje ca să se năpustească spre metrou, Patrick a făcut drumul invers şi s-a întors la birou. A anunţat-o pe Valérie că avea să ajungă târziu, pentru că are de terminat nişte dosare. Acesteia i s-a părut dezamăgitor faptul că în ziua reînnoirii relaţiei lor nu făcea efortul să vină mai repede acasă, dar şi-a spus că nu avea ce face. La drept vorbind, nu a deschis nici un dosar, nu a dat nici un telefon. Problemele clienţilor lui nu mai erau ale sale. Inundaţii, cutremur de pământ, accidente de tot felul, nimic nu îl mai impresiona.

Firma unde lucra era pustie acum. A ieşit din birou, s-a îndreptat spre lift şi a urcat până la biroul lui Desjoyaux. A traversat iarăşi culoarul lung pe care îl parcursese cu doar câteva ore mai devreme, dar de data asta nu i se mai păru atât de lung. Distanţele sunt influenţate întotdeauna de starea noastră de spirit. A zărit-o pe femeia de serviciu care trebăluia într-un birou şi a făcut în aşa fel încât să nu-l observe. Ceea ce nu era greu; părea că îşi face treaba mecanic, fără să se uite măcar ce se petrece în jurul ei. Aceleaşi gesturi în fiecare seară, luptând împotriva oboselii. Ea era Tom Cruise, s-a gândit Patrick. Apoi şi-a continuat drumul. Dar, înainte să ajungă la biroul lui Dejoyaux, a luat-o spre scara de serviciu, ca să ia extinctorul. S-a întors, revenind la locul unde fusese umilit.

Cum uşa era deschisă, a intrat şi s-a aşezat în fotoliul lui Desjoyaux. Dar destul de repede după aceea s-a răsucit şi s-a uitat la perdelele lui Desjoyaux. Noile perdele. Celebrele perdele. După-amiază, ceva mai devreme, Patrick cumpărase o brichetă de la bar. A deschis-o cu degetul cel mare, gest care îl făcea cool pe orice om. De altfel, era exact stilul eroului meu. Unii sunt atinşi de har în plină revelaţie mistică, dar lui Patrick parcă i se făcuse o grefă de nonşalanţă. În timp ce risca enorm (putea să treacă în orice moment un paznic sau un martor), era extrem de calm. La drept vorbind, acționa ca o persoană care nu are nimic de pierdut.

A dat foc perdelelor noi ale lui Desjoyaux.

A lăsat perdelele să ardă, apoi a folosit extinctorul ca să oprească incendiul care se putea declanşa. A ieşit liniştit din birou, iar o jumătate de oră mai târziu era acasă. Valérie îl aştepta în pat, citind. S-a lungit lângă soţia lui şi a sărutat-o. Copiii erau deja în camerele lor. Valérie l-a întrebat dacă îi este foame; i-a răspuns că se descurcă el. Au mers împreună la bucătărie, iar Patrick şi-a făcut o omletă cu brânză. Această seară banală avea farmecul unei prime dăţi.

Apoi a povestit fiecare cum şi-a petrecut ziua. Patrick i-a spus calm: „M-a chemat la el ca să-mi dau cu părerea despre perdelele lui. Îţi dai seama? Drept recompensă, m-am întors astă-seară în biroul său şi am dat foc perdelelor“. Valérie l-a rugat să repete. Da, auzise bine. La început, Valérie a vrut să ţipe: „Eşti nebun!“, dar s-a hotărât pentru „Eşti genial![33]“. Cunoscându-l pe soţul ei, ştia cât de supărat trebuie să fi fost ca să facă un asemenea gest, plasat undeva între disperare şi curaj. Patrick a şoptit că discuţia lor din ajun îi dăduse puterea să acţioneze; nu mai voia să se supună. Desigur că vor fi consecinţe (Desjoyaux îl va arăta cu degetul), dar nu mai conta.

33. Sigur, este de-ajuns să citeşti mai multe biografii ale artiştilor ca să-ţi dai seama că geniul este cel mai bun prieten al nebuniei. (N. a.)

Au izbucnit amândoi în hohote de râs. La urma urmei, Valérie îl putea înţelege mai bine ca oricine. Ea nu era victima hărţuirii, dar asta îi amintea de senzaţia că duce o viaţă incoloră. Nu-i mai plăcea existenţa ei de zi cu zi; oare soluţia era să provoace un dezastru? Sigur, Valérie nu se vedea distrugând biblioteca liceului unde preda, însă poate că trebuia şi ea să înfrunte viitorul cu mai puţină curtoazie. Ieri l-ar fi învinovăţit pe soţul ei că le pune în pericol echilibrul, că acţionează stupid, fără să ţină cont de consecinţe, dar astăzi totul era diferit. Îi admira gestul şi era plăcut să-ţi admiri soţul.

Au mers în dormitor şi au făcut dragoste. Patrick a adormit epuizat de vârtejul emoţiilor recente. Valérie s-a întors în bucătărie ca să-mi telefoneze. Totul era prea romanesc pentru a ţine pentru ea.

72

Niciodată nu mi-aș fi putut imagina o astfel de atitudine din partea lui Patrick. Mi s-a părut evident că intruziunea mea în această familie acționase ca un detonator. Ar trebui introdus un scriitor în toate grupurile care bâzâie. La drept vorbind, mi se părea mai corect să privesc lucrurile un pic altfel. Da, eram convins acum: orice persoană pe care o pui într-o carte devine romanescă.

73

CE ȘTIU DESPRE PERSONAJELE MELE (4)

Madeleine Tricot. Nimic nou. A trebuit să-și pregătească bagajul. Peste două zile plecăm la Los Angeles.

Patrick Martin. S-ar putea scrie un roman numai despre cum și-a petrecut ziua de astăzi. A plâns pentru prima oară după multă vreme. O renaștere prin lacrimi. Nu mă așteptam la povestea asta cu perdelele. Acest Desjoyaux este un adevărat psihopat. Perfect pentru romanul meu. În orice poveste este nevoie de un personaj negativ. Și ce reacție nebunească din partea lui Patrick. Sunt mândru de personajul meu. Ar trebui să fie dat afară pentru abatere gravă. Și chiar chemat în fața justiției, pentru că trebuia să i se facă dosar. Nu trebuie evocat acest aspect cu Valérie, care plutește purtată de o energie nouă. Mi-e teamă ca realitatea să nu recâștige terenul pierdut.

Valérie Martin. Schimbare totală a situației. După ce mi-a comunicat iminența unui divorț, iat-o, după câte se pare, îndrăgostită din nou. Era supărată probabil pe soțul ei pentru că nu făcuse față provocărilor vieții de zi de zi. Cu siguranță că nu încetase niciodată să-l iubească. Nu vreau să fac pe Casandra, dar am impresia că parfumul euforiei care a pus stăpânire pe ea poate fi la fel de efemer ca recenta mărturisire a dezinteresului față de cel iubit.

Jérémie Martin. Nimic nou. Sper că măcar va avea o notă bună datorită mie.

Lola Martin. Nu știu dacă relația noastră se poate degrada și mai mult. Mă consideră tâmpit. Mi se pare nedrept. Am încercat pur și simplu să fac ce mi-a spus. M-am întâlnit cu Clément, care s-a enervat. Îl înțeleg. Nu i-a plăcut ca dorința lui de a ieși cu Lola să fie supusă aprobării mele. Urmarea: s-au despărțit imediat. Poate fi o dramă, poate fi o șansă, cine știe?

74

A doua zi a fost una cu totul deosebită. Ai fi zis că personajele mele mă abandonaseră. Am așteptat vești din partea lor, în zadar. În cele din urmă, i-am scris un mesaj lui Valérie, care mi-a răspuns lapidar: „Vă povestesc totul mai târziu“. Trebuie să recunosc un lucru: există un timp pentru acțiune, și unul pentru narațiune. Trebuia să-i las pe membrii familiei Martin să-și trăiască viața înainte să-i transform în capitole.

Neștiind ce să fac (restul existenței mele era pus pe pauză), m-am dus în vizită la Madeleine. Era prinsă cu organizarea călătoriei noastre[34]. Nu voia să uite ceva. A ridicat capul ca să-mi spună: „Fără îndoială, este pentru ultima oară când îmi fac bagajele“. Puține propoziții ar fi putut să mă tulbure mai mult decât aceasta. Așadar există o vârstă în care orice acțiune, oricât de anodină ar fi, este însoțită de un asemenea gând. Totul conține un potențial de *ultima oară*.

34. Sunt oameni cărora le ia mai mult timp să-și facă bagajele decât durează călătoria. (N. a.)

I-am spus că putea să ia oricâte lucruri voia, pentru că voi fi acolo să le car. De fapt, voia să spună multe ca să nu spună nimic. Scotea haine din dulap, iar după cinci minute le punea la loc. Madeleine părea copleșită de anxietatea a ceea ce urma să i se întâmple. Iminența concretului bulversase emoția inițială. Nu mai rămâneau decât spaima nelămurită și o sumedenie de întrebări. Și mai ales: cu ce să te îmbraci când îl vei revedea pe bărbatul vieții tale după cincizeci de ani? Era evident că o va găsi bătrână și șleampătă. Nici nu i-a trecut prin minte că și el avea aceleași neliniști.

Încă o dată, în ecoul necontenit al poveștilor, îi puteam înțelege spaima. Cu

ce aveam să mă îmbrac în ziua reîntâlnirii cu Marie? Simplu şi informal, ca să par relaxat. Dar asta ar putea trece drept nepăsare, dată fiind importanţa momentului. Atunci ceva şic? Haină, cămaşă. Cu riscul de a afişa o imagine uşor grandilocventă? De fapt, nu e niciodată un semn bun când începi să tergiversezi. Trebuia să mă las ghidat de intuiţie. Şi, de altfel, chiar aveam să o reîntâlnesc? La urma urmei, tot nu-mi răspunsese la mesaj. Poate că discuţia noastră nocturnă nu fusese decât un miraj.

75

În aceeaşi seară nu aveam nimic de scris despre personajele mele. Valérie nu-mi telefonase aşa cum spusese. Cu siguranţă se petrecuseră multe după întâmplarea cu perdelele arse, dar ce anume? Mi se părea că sunt la sfârşitul primului sezon al unui serial şi că trebuia să aştept săptămâni întregi pentru a afla urmarea. Este până la urmă paradoxul vremurilor noastre: cum suntem obişnuiţi să avem totul imediat (nu există cel mai mic interval între dorinţă şi concretizarea ei), marele proiect modern constă în a crea frustrarea. Este chiar cert că asta aţâţă consumatorul: să-i lipsească ceva. Şi pentru mine lucrurile se reduceau la faptul că nu-mi primisem doza de familia Martin.

76

A doua zi am trecut pe la Madeleine, apoi am luat un taxi până la aeroport. Chiar înainte să ne îmbarcăm, i-am trimis un mesaj lui Valérie ca să-i spun că totul era în ordine, dar nu mi-a răspuns. Nu-i scrisese nici măcar mamei sale ca să-i ureze drum bun. Liniştea asta începea să mi se pară îngrijorătoare.

77

Odată aflaţi deasupra norilor, am comandat un pahar de şampanie. Madeleine îşi dorea ca voiajul acesta să fie de neuitat. Şi cum putea să fie altfel? Tot ceea ce trăiam era antidotul amneziei. Şampania mi s-a urcat repede la cap şi mi-a făcut bine. Chiar dacă îmi plăcea să călătoresc, eram un pic stresat în avion. Prefer trenul. Ideal ar fi nişte şine care să urce pe cer.

Stewardesa s-a apropiat de mine şi m-a întrebat: „Lucraţi la o carte nouă?“ Am făcut o pauză înainte de a-i răspunde. Totdeauna mi se pare straniu că pot fi recunoscut. Deşi unele dintre cărţile mele au avut succes, mi se pare în continuare improbabil. Am vrut să-i răspund: „Da, stă lângă mine“, dar nu doream să dezvălui nimic despre acest proiect. În general, să evoci o creaţie în curs de finalizare mi se pare aproape o manieră de a o distruge. Pentru fiecare carte au trecut luni de zile înainte să vorbesc cu cineva despre ea. În cele din urmă, i-am răspuns stewardesei că, pentru moment, luam o pauză, iar ea mi-a spus că aveam dreptate *să-mi trăiesc viaţa*.

A trecut mai departe să-şi ofere buna dispoziţie fără să-i pot spune că îmi trăiam mai bine viaţa dacă aveam un roman în pregătire. Madeleine mi-a întrerupt acest panseu existenţial, întrebându-mă ce voiam să mănânc. Încă nu deschisesem meniul[35]. După ce m-am uitat, am ales unul vegetarian. Madeleine a părut foarte bucuroasă, pentru că şi ea alesese la fel. Ca şi când acest punct comun echivala cu o aceeaşi concepţie despre viaţă.

35. În ce mă priveşte, carnea şi peştele au exact acelaşi gust în cutia cu felurile de mâncare din avion. (N. a.)

78

Până acum Madeleine evocase drama plecării lui Yves şi chinurile unei iubiri atât de intense, dar nu ştiam mai mult. Înaintea marii reîntâlniri, aveam nevoie de mai multe date. Aşa că, deasupra Atlanticului, ne-am reîntors spre trecut.

Totul începuse într-un club de jazz, dar nu-şi mai amintea care anume. I-am menţionat câteva locuri mitice, precum le Caveau de la Huchette sau le Duc des Lombards, dar nici unul nu-i părea familiar. Mi-a spus însă că vreo cincisprezece ani mai înainte Miles Davies venise să cânte acolo însoţit de Juliette Gréco. Asta nu mi-era de mare folos: celebrul cuplu frecventase majoritatea cluburilor de jazz.

În schimb, nu ar putea uita niciodată acea clipă. În timp ce asculta concertul, şi-a întors capul fără un motiv anume. Putem simţi oare vibraţiile unei persoane care ne va tulbura înainte chiar să o vedem? Ca şi cum corpul ar fi înzestrat cu un soi de premoniţie afectivă. A observat umbra unui bărbat

într-un colţ în care plutea fumul de ţigară. Se vedea numai silueta acelui bărbat. Fuma dând uşor din cap. Madeleine s-a simţit iremediabil atrasă de acea formă umană misterioasă. S-a apropiat trecând în sens opus prin mulţimea de spectatori. Ritmul dezlănţuit de be-bop oferea spectatorilor aceleaşi simptome ca un puseu de febră. Cu cât se apropia de acel bărbat, cu atât îl vedea mai bine. A fost fascinată de frumuseţea chipului său. La rândul lui, Yves a remarcat-o pe tânăra care îl privea fără nici o jenă. Au sfârşit prin a-şi zâmbi. Madeleine a găsit o scuză pentru atitudinea ei: „E atât de cald aici. Nu mai puteam respira“. Şi totuşi, dacă era un loc pe lumea asta unde nu putea respira, era în faţa acelui bărbat. Era ca şi când alergase toată viaţa, ca să se oprească aici.

Primul lor moment împreună a început cu o neînţelegere. Yves i-a propus lui Madeleine să iasă la aer. Ea a crezut că vrea să plece împreună, deşi el era pur şi simplu neliniştit pentru acea tânără care spunea că se sufocă. Îşi amintea de o conversaţie facilă, care conţinea un soi de complicitate. Amândoi au hotărât să nu se mai întoarcă la club şi să meargă să bea ceva la o bodegă din apropiere. Copleşită de moment, Madeleine a uitat să-şi anunţe prietena că-şi făcuse alte planuri. Cât despre Yves, venise singur să asculte jazz, şi asta i se potrivea atât de bine, s-a gândit Madeleine.

Cuplul a devenit rapid de nedespărţit. Yves era cu totul sedus de vivacitatea lui Madeleine, de puterea ei de a face viaţa mai intensă. Nu bănuia că asta i se datorează lui. De când îl întâlnise pe acest bărbat, Madeleine se simţea mai bine ca niciodată. Lui îi plăceau după-amiezile petrecute împreună în pat, unul lângă celălalt. Când îşi trecea mâna prin părul ei, se simţea la locul potrivit: rătăcirea lui pe pământ se încheiase la cotitura unei cefe.

De obicei ascuns, Yves se confesa mult lui Madeleine. Se simţea mai puţin taciturn. Angoasele sale ori melancolia se rarefiau în favoarea bucuriilor simple. O viaţă întreagă se putea întemeia pe plăcerea unei ciocolate calde la Café de Flore, gândea el. Dar nu fără să-şi spună uneori că orice idilă are în mod necesar un sfârşit.

Madeleine lucra la un atelier de croitorie, şi inima îi bătea mai tare când

Yves venea să o aştepte seara. Nu mai trăia decât pentru momentele petrecute împreună. Mergeau la cinema sau se plimbau, iar timpul trecea stupid de repede. Yves tocmai primise moştenirea de la tatăl său şi voia să se apuce să scrie; încercase poezie, roman, teatru, chiar şi cântece înainte să opteze pentru scenarii. Încerca să pună pe hârtie un scenariu de film poliţist şi din acest motiv bătea cluburile de jazz, sperând să găsească aici, dacă nu inspiraţia, măcar o anumită atmosferă. Se strecura întotdeauna în fundul sălii ca să poată privi toată scena. Se simţea uneori abătut, se gândea că nu are nici un talent. Uneori prefera să fie singur zile întregi. Madeleine înnebunea când devenea rivala lipsei de inspiraţie a bărbatului pe care îl iubea. Încerca să-l ajute din răsputeri, prin toate mijloacele, bătându-şi capul pentru a găsi un dialog bun sau începutul pentru o acţiune palpitantă.

De mai multe ori în timpul relaţiei lor, Madeleine a avut un sentiment straniu: că Yves îşi folosea problemele sale referitoare la creaţie drept alibi ca să nu se vadă cu ea.

Yves era adorabil şi atent, dar nu voia niciodată să meargă în vacanţă, ura ideea unor mese în familie şi considera că, dacă ar locui împreună, relaţia lor s-ar sfârşi. Îndrăgostită nebuneşte, Madeleine accepta dorinţele artistului său atâta vreme cât îi oferea dovezile reciprocităţii sentimentale. Pentru că nu exista nici un dubiu în această privinţă: Yves o iubea pe Madeleine, o iubire care o surprindea, o iubire care o tulbura şi chiar o contraria.

Aşa au trecut doi ani, poate trei. Madeleine spera, din ce în ce mai intens, la o viaţă clasică în doi. Nu îndrăznea să mărturisească faptul că uneori se gândea la prenumele copiilor pe care i-ar avea împreună. Yves se ferise întotdeauna de discuţiile astea pragmatice, dar într-o bună zi afirmase că nu era împotriva ideii de căsătorie. Nu era chiar declaraţia cea mai romantică, dar, cunoscând firea iubitului ei, Madeleine a exultat. În timp ce o ţinea în braţe, îşi imagina viitorul. Da, putea să aibă o viaţă ca toată lumea. El pomenea tot timpul necesitatea de a fi singur, dar era sigur că avea suflet de artist? Nu putea să-şi ducă la bun sfârşit ideile pentru scenarii, iar colaborările sale erau sterile. Reuşita se ascundea cu siguranţă în deplinătatea vieţii conjugale. Desigur, trebuia luat în considerare un alt element: voia să o facă fericită pe Madeleine. Inima lui bătea când o auzea bătând pe a ei.

Totuşi, lucrurile s-au complicat. Pe măsură ce data mariajului se apropia, Yves se gândea tot mai des: „Nu pot, nu pot“. Şi a sfârşit prin a-i spune lui Madeleine aceste cuvinte. Ea a încercat să aducă argumente, să-l convingă, să-l înţeleagă. Nu era nimic de făcut. Se confrunta cu o situaţie fără noimă. Era clar că Yves nu era nici un pervers, nici un parior. Suferea când o vedea că suferă. Iar ea suferea pentru el. Un cerc vicios al suferinţei din iubire.

Fără nici o explicaţie concretă, în afara sentimentului unei amărăciuni difuze şi a necesităţii smintite de a fugi, Yves a hotărât să plece în Statele Unite. Singur. Povestindu-mi acest deznodământ atroce, climaxul disperării sale, Madeleine a început să sughiţe. Povestirea nenorocirii sale păstra încă, decenii mai târziu, gustul neschimbat al tragediei. Trebuie să ne-o imaginăm pe această femeie siderată, lipsită de raţiunea ei de a fi. Înnebunită, mergea seară de seară la clubul de jazz, cel unde se întâlniseră; acum înţeleg de ce nu poate să-şi aducă aminte numele acelui club; nu are nici o legătură cu vârsta sau cu boala, este o binecuvântare a amneziei care ne face să uităm fericirea devenită nefericire.

Nu mi-a spus-o direct, dar am înţeles că o tentase gândul sinuciderii. Se pare că nimeni nu a ştiut, nu a putut niciodată să vorbească despre asta. Faptul că sunt un martor neimplicat în povestea ei o eliberează de acest secret sumbru. Chiar dacă a supravieţuit, o parte din ea a murit atunci. Anii au trecut, iar durerea a rămas intensă. Durerea şi lipsa înţelegerii. Poţi înnebuni din cauză că nu ştii. Şi-a spus că iubise o umbră (nu trebuia să aibă încredere de la prima vedere). Cineva care fuge de îndată ce te apropii prea mult. Cu puţină luciditate, ar fi înţeles că nu de ea fugea, ci de el. Nu e un fapt banal să pleci ca să trăieşti la celălalt capăt al lumii. E un mod de a părăsi partea geografică a ceea ce suntem. Probabil că Yves nu a avut de ales şi a abandonat totul; nu putea decât să se rupă brutal de tot. Ca să se despartă de zona de incertitudine care îi făcea să sufere pe amândoi. Dar plecase fără vreo explicaţie. Călătoria noastră avea să încheie în cele din urmă acest roman.

79

Câţiva ani mai târziu, l-a întâlnit pe René. În lipsa pasiunii, a fost o alegere

rațională. Nu mai insistăm. Avea toate datele ca să fie ceea ce s-ar putea numi *un bărbat-pansament*. Iar Madeleine își dorea copii. În cele din urmă, mi-a povestit această întâmplare: „Aveam gripă când René m-a cerut în căsătorie. Zăceam vlăguită în pat. Îmi venea să vomit aproape tot timpul, și atunci a îngenunchiat și m-a cerut[36]. Mi s-a părut cel mai romantic lucru pe care îl făcuse vreodată“. Eram de acord cu opinia lui Madeleine. Totdeauna este încântător să înoți împotriva curentului. René nu încetase să mă surprindă și eram fericit de fiecare dată când reapărea în cartea mea.

36. Exact asta făcuse Alfred Hitchcock. Poate că-l inspirase pe René. Alma, viitoarea sa soție, avea rău de mare. Cu prilejul unei traversări agitate a Atlanticului cu vaporul, regizorul profitase pentru a o întreba: „Vrei să te măriți cu mine?“ Mai târziu, i se confesase: „Mi-am spus că trebuia să te iau prin surprindere când ești prea slăbită ca să spui nu“. (N. a.)

80

În acel moment, stewardesa s-a apropiat de noi, ca să ne întrebe dacă totul era în ordine sau dacă avem nevoie de ceva, apoi a adăugat: „Îmi plac foarte mult poveștile cu cei doi polonezi. Mă amuză foarte tare preferința dumneavoastră pentru ei!“ Apoi s-a îndreptat spre alți pasageri. Madeleine a vrut să știe mai multe. La drept vorbind, întreruperea aceasta i-a amintit că nu eram doar unul dintre prietenii săi, ci un scriitor care avea un proiect. Mi-a mărturisit că știe prea puține despre munca mea și era cam supărată pe ea, fiindcă nu încercase să afle mai multe. Asta îmi convenea perfect. Era, cred, preferabil să nu știe nimic despre mine. M-a întrebat despre povestea cu polonezii, și atunci i-am istorisit cum a început totul.

Iată ce se întâmplase: ani buni scrisesem din pasiune sau necesitate, fără să consider că într-o bună zi voi ajunge să fiu publicat. Refuzurile se țineau lanț și, la urma urmei, mi se părea destul de previzibil. Nu vedeam încotro mă ducea inspirația. Nu era chiar o mizăpentru mine; scrisul ar trebui să fie nucleul unei vieți paralele. Dar apariția celor doi polonezi schimbase lucrurile. Am scris povestea lor, iar șase luni după aceea publicam la o editură prestigioasă. Ce se întâmplase? Aveam senzația că îmi purtaseră noroc și că ei erau răspunzători de schimbarea destinului meu. Așa că am

hotărât că nu voi mai scrie nici o carte fără ca, la un moment dat, să apară cei doi polonezi. „Asta îmi amintește de extravaganțele pe care le-am văzut în lumea modei“, a zâmbit Madeleine. La drept vorbind, nu-i consideram pe polonezii mei o extravaganță, ei erau norocul meu.

„Și în cartea dumneavoastră despre mine, unde vor fi?“, a întrebat atunci Madeleine. Am rămas perplex. Nu mă gândisem la asta. Cum nu scriam o operă de ficțiune, trebuia că-i sacrific pe polonezii mei de data asta. Dar avea dreptate, trebuiau să fie prezenți ca întotdeauna. Aveam chef să mă ocup de ei acum; dar unde să găsești doi polonezi, când ești la mii de metri altitudine? Totuși nu aveam să o rog pe stewardesă să întrebe, așa cum întreabă dacă se află un medic la bord, în cazul în care unui pasager i se face rău: „Sunt doi polonezi la bord? Dacă da, vă rog să luați legătura cu personalul nostru. Și, foarte important, trebuie să fie doi! Nu acceptăm o singură mostră!“ În cele din urmă, i-am spus lui Madeleine:

— Vă deranjează dacă scriu că lângă noi sunt doi polonezi? Nu o să verifice nimeni.

— Nu, vă rog.

— Perfect.

Și așa am călătorit spre Los Angeles alături de doi polonezi. La un moment dat, în timpul călătoriei, nu mai știu din ce motiv, am schimbat câteva cuvinte. Erau doi regizori. Studiaseră la celebra școală de cinematografie din Łódź. Mergeau la Hollywood cu speranța că vor putea vinde un scenariu. Unul dintre ei mi-a spus în engleză: „Este o poveste incredibilă. Cu adevărat incredibilă. Suntem siguri că va ieși un film extraordinar“. Eram evident intrigat (să nu uităm că eram un autor în pană de inspirație), dar nu au vrut să-mi spună nimic. Sper din tot sufletul pentru ei că la ora la care scriu aceste rânduri mitomane au reușit să plaseze scenariul și că un regizor renumit l-a acceptat.

81

Cu două ore înainte de aterizare, Madeleine a adormit. Un somn atât de profund, încât nici o turbulență nu a deranjat-o. M-am temut să nu fie cam

ameţită când se va trezi înainte de aterizare, dar şi-a revenit imediat şi a admirat priveliştea care se zărea prin hublou. Dacă New York era un oraş treaz, Los Angeles ni se prezenta de parcă şi-ar fi făcut siesta[37]. Spectacolul avea ceva magic.

37. Ai fi putut chiar spune că stătea întins pe şezlong. (N. a.)

La vamă, formalităţile au decurs destul de rapid. Americanii au un simţ dezvoltat al gestionării turiştilor; acţionează la fel ca la cozile din parcurile de distracţii. Sfârşeşti prin a fi dezamăgit că ţi se ştampilează pur şi simplu paşaportul, pentru că ai senzaţia că atunci când îţi vine rândul te aşteaptă roata cea mare sau o casă bântuită. Este ţara martoră a amestecului dintre realitate şi divertisment. Ajuns în anumite decoruri, nu ştii dacă să trăieşti sau dacă cineva o să strige: „Acţiune!“

Am luat un taxi ca să mergem la hotelul nostru din Santa Monica. Bulevardele păreau nesfârşite; e un oraş unde, practic, nu tragi de volan. Alesesem acest hotel pentru că era aproape de ocean, dar şi pentru că era în cartierul unde, mâine-dimineaţă, urma să ne întâlnim cu Yves. Hotelul era încântător, deşi puţintel ponosit. Mi-ar fi plăcut ca pe drumul nostru să pun drept coloană sonoră un cântec al formaţiei The Doors, dar literatura este tăcută.

Ne-am instalat imediat, iar Madeleine a preferat să se culce imediat. Era ora şase seara şi voiam să mai lupt puţin împotriva somnului, ca să mai reduc din decalajul orar. Am hotărât să fac o plimbare; era plăcut. Nu-mi venea să cred cât de repede am făcut această călătorie. Admiram un imens soare roşu care plonja în Pacific, deşi mai păstram gustul Parisului.

82

Ceva mai târziu m-am întins în pat. Ce plăcere să fii astfel zdrobit de oboseală. Asta ar trebui să facă insomniacii: să trăiască într-un continuu decalaj orar. Când mi se închideau pleoapele, a sunat telefonul mobil. Îi trimisesem, desigur, un mesaj lui Valérie ca să-i spun că totul este în regulă, dar nu-mi închipuisem că mă va suna atât de repede (era ora şase dimineaţa în

Franța).

Voia să știe toate detaliile călătoriei: hotel, atmosferă, discuțiile mele cu mama ei… Și chiar nu era un moment potrivit. Ce supliciu să trebuiască să stau treaz când mie mi se închideau ochii. Dar eram totuși liniștit pentru că mă sunase în sfârșit. Și că aveam să aflu mai ales ce i se întâmplase lui Patrick. De două zile mă tot gândeam la intriga asta. Cum reacționase Desjoyaux când și-a descoperit perdelele arse? Valérie mi-a povestit că fusese șocat. Mai mulți martori confirmaseră că preț de câteva minute fusese incapabil să rostească un cuvânt. Era mai mult decât distrugerea unui obiect decorativ. Pentru el era o agresiune extrem de violentă, aproape o execuție.

Desjoyaux era perfect conștient de natura perversă a acțiunilor sale, dar nu-și imaginase niciodată că s-ar putea întâmpla așa ceva. Nimeni nu ripostase niciodată, nimeni nici măcar nu reacționase. Teama de a-și pierde serviciul le determinase pe victimele sale să tacă și să se ascundă. De data asta, era ceva diferit. Nimerise în cel mai prost moment din viața cuiva. Un moment în care nu mai avea altă alegere decât să reacționeze. Îmboldit de o energie nouă, Patrick înfruntase teama de consecințe. Pentru că știa că vor fi. Desjoyaux nu avea nici o îndoială cine era vinovatul: era Martin, nu putea fi decât Martin.

Când și-a revenit, l-a chemat pe angajatul care îndrăznise să-l înfrunte. Trecuse o vreme, însă Patrick nu-și făcea apariția. Desjoyaux a urlat la secretară să-l cheme din nou (era ceva nou să-și iasă din sărite). La capătul celălalt al firului, secretara a auzit o voce care spunea: „Dacă vrea să-mi vorbească, nu are decât să se deplaseze…“ Odile, secretara, l-a rugat pe Patrick să repete. Iar el a reluat refrenul îndrăznelii sale: „Dacă vrea să-mi vorbească, nu are decât să se deplaseze…“ Odile i-a spus că ea nu poate transmite acest răspuns kamikaze șefului ei. Mai ales că Desjoyaux se afla în fața ei, așteptând să i se confirme sosirea iminentă a agresorului. Cum Martin închisese, Odile nu a avut de ales decât să-i spună ce a auzit. Dar nu a fost în stare să articuleze un cuvânt: anumite propoziții sunt atât de înfricoșate de reacțiile pe care le pot produce, încât preferă să se facă auzite în tăcere. Odile a dat să vorbească de mai multe ori, pentru ca în sfârșit să rostească: „A spus că, dacă vreți să-i vorbiți, nu aveți decât să vă deplasați…“ Apoi a plecat

fruntea, ca și cum s-ar fi găsit în fața cuiva care îndreptase un pistol spre ea.

Desjoyaux a sfârșit prin a se supune și a plecat să caute biroul lui Martin. Neștiind unde se află și nedorind să întrebe pe cineva, a mers aproape un kilometru pe culoarele clădirii. În drumul său îl priveau toți și i se părea că, ici-colo, aude șoptit cuvântul „perdele“. Sau i se părea? Când ne simțim vinovați, mintea noastră aude vocea care ne demască. Era un Raskolnikov al perdelelor. În cele din urmă, ajunse în biroul lui Martin. Acesta din urmă l-a salutat primul, cireașa de pe tort a rebeliunii sale. Șocat și plin de sudoare, Desjoyaux a urlat:

— Îți dai seama ce-ai făcut?

— La ce anume vă referiți?

— Știi foarte bine. Tu ai făcut-o. Perdelele!

— De ce?

— Pentru că am vorbit după-amiază și… O de fapt nu trebuie să mă justific! Am venit doar să te anunț că ești concediat pentru un motiv grav. Foarte grav.

— Și clienții mei? Cum vom proceda?

— Nu-mi pasă, înțelegi. O să se ocupe de ei altcineva. În orice caz, nici nu vor observa. Uite, există un alt Martin la direcția contabilitate, o să te înlocuiască, așa nu se va schimba nimic pentru clienți.

— Și de când trebuie să plec?

— Chiar acum, cretinule. Acum!

— Vi se pare normal să cereți unui angajat care lucrează aici de douăzeci de ani să vă spună ce părere are despre perdelele dumneavoastră? Îi spuneți pe un ton foarte stresant cu trei zile mai înainte că vreți să-l vedeți *imperativ*. Vi se pare normal?

— Nu-mi pasă! Nu mi se pare normal să mi se dea foc la perdele! Așa că dispari acum!

— Foarte bine. Dar este numai începutul.

— Ce înseamnă asta?! Mă amenințI, Martin? Mă amenințI?

— Nu înseamnă nimic. Înțelegeți ce doriți.

— Tâmpitule, revin peste o oră. Nu vreau să mai văd nici o urmă a prezenței tale aici. Și te asigur că poți să faci orice, dar nu o să mai primești nici un eurocent salariu. Sper să te revăd într-o bună zi cerșind pe stradă.

— Nu face parte din proiectele mele de viitor. Dar vă mulţumesc pentru că vă faceţi griji pentru mine.

Desjoyaux a rămas o clipă siderat de inconştienţa acestui bărbat, apoi a plecat.

Toţi colegii de pe etaj l-au privit admirativ pe Patrick. Nu le venea să creadă. Era acelaşi om? Se simţea fericit pentru că mersese până la capăt fără să se clatine. Dar la ce-i folosea asta acum? Avea să meargă acasă la ora 10 dimineaţa, în mijlocul săptămânii, cu două cutii pline de amintirile carierei sale. Doar două cutii pentru atâţia ani. În timp ce îşi făcea ordine pe birou, colegii treceau ca să-şi exprime admiraţia pentru curajul său. Dar se vor mai gândi oare la el peste doi ani sau peste două zile? Puţin probabil. Izbucnirea lui fusese o uşurare colectivă, dar nu va avea nici o repercusiune. Aura efemeră însemna şi un impas. Ce o să se întâmple cu el? Toată lumea se cunoştea în domeniul asigurărilor. Concedierea lui pentru un motiv grav avea să se afle mai mult ca sigur. Oamenii găsesc foarte rapid scurtăturile. „E tipul care a dat foc perdelelor“, se va spune despre el. Nu contează motivele, nu era foarte liniştitor. Se vor gândi: Dacă ar fi fost victima unei hărţuiri, ar fi trebuit să depună plângere; trebuie să fii cam nebun să-ţi faci dreptate astfel. Da, i se părea evident: el se arsese. Soţia lui va fi mândră de el, desigur. Putea să plutească pe impresia frumoasă pe care o făcuse o vreme, dar foarte repede avea să se izbească de realitate. Iar cotidianul sinistru îl aştepta. Euforia dispărea acum şi începea să regrete amarnic gestul său. Avea să plătească mult şi bine dezastrul produs[38].

38. Pentru cititorii care îl apreciază pe Patrick şi cărora le-a plăcut îndrăzneala lui frumoasă pot să-i liniştesc de pe acum. Lucrurile vor lua o cu totul altă întorsătură decât se aşteaptă. (N. a.)

83

În cele din urmă, lunga discuţie cu Valérie mi-a permis să amân ora de culcare. Ceea ce nu m-a împiedicat să mă trezesc în plină noapte. Am petrecut o vreme uitându-mă la televizor. Şi mai exact la reluările emisiunilor-concurs în care participanţii urlă neîncetat. În Statele Unite, ca să poţi participa la un astfel de joc, trebuie să deţii o diplomă în isterie. Când am

coborât, cam pe la ora 6 dimineaţa, Madeleine era deja în sala unde se lua micul dejun. Şi ea se trezise foarte devreme. Întâlnirea era la ora 9, iar ultimele momente păreau interminabile. Febrilitatea ei era palpabilă. Probabil că se întreba de ce venise. În mod straniu, mi-a mărturisit că se gândea la soţul ei. Avea senzaţia că îi este necredincioasă. Totul i se amesteca în cap.

I-am propus să mergem să ne plimbăm pe plajă ca să ne mai relaxăm. Răsăritul soarelui era sărbătorit de o mulţime de persoane care făceau jogging. Cum este posibil din punct de vedere uman să faci sport atât de devreme? La Paris, la ora asta întâlneşti oameni beţi care ies din baruri. Dată fiind şi confuzia provocată de decalajul orar, momentul părea cam suprareal. Deodată, Madeleine m-a întrebat:

— Sunteţi sigur că va veni?

— Da, i-am confirmat ieri sosirea noastră. Ne aşteaptă.

— Şi dacă nu este el, ci doar cineva care îi seamănă?

— Nu, ar fi prea improbabil.

— Şi dacă nu avem nimic să ne spunem?

— Vă veţi privi în tăcere.

— Şi dacă vedem înceţoşat?

— …

M-am gândit că această ultimă întrebare fusese o glumiţă, dar nu, deloc. Era prea multă intensitate în ea ca să fie abordată cu lejeritate. Chiar se temea că o să se piardă, că n-o să ştie ce să spună sau că n-o să fie foarte lucidă. O simţeam din ce în ce mai crispată, ba chiar aveam impresia că are gura uscată. Mă ducea cu gândul la actorii care au trac înainte de a înregistra o scenă sau de a-şi face apariţia pe scenă. Filmul vieţii sale avea să se deruleze sub ochii mei; această ficţiune care este orice iubire.

Era atât de intens, încât am început să am dubii. Brusc, m-am temut să nu fiu un intrus. Voiam să scriu despre ceea ce se întâmpla în realitate, şi nu să fur o asemenea intimitate. Dincolo de un anume prag de frumuseţe, martorii nu sunt toleraţi. Madeleine ar putea să-mi povestească totul mai târziu, dacă ar dori. Da, era mai bine astfel. O voi însoţi şi apoi voi pleca. Trebuia neapărat să ofer în cartea mea descrierea acestei scene? Fiecare ar putea să şi-o imagineze. În momentul în care mă lăsam convins de acest fapt, Madeleine

mi-a luat mâna şi mi-a spus: „Vreau să rămâneţi. Am nevoie de dumneavoastră“.

84

Am sosit cu o oră mai devreme la locul unde stabiliserăm întâlnirea, o cafenea mare, amenajată în două săli despărţite printr-un geam înalt de sticlă. Yves era deja acolo. Păcat: nu voi putea descrie momentul apariţiei sale. Am observat imediat că era extrem de elegant. Îmbrăcat într-un costum de in, cu o pălărie mare, semăna cu un personaj din Fitzgerald. Mi-a mulţumit imediat că am organizat această reîntâlnire; cuvinte fugare, pentru a se concentra apoi asupra a ceea ce era esenţial. M-am retras câţiva paşi în spatele lor, ca să-i las să trăiască acest moment pe care nu l-aş putea uita.

De câteva zile, între mine şi Madeleine se crease o legătură aparte. Ne unea proiectul meu, iar acum mă aflam în primul rând al emoţiei sale. Femeia aceasta şi bărbatul acesta se priveau şi parcă nu le venea să creadă. Aveau ochii în lacrimi, dar pe chip aveau un zâmbet larg. Preţ de câteva secunde nu au fost în stare să se atingă. Cred că tocmai asta m-a emoţionat: să-i văd astfel, faţă în faţă, încremeniţi în stupefacţie.

În cele din urmă, s-au îmbrăţişat călduros şi au schimbat câteva politeţuri. Yves, neliniştit, a vrut să ştie dacă nu fusese o călătorie prea obositoare, iar Madeleine l-a liniştit. Cu siguranţă că mai târziu va fi extenuată, dar pentru moment adrenalina neutraliza totul. Apoi s-au întors amândoi spre mine ca doi copii însoţiţi de un adult de la care aşteaptă să-i îndrume. Era povestea lor. Le-am făcut semn că voi sta alături. Ai fi spus că Yves alesese acest loc anume pentru mine. Puteam să iau loc pe terasă, de cealaltă parte a geamului înalt, şi să-i privesc fără să-i deranjez.

85

Oricât de incredibil ar părea, Marie îmi trimisese un mesaj exact în clipa în care luam loc. Era ca şi când privea cu bunăvoinţă ceea ce tocmai trăiam. Îşi făcea sesizată prezenţa exact în clipa în care priveam imaginea dintotdeauna a

iubirii. Trebuia să o iau ca pe un semn? Evident. Nu puteam vedea în asta decât un ecou al inimilor.

Marie mă întreba pur și simplu ce mai fac. I-am povestit ce se întâmpla. „Povestea asta este incredibilă. Mi-ar fi plăcut la nebunie să-i fotografiez pe cei doi în momentul reîntâlnirii…“, mi-a răspuns ea entuziasmată. Nu am precizat mai devreme, dar Marie este fotograf. De altfel, ne-am cunoscut la una din expozițiile sale. Nu voiam să vorbesc despre mine în acest roman, dar am oare de ales acum?

Nu aveam chef să merg la vernisajul acela[39]. Însoțisem un regizor în speranța că va adapta unul dintre romanele mele. Când mi-a propus să-l însoțesc la galeria respectivă, mi-am spus că am putea lega o relație benefică pentru o viitoare colaborare. Dar nimic nu s-a petrecut așa cum sperasem. De îndată ce am ajuns, a fost acaparat de alte persoane cunoscute și l-am pierdut în mulțime. Galeria era alcătuită din mai multe săli mici, care îți dădeau senzația că treci dintr-un cocon într-altul. Dată fiind situația, mă gândeam că voi face din politețe un tur rapid al fotografiilor, apoi mă voi întoarce acasă. Nu știam cine este fotograful și nici nu îmi păsa. Nu considerasem niciodată fotografia drept o artă (Marie avea să-mi schimbe părerea, firește) și m-am plimbat nonșalant, trecând de la o fotografie la alta.

39. Așa se întâmplă întotdeauna când e vorba de întâlniri: se petrec atunci când am vrea să stăm acasă. (N. a.)

Ceva straniu s-a petrecut progresiv. Fotografie după fotografie, m-am simțit din ce în ce mai prins de munca fotografului. La un moment dat am rămas încremenit în fața unui cadru sub a cărui ramă era scris: „Da“. Fără să-mi pot explica de ce, m-a bulversat. Poate mă tulburase expresia pură a simplicității? Am rămas o clipă citind și recitind acest da, până când am auzit o voce în spatele meu: „Prezența dumneavoastră este o surpriză frumoasă“. M-am întors și am văzut-o pe Marie. Înainte să apuc să-i răspund, a continuat spunând că-i plăcuse foarte mult unul dintre romanele mele. Prima impresie pe care am avut-o despre ea corespunde versiunii umane a lui „da“. Mi s-a părut fericită și radioasă, departe de imaginea artistului anxios în timpul propriului vernisaj. I-am spus-o, iar ea a răspuns: „O, în seara asta nu-i nici o

miză! Toată lumea o să-mi spună că fotografiile mele sunt formidabile! Chiar dumneavoastră… îmi închipui că v-au plăcut?“ Era greu de stabilit gradul de ironie din aceste vorbe, dar mi-a plăcut felul ei de a nu se lua în serios. Atunci am răspuns întrebării sale arătând cu degetul fotografia respectivă.

Da.

Da, îmi plăcea munca ei. Şi da, voiam să o revăd pe femeia aceasta. Era evident. Deşi de obicei nu eram cel mai întreprinzător om din lume, am întrebat-o dacă nu este liberă într-una din serile următoare, ca să bem ceva. M-a privit fără să spună un cuvânt, apoi a ridicat degetul şi a arătat fotografia cu da.

86

În ultimele discuţii cu Marie, evocasem ideea de a ne revedea. Nu vorbiserăm de-a dreptul despre viaţa noastră. Mi-a scris că avea o nouă expoziţie peste două zile şi spera că voi veni. Peste două zile, am repetat în minte. Sosisem în ajun la Los Angeles şi trebuia să plec a doua zi. Era absurd să fac un drum atât de lung pentru un sejur atât de scurt. Şi nu o puteam lăsa pe Madeleine aici singură. Ca să nu mai spun că aveam de scris un roman despre ea. Informaţiile acestea se amestecau în creierul meu, provocându-mi o confuzie trecătoare. Nu mi-a trebuit prea mult să-i răspund că se nimerea perfect, pentru că mă întorceam a doua zi şi că aş fi mai mult decât fericit să fiu alături de ea în acea zi mare ca să o susţin.

Tocmai mă hotărâsem, şi inima îmi bătea pentru că luasem această hotărâre în timp ce continuam să-i privesc pe Yves şi pe Madeleine. Erau prinşi într-o conversaţie intensă. Madeleine părea tulburată de ceea ce auzea, iar chipurile lor mi s-au părut puţin crispate; nu aveam nici o idee despre ceea ce putea să-i spună. De două sau trei ori, Madeleine şi-a întors capul spre mine, de parcă ar fi vrut să verifice dacă mai eram acolo. I-am răspuns printr-un semn amical. Cum discuţia lor se prelungea, am început să citesc *USA Today*. Mi-a părut rău că nu luasem calculatorul cu mine, ca să scriu ceva în timp ce aşteptam.

ANECDOTE PALPITANTE

DESPRE KARL LAGERFELD (3)

Despre un om ţinem minte poate ultima sa imagine. Când ne gândim la Lagerfeld, vedem imediat un bărbat fin, longilin. O apariţie perfectă pentru o schiţă. Uităm că vreme de câţiva ani creatorul de modă a fost supraponderal. E straniu, de altfel, să vezi imagini din acea perioadă. Ţinând cont de ceea ce inspiră (un control absolut al sinelui, nimic nu poate să-l depăşească, nici măcar o stare de spirit necontrolată), îţi vine greu să crezi că bărbatul acesta a luptat cu kilogramele. Rostise chiar acest aforism extraordinar: „Dieta este singurul joc în care câştigi atunci când pierzi“. Aşadar pentru el era un joc, dar cine sunt jucătorii? Conform a ceea ce îmi dezvăluise Madeleine despre personalitatea lui, am impresia mai degrabă că aceasta a fost un spectacol pe care îl oferea comentatorilor. Astfel, într-un mod spectaculos, a pierdut 42 de kilograme în câteva luni. În ce-l priveşte, totul ţinea de legendă. Nu-şi putea permite nici măcar cea mai neînsemnată mediocritate. Ai fi spus că lucrase la regimul său aşa cum lucra la una din creaţiile sale. Trebuia ca toată lumea să vorbească despre asta. Mă bătea gândul că se îngrăşase doar ca să se amuze pe seama reacţiilor asupra slăbirii sale ulterioare. A scris chiar o carte după aceea. Geniu al marketingului, a făcut din corpul său o imagine *bankable*[40]. Nu a ajuns oare să-şi deseneze silueta pe cutiile de Coca-Cola? Asta este fascinant la Lagerfeld: a fost el însuşi cea mai importantă creaţie a sa.

40. Care poate aduce profit sau succes (în engl., în original). (N. tr.)

*

În cele din urmă, mi-au făcut semn că mă pot apropia. Yves m-a luat în primire imediat:

— Şi spuneţi aşa, sunteţi biograful lui Madeleine!

— Da, scriu despre ea.

— Sunt multe de spus, îmi închipui. Iar, dacă aveţi nevoie de mine, pot să vă povestesc câteva anecdote interesante.

— Nu, ţine-le pentru tine, a spus Madeleine fără să poată zâmbi; cu siguranţă că fusese marcată de ceea ce vorbiseră.

— I-am propus să mergem să luăm prânzul la mine, a continuat Yves. Dar Madeleine are nevoie de odihnă. O înţeleg perfect. Puteţi veni mai târziu.

Locuiesc într-un apartament aproape de aici. Nu e mare, dar priveliştea este frumoasă.

— Da, aşa facem. Ne întoarcem la hotel şi vă telefonăm curând, am spus ca un adevărat coordonator al unui voiaj organizat.

S-au îmbrăţişat de parcă se temeau că nu se vor mai revedea în următorii cincizeci de ani. Am propus să luăm un taxi, dar Madeleine voia să mergem puţin pe jos. Desigur că eram nerăbdător să-i pun întrebări, însă am simţit că nu e momentul. De obicei vorbăreaţă, acum păstra tăcerea. Chiar înainte să o las în faţa camerei sale, a trebuit să o previn că urma să-mi schimb biletul de întoarcere, pentru că plecam a doua zi. M-a întrebat imediat dacă aveam necazuri. Am invocat imediat, şi fără cea mai neînsemnată intonaţie dramatică în glas, că am o problemă urgentă de pus la punct. Mi-a respectat dorinţa mea aparentă de a nu spune mai multe şi nu a părut deloc neliniştită la gândul că va rămâne singură aici câteva zile. Era clar că Yves se va ocupa de ea; iar lucrurile vor decurge chiar mai bine astfel, fără doamna de companie literară care eram.

87

Odată ajuns în cameră, m-am odihnit puţin. Când m-am trezit era după-amiază, iar în Franţa era foarte târziu. Am sunat-o pe Valérie ca să-i spun ce se mai întâmplase. Pentru prima oară, era foarte furioasă. Am liniştit-o spunându-i că totul decurgea foarte bine şi că Yves era pur şi simplu încântător. Dar ei i se părea că atitudinea mea era iresponsabilă: s-o duc pe mama ei la celălalt capăt al lumii şi să o las acolo singură. În plus, era o femeie bolnavă. Auzind asta, am reacţionat; nu remarcasem niciodată la Madeleine vreun semn de slăbiciune. Dimpotrivă, o găseam vioaie şi activă. Valérie continua să mă acuze: „Să o lăsaţi singură pe mama acolo!“ Atunci mi s-a părut că aud vocea lui Patrick. Valérie l-a rugat să repete ce spusese, şi aşa am auzit clar: „Atunci nu ne rămâne decât să mergem şi noi acolo…“ Vacanţa şcolară începea a doua zi, iar el era în şomaj. Trecuse atât de multă vreme de când nu mai plecaseră undeva împreună. Şi, cum mergeau după Madeleine, ar fi toţi laolaltă. Valérie s-a calmat gândindu-se la posibilitatea aceasta; la urma urmei, poate că anunţul plecării mele anticipate era un semn.

Ar putea încerca să găsească un zbor pentru sâmbătă; aveau câteva economii; era momentul să profite de ele. Iar copiii crescuseră, ar fi încântaţi să stea acasă fără ei.

Zece minute mai târziu, Valérie mi-a trimis un mesaj în care mă anunţa că au găsit bilete pentru duminică. Puteam să o anunţ pe Madeleine, care ar fi probabil surprinsă de turnura pe care o luaseră lucrurile. În ultimele zile avuseseră loc atâtea evenimente extrem de improbabile. Pentru Valérie ar fi emoţionant să întâlnească prima iubire a mamei sale. Poate că ar vedea, la fel ca mine, o versiune reuşită a *Podurilor din Madison County*. O pasiune, o despărţire, o frustrare, dar o reîntâlnire la final. Pe terasă, îndărătul geamului mare de sticlă – ar fi putut fi un ecran –, îmi spusesem de dimineaţă că Meryl Streep îl reîntâlnise pe Clint Eastwood.

Le-am propus să trec sâmbătă de îndată ce sosesc la Paris, ca să le povestesc detalii. Era alibiul meu pentru a întâlni toată familia Martin, fără îndoială pentru ultima oară. Am insistat pe lângă Valérie ca să fie prezenţi şi copiii, dar mă îndoiam că Lola va accepta să mă vadă. Îi trimisesem o fotografie cu bunica ei în faţa Pacificului (un nume simbolic pentru a ne împăca), dar nu-mi răspunsese. Se pare că mă pricepeam mai bine să interacţionez cu persoanele în vârstă. Asta venea din senzaţia pe care o avusesem întotdeauna: aceea că mă născusem bătrân. La drept vorbind, era mai mult decât o senzaţie, pentru că viaţa îmi oferise dovada: adolescent, suferisem de o boală cardiacă ce apare mai ales în cazul persoanelor de vârsta a treia sau a patra. M-au consultat, m-au analizat, asemenea unei specii medicale rarisime. Poate că bătrâneţea curge prin vinele mele. Dar ăsta-i un alt roman.

88

Spre sfârşitul după-amiezii, Madeleine m-a sunat în cameră. Mă aştepta la recepţie. Am coborât imediat. Chiar înainte să amintească de discuţia ei cu Yves, am anunţat-o că fiica ei va sosi duminică. „M-aş fi descurcat şi singură“, a replicat imediat. Mi s-a părut că se simţea jignită că organizasem un fel de reţea care o plasa în condiţia de neputincioasă aflată în grija altora.

„Patrick şi Valérie au profitat de ocazie“, i-am explicat. „Ah, da? Vine şi el?“, a întrebat ea mirată. Nu-i mai văzuse împreună de multă vreme. Exceptând aniversările. Am evitat să-i povestesc despre incinerarea perdelelor şi despre concediere. Madeleine trecuse deja prin multe aventuri în ultimele ore.

Am ieşit din hotel ca să ne plimbăm puţin, căutând o bancă care să dea spre ocean.

— I-am spus lui Yves să ne vedem mai degrabă mâine-dimineaţă, a început ea.

— Foarte bine.

— Din cauza decalajului orar, nu am mintea foarte limpede. Şi mai ales trebuie desigur să diger ce ne-am spus.

— Vreţi să vorbim despre asta?

— Da, o să vă povestesc.

Totuşi a păstrat tăcerea după această ultimă propoziţie, aşteptând să găsim locul ideal pentru confidenţe.

Câteva minute mai târziu, eram aşezaţi pe o bancă. Atunci a început să povestească ceea ce aflase. Mai întâi mi-a spus: „Este homosexual“. Am tăcut; îmi trecuse prin minte ipoteza asta. Acum era evidentă. Madeleine a repetat că-i lipsise luciditatea. Să fi fost vremurile de vină? Faptul că nu avea cine ştie ce experienţă de viaţă? Mai ales că nu discutase despre asta cu Yves. Viaţa lor sexuală i se părea cât se poate de satisfăcătoare, dar nu avea cu ce să o compare sau cum să înţeleagă un bărbat. Aşadar, asta era suferinţa lui. Era fericit cu Madeleine, dar simţea limpede că trăia într-o minciună faţă de sine însuşi.

Yves îi povestise tot, cât mai sincer posibil, riscând să fie prea direct. Ar fi putut totuşi să se abţină să-i spună că în timpul relaţiei lor avusese relaţii şi cu bărbaţi. Cel mai adesea, bărbaţi însuraţi, taţi. Ca şi ei, se gândise că va putea să se obişnuiască într-un fel cu o viaţă dublă. Cu atât mai mult cu cât sentimentele lui faţă de Madeleine erau profunde. Ar fi putut să ducă o căsnicie şi, în acelaşi timp, să-şi trăiască în paralel viaţa sexuală. Iată de ce acceptase ideea unei căsătorii. Dar ceva îl reţinuse să continue astfel. Nu putea să mintă atât de mult şi să o trădeze pe femeia pe care o iubea.

Încercase de mai multe ori să-i vorbească despre asta, dar cuvintele refuzau să iasă. La sfârșitul relației lor se îmbolnăvise. Madeleine uitase acest detaliu, cufundându-se în vremea aceea ca într-o ceață de care era mai bine să fugi. Dar Yves stătuse mai multe săptămâni la pat, doborât de o febră care nu scădea. Corpul lui suferea din pricina a ceea ce nu putea spune.

Trebuia să fugă. Desigur, știa că Madeleine avea să fie distrusă, ca și el. Știa cât de oribil este din partea lui să o lase într-o asemenea confuzie. Dar îi era imposibil să mărturisească. Se temea ca ea să nu creadă, după ce i se va confesa, că iubirea lor este doar o mascaradă. Tăcând, nu avea să calce în picioare ceea ce era frumos, spera el. Dar făcuse încă și mai rău lăsând-o în siderarea tăcerii. Crease în ea o suferință care se acutizase până la dorința de a muri. Acum înțelegea și o implora să înțeleagă că nu putuse să procedeze altfel. S-au îmbrățișat, și apoi mi-au făcut semn că mă pot alătura lor.

Tonul calm al lui Madeleine mă bulversa. Era fericită că putea, în sfârșit, să verbalizeze abandonul care o bântuise toată viața. Yves ar fi vrut să-i povestească totul, când venise la Paris, cu ani în urmă, dar ea refuzase să-l vadă. Rataseră această explicație. Madeleine avea nevoie de timp ca să digere această lumină nouă asupra trecutului său, dar era clar că erau fericiți că se reîntâlniseră; fericiți și uluiți de turnura pe care o luase destinul.

89

Acum pot să o spun: Madeleine o să rămână o lună întreagă la Los Angeles. Iar despărțirea va fi scurtă, pentru că Yves o va vizita vara următoare la Paris. Vom lua cina toți trei. Vor continua să-mi povestească episoade din trecutul lor, dar voi fi terminat de scris romanul meu. Madeleine își va pierde poate progresiv memoria, dar până acum mi se părea plină de luciditate și de elan. Și dacă aventura aceasta trezise în ea *partea lipsă a memoriei sale*? Am putea vorbi și despre o anumită putere a literaturii. Nu știu. Tot ce știu este că Yves, în timp ce luam cina, îi declarase că ea fusese marea iubire a vieții sale.

90

Până una-alta, era dimineaţa devreme şi tocmai aterizasem la Paris. Am luat un taxi ca să merg la familia Martin. Nu aveam nici o idee despre ce avea să se întâmple şi nici despre cine mă va primi. Am fost uimit să descopăr familia completă, aşteptându-mă la micul dejun.

Spre marea mea surpriză, Jérémie a vorbit primul: „De când aţi intrat în familia noastră, părinţii noştri se iubesc din nou, sora mea a făcut depresie, bunica este la Los Angeles, iar eu am devenit foarte cunoscut. Care este mai exact planul dumneavoastră?“ Întrebarea din final semăna cu cea pusă de Lola, dar era mult mai puţin agresivă. Şi nu cred că presupunea un răspuns; mai degrabă era o constatare. Totuşi, nu înţelegeam partea referitoare la popularitatea lui. „Nu-mi vine să cred…“, a spus el, arătându-mi telefonul. Şi atunci am văzut un video cu el care strânsese deja 100 000 de vizionări. Da, văzusem bine cifra. Iar Valérie a confirmat: „E o nebunie ceea ce se întâmplă…“

Iată ce se întâmpla. În ziua concedierii sale, Patrick le povestise copiilor ce se petrecuse. Un soi de reuniune de familie în criză. Detaliase toate umilinţele şi violenţa psihologică pe care le îndurase la serviciu. Chiar dacă acestea fuseseră schiţate la prima noastră cină împreună, Jérémie şi Lola au înţeles în fine atitudinea din ce în ce mai morocănoasă a tatălui lor. Le făcea bine tuturor să discute despre o situaţie confuză. Patrick, plin de noua energie descătuşată în el, nu a ezitat să le povestească incidentul cu perdelele, sub privirea şocată a copiilor lui, care au considerat acest act drept unul de eroism pur. Nu contau consecinţele. Patrick îşi pierduse slujba, dar câştigase admiraţia necondiţionată a copiilor săi.

O oră mai târziu, Jérémie a postat un video pe reţelele sociale în care spune cât de mândru este de tatăl său, care se împotrivise hărţuirii. Adăugând postării sale două hashtaguri: #ŞiEuSuntPatrickMartin şi #Dă-ţiîngâtŞeful. Era într-un fel versiunea salarială a lui #MeToo. În scurt timp, postarea a fost vizionată de nenumărate ori, ca să ajungă la un scor impresionant. Au început să curgă confesiunile salariaţilor. Toţi povesteau despre hărţuielile suportate la serviciu. Simţindu-se uniţi, au avut curajul să spună tot. Odată mediatizaţi, riscau mult mai puţin. Era eliberarea vocii angajaţilor.

În mai puţin de două zile, se putea vorbi deja de un fenomen. Mai mulţi ziarişti au încercat să-i contacteze pe adolescentul care iniţiase totul şi pe tatăl lui. Şi lucrurile nu s-au oprit aici. Mişcarea căpătase o asemenea amploare, încât compania de asigurări nu a avut de ales şi l-a reangajat pe Patrick; iar Desjoyaux a fost dat afară, desigur. Aşadar, modernitatea şi media puteau duce şi la ceva bun. Dar a mai fost o consecinţă: notorietatea unei poveşti se ţine scai. Ani buni, Patrick, de câte ori mergea la un client, era sistematic întrebat, cu un mic zâmbet: „Ei, ce ziceţi despre perdelele noastre?“

91

Cu toate că acceptase să fie prezentă, Lola mi-a evitat privirea. Dar o simţeam mai puţin agresivă. Resentimentul ei faţă de mine se estompa. Admitea că nu sunt responsabil de schimbarea survenită în cazul lui Clément. Şi, într-adevăr, îndoielile ei erau justificate. Ieşise imediat cu o altă fată. Lola mă trimisese pe un câmp minat, pentru a încerca să deminez cel mai puţin fiabil dintre adolescenţi. Nu numai că povestea asta nu fusese palpitantă, dar constatam cu tristeţe că era singura legătură dintre Lola şi romanul meu. Rămânea marele meu regret. Dar poate că voi reveni într-o bună zi şi voi scrie din nou despre familia Martin, şi atunci ea va fi prioritatea mea. Ce se va întâmpla cu ea? Orice viitor este un roman care urmează a fi scris.

92

Era timpul să ne despărţim. Puteam, desigur, să continui, dar cărţile care depăşesc 300 de pagini nu sunt pe placul meu. Era un motiv suficient de bun ca să luăm o pauză în relaţia noastră. Ne-am despărţit mai degrabă călduros, iar în cele din urmă toţi mi-au mulţumit. Când eram pe palier, m-am întors. Am vrut să imortalizez acest moment într-o fotografie. Au acceptat amabili ultima mea doleanţă. Cu toţii, aşezaţi pe canapea, încercând să zâmbească firesc, îmi priveam personajele.

FAMILIA MARTIN

EPILOG

1

Am încercat să dorm puțin după-amiaza, ca să fiu mai odihnit, dar în zadar. Entuziasmul împiedica orice posibilitate de a mă relaxa. Aveam să o revăd pe Marie, iar contextul vernisajului era ideal. Îmi amintea de prima noastră întâlnire printr-un ecou bulversant. Și de o ciclicitate desăvârșită.

2

Am încercat să aflu mai multe despre noua sa expoziție, dar nu am găsit nimic pe Internet. Ani buni, am împărțit totul; ea știa tot parcursul romanelor mele, iar eu asistam bucuros la punerea în practică a proiectelor ei. Îmi plăcea ideea că trăiam vieți paralele de creație, fără să fim pe același teren. Ea avea imaginile, eu cuvintele. Era un soi de complementaritate artistică. Admiram puterea ei de a fi mereu alta, de a căuta neîncetat idei noi. Vivacitatea ei îmi lipsea atât de mult.

Invitația la vernisaj era un semn extrem de favorabil. Precizase: „Mi-ar face plăcere să vii“. Este un eveniment atât de important pentru ea; în ciuda despărțirii, există momente pe care nu le putem trăi unul fără celălalt.

Eram liniștit că întâlnirea noastră urma să aibă loc în aceste împrejurări. Cred că ar fi fost intimidant pentru amândoi să ne reîntâlnim după atâta vreme într-o cafenea. Așezat, trebuie să fii mult mai performant decât în picioare. Și pe urmă, ce oră am fi ales? Un prânz – prea rece. O cafea după-amiaza – mai rău. Un pahar de vin la sfârșitul zilei – foarte bine, dar mai puțin promițător decât o cină. Invitația la vernisaj eluda problema orei de întâlnire. Plonjam direct în plăcerea de a ne revedea. Dar eram foarte neliniștit gândindu-mă ce avea să se întâmple. Niciodată nu mai simțisem că

am o întâlnire cu o femeie de care mă îndrăgostisem deja.

3

Când am ajuns, era deja multă lume. Am stat o clipă pe trotuarul de alături, privind galeria mare prin fereastră. Aşteptam ca ea să se ivească din mijlocul unei mulţimi de invitaţi. Ceea ce s-a şi întâmplat după câteva minute; chipul ei a apărut între doi umeri. Toată lumea îi vorbea, o acapara, dar speram că mă aşteaptă. Eram atât de tulburat să o revăd, să o ştiu aproape, iar emoţia mea se suprapunea peste imaginea lui Yves şi a lui Madeleine, dincolo de geamul înalt de sticlă. Mă aflam iarăşi în postura de spectator, dar de data asta trebuia să intru în film. Aveam propriul rol de jucat.

4

Odată aflat înăuntru, m-am plimbat printre fotografii. Tonalitatea lucrărilor era mult mai veselă decât de obicei. Şi pe bună dreptate: expoziţia se numea „Fericirea“. Încercase să capteze clipele de bucurie, ici-colo. Una dintre fotografii înfăţişa o familie de patru persoane zâmbind pe canapeaua din sufragerie; nu m-am putut împiedica să nu mă gândesc la poza făcută familiei Martin. Din nou apărea un ecou între artă şi viaţă.

După o vreme, am reuşit să-mi fac drum până la Marie. Ne-am îmbrăţişat călduros, chiar dacă ideea de a o săruta pe obraz mă îngheţase complet. Conversaţia noastră a fost instantanee şi fluidă, iar ea mi-a spus din nou că se bucura că am venit. Am reuşit să o felicit, dar foarte rapid a fost asaltată de alţi invitaţi. Abia a avut timp să mă întrebe: „Mai rămâi puţin?“ Am încuviinţat. Mai rămâneam puţin, şi chiar mai mult.

Da, şi chiar mai mult. Revederea era atât de intensă. Reuşisem să par relaxat, să-mi ascund tremurul uşor al corpului. Nu mai puteam să mă mint: de luni de zile nu încetasem să sper şi să inventez acest moment. Romanul reîntâlnirii noastre era singura fractură a lipsei mele de imaginaţie. Mi se întâmpla să am lungi discuţii fantasmagorice cu Marie. Şi iată că acum era acolo, la câţiva metri de mine. Dacă era de acord să fim din nou împreună, ce va urma? Visam că am putea pleca într-o călătorie. Nu conta destinaţia. Totul

ar fi diferit acum. Confruntarea cu familia Martin mă învăţase cum trece timpul şi cât de urgent este esenţialul. Înţelesesem că viaţa rămâne cel mai puternic antidot al ficţiunii. Îmi doream pur şi simplu să o iau de mână pe Marie şi să simt realitatea.

5

O oră mai târziu, lumea se împuţinase prin diferitele săli ale galeriei. Eram în faţa unei fotografii, când am auzit glasul lui Marie în spatele meu. Exact ca prima oară. Mi-a plăcut atât de mult această paralelă, încât m-am întors lent. Dar am descoperit că alături de ea se afla un bărbat:

— Şi de data asta îţi place?

— Da… Da…

— Aş vrea să ţi-l prezint pe Marc.

— Bună seara.

— Bună seara.

Ne-am strâns mâna, iar Marc s-a folosit de pretextul că trebuie să dea un telefon, ca să ne lase singuri.

— Cine este? am întrebat-o.

— Nu voiam să-ţi spun printr-un mesaj, dar l-am întâlnit pe Marc în urmă cu câteva luni.

— Eşti fericită? am reuşit să articulez.

— Da. Ne-am mutat împreună.

— Deja?

— Totul s-a petrecut foarte repede şi…

— Şi ce? Eşti însărcinată?

— Da.

— …

— Nu ştiam cum să te anunţ.

— Acum înţeleg mai bine seria de fotografii despre „fericire“.

— Poate.

— Felicitări. Îţi doresc să fii foarte fericită, i-am spus, încercând să maschez de bine, de rău ceea ce simţeam cu adevărat.

— În orice caz, chiar mi-a făcut plăcere că ai venit.

— Te rog. Nu puteam lipsi. Dar acum trebuie să plec…
— Nu vrei să rămâi să bei ceva?
— Nu, sunt epuizat din cauza decalajului orar.
— Ah, da… povestea ta cu bunica, abia aştept să-mi spui mai multe.
Ne-am îmbrățișat și am plecat.
Odată ajuns afară, am citit încă o dată titlul expoziţiei:

FERICIREA

6

Aş fi preferat ca romanul meu să aibă alt sfârşit, dar asta e. Mă simt ridicol că am putut crede aşa ceva. Am mers noaptea pe jos înainte să ajung acasă, şi pentru o clipă m-am gândit să o sun pe Valérie ca să-i povestesc păţania mea. Dar nu erau prea multe de spus. Scrisesem un roman în mintea mea. Marie şi cu mine ne trimiseserăm mesaje, şi ea mi-a spus că i-ar face plăcere dacă aş veni la vernisaj. Atâta tot. Şi era emoţionant. Iar eu brodasem despre posibilitatea unei noi relaţii între noi. La urma urmei, poate că era un semn că eram capabil să scriu din nou ficţiune.

SFÂRŞIT